

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล ถนนพิษณุโลก แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย ๑๐๑๐๐

สมุดแสดงภาพที่ระลึก เนื่องในพิธีเปิดงานนิทรรศการสยามประเทศ พ.ศ. ๒๔๖๘

สมุดแสดงภาพ ที่ระลึกสยามรัฐพิพิธภัณฑ์

พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

พระราชทานพระบรมราชานุญาต
ให้พิมพ์สำหรับเป็นหนังสือที่ระลึกงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันสวรรคตครบ ๑๐๐ ปี
๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

ตราสัญลักษณ์งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันสวรรคตครบ ๑๐๐ ปี
๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

ความหมายของตราสัญลักษณ์งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันสวรรคตครบ ๑๐๐ ปี
๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

แบบตราสัญลักษณ์ ประกอบด้วย อักษรพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ว.ป.ร. อันหมายถึง วชิราวุธ ปรมราชาธิราช บนพื้นสีดำอันเป็นสีประจำกายแห่งพระเลอárd เทพนพเคราะห์ประจำวันเสาร์ ซึ่งเป็นวันพระบรมราชลัมภพ เบื้องบนประดิษฐานพระมหาพิชัยมงกุฎ ประกอบพระตราราชริระ ครอบด้วยลัปตปฏูลเศวตฉัตร วงแหวนรอบอักษรพระปรมาภิไธย มีข้อความว่า “เฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสวันคล้ายวันสวรรคตครบ ๑๐๐ ปี ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๘” เบื้องล่างเป็นแพรแถบมีเลข ๑๐๐ ครอบด้วยเลข ๒๕๖๘ และ ๒๕๖๘ ซึ่งหมายถึงพุทธศักราช แลตดงถึงปีแห่งการสวรรคตที่เวียนมาบรรจบครบ ๑๐๐ ปี

คำปรารภ

ตลอดพระชนมพรรษา ๔๕ พรรษา และตลอดระยะเวลา ๑๕ ปี ที่พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชกุมาร พระมกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ทรงดำรงสิริราชสมบัติ ทรงบำเพ็ญสรรพราชกรณียกิจเป็นคุณประโยชน์มหาศาลต่ออาณาจักรสยามให้ทัดเทียมนานาอารยะ ทรงวางรากฐานการศึกษาทุกระดับ ก่อกำเนิดการศึกษาภาคบังคับให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้เป็นรากฐานแห่งการพัฒนาพลเมืองยุคใหม่ พร้อมทั้งทรงสถาปนาสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรก คือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับเป็นตลาดวิชาของเมืองไทย ด้านเศรษฐกิจได้พระราชทานกำเนิดคลังออมสิน สำหรับเป็นสถานที่รักษาสินทรัพย์และส่งเสริมให้ราษฎรรู้จักการออมอย่างถูกวิธี พระราชทานวิถีแห่งประชาธิปไตยผ่านเมืองดุสิตธานี เพื่อฝึกหัดข้าราชการทดลองกระบวนการปกครองโดยประชาชนให้เข้าใจถ่องแท้ พระราชทานกำเนิดเสือป่าและลูกเสือ สำหรับเป็นกำลังสำรองของชาติในยามคับขัน เป็นหลักประกันความมั่นคงเพื่อรักษาอธิปไตย ทรงปรับปรุงระบบกฎหมายและการศาลให้ทันสมัย ทรงเอาพระราชหฤทัยใส่ทำนุบำรุงและสรรค์สร้างศิลปวัฒนธรรมของชาติทุกแขนง ทรงพระราชนิพนธ์วรรณกรรมร้อยแก้วและร้อยกรองอันทรงคุณค่าทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษกว่า ๑,๒๐๐ เรื่อง จึงทรงได้รับการถวายพระราชสมัญญาว่า “สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า” เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๑อุบัติขึ้นในทวีปยุโรป ทรงพระราชนิพนธ์เห็นการณ์ไกลที่จะนำพาสยามก้าวสู่สากล จึงทรงตัดสินพระราชหฤทัยเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรจนสยามได้รับชัยชนะ พร้อมกับพระราชทานธงไตรรงค์เป็นธงชาติ นับเป็นพระราชวีรกรรมสำคัญ อันนำมาซึ่งการแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เป็นธรรมกับบรรดาประเทศต่าง ๆ จนเป็นผลสำเร็จในเวลาต่อมา ด้วยเหตุแห่งพระราชกรณียกิจข้างต้น จึงทรงได้รับยกย่องเป็นบุคคลสำคัญของโลกผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรม จากองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) เมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๔

เนื่องในโอกาสที่ดิฉันวันคล้ายวันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า เวียนมาบรรจบครบ ๑๐๐ ปี ในวันอังคาร ที่ ๒๕ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๔ รัฐบาลในนามพลกนิกรทุกหมู่เหล่า ต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อประเทศชาติและประชาชน จึงพร้อมใจจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันสวรรคตครบ ๑๐๐ ปี ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ เพื่อฉลองพระมหากรุณาธิคุณและเผยแพร่พระเกียรติคุณให้ปรากฏสืบไป

คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อพุทธศักราช ๒๔๖๔ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดงาน “สยามรัฐพิพิธภัณฑ์” (The Siamese Kingdom Exhibition) ณ ลานลุมพินีตามอย่างมหกรรมนานาชาติในโลกตะวันตก แต่ท้ายที่สุดได้ยกเลิกไป เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า เสด็จสวรรคตกะทันหันก่อนกำหนดการจัดงานเพียง ๒ เดือน การเตรียมงานครั้งนั้น ได้จัดทำหนังสือที่ระลึกขึ้น ๒ เล่ม คือ หนังสือ “ที่ระลึกสยามรัฐพิพิธภัณฑ์

สวนลุมพินี พระพุทธศักราช ๒๔๖๘” (The Souvenir of the Siamese Kingdom Exhibition at Lumbini Park B.E. 2468) และ “สมุดแสดงภาพที่ระลึกสยามรัฐพิพิธภัณฑ พระพุทธศักราช ๒๔๖๘” (The Impression of the Landscape & some Incidents in Siam) หนังสือทั้ง ๒ เล่ม เป็นหนังสือหายากและมีคุณค่ายิ่ง เพราะได้ประมวลข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของสยามตั้งแต่อดีตสืบเนื่องมาจนถึงรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า พร้อมภาพประกอบตลอดเล่ม จึงมอบหมายให้สำนักงานเลขาธิการวังเอกลักษณะของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยความร่วมมือกับมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระบรมราชูปถัมภ์ นำหนังสือทั้งสองเล่มมาจัดพิมพ์อีกครั้งหนึ่ง เพื่อเผยแพร่ไปยังห้องสมุด สถาบันการศึกษาทั่วประเทศ ตลอดจนประชาชน สำหรับเป็นประจักษ์พยาน แห่งพระราชคุณูปการที่ทรงกอปรเพื่อประโยชน์สุขของคนไทยและยังส่งผลยั่งยืนมาจวบจนปัจจุบัน

รัฐบาลในนามพลกนิกรทุกหมู่เหล่า ขอน้อมเกล้าฯ ถวายกุศลวิยาทานอันพึงบังเกิดมีจากหนังสือที่ระลึกทั้งสองเล่มนี้ เป็นเครื่องเฉลิมพระเกียรติ และบูชาพระมหากรุณาธิคุณ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า พระมหाराช ผู้ทรงเป็นจอมปราชญ์ ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ พระองค์นั้น ให้ปรากฏแผ่ไพศาลไปในทุกทิศานุทิศตราบจิรัฎฐิติกาล

(นายอนุนิน ชาญวีร์กุล)

นายกรัฐมนตรี

คำนำ

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ทรงเป็นจอมปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่ของโลก ตลอดรัชสมัย ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่นานัปการเพื่อวางรากฐานสังคม ทรงดำเนินพระบรมราโชบายด้วยพระราชญาณทัศนะอันกว้างไกล เพื่อยกระดับประเทศไทยขึ้นสู่ความเป็นอารยะอย่างลุล่วงได้เต็มภาคภูมิ ทั้งในด้านการศึกษา การป้องกันประเทศ การเศรษฐกิจและพาณิชย์ การสาธารณสุขและโครงสร้างพื้นฐานการศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนการต่างประเทศ นับได้ว่าทรงวางยุทธศาสตร์ชาติไว้อย่างครอบคลุม

หากได้ศึกษาพระบรมราโชบายและพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ย่อมพบว่าในปลายรัชกาล เมื่อพุทธศักราช ๒๔๖๘ ทรงวางแผนที่จะจัดงานมหกรรมแสดงสินค้าและวัตถุสิ่งของที่สะท้อนเอกลักษณ์และความรุ่งเรืองของวัฒนธรรมไทย คือ “งานสยามรัฐพิพิธภัณฑ์” ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดในพื้นที่สวนลุมพินี ซึ่งพระองค์พระราชทานที่ดินส่วนพระองค์และนามสถานที่ไว้สำหรับอนาคตกาลที่จะพระราชทานเป็นสวนสาธารณะแห่งแรกของประเทศไทย สะท้อนให้เห็นถึงพระราชวิสัยทัศน์อันชาญฉลาดที่จะทรงนำพาประเทศให้เป็นที่ยอมรับในหมู่ประชาชาติอย่างเลื่อมหน้า ในขณะเดียวกันในพระมหานครก็จะได้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับประชาชน

สำนักนายกรัฐมนตรีพิจารณาเห็นว่า หนังสือ “ที่ระลึกสยามรัฐพิพิธภัณฑ์ สวนลุมพินี พระพุทธศักราช ๒๔๖๘” (The Souvenir of the Siamese Kingdom Exhibition at Lumbini Park B.E. 2468) และ “สมุดแสดงภาพที่ระลึกสยามรัฐพิพิธภัณฑ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๘” (The Impression of the Landscape & some Incidents in Siam) เป็นหลักฐานสำคัญอันเนื่องด้วยงานสยามรัฐพิพิธภัณฑ์ ซึ่งรวบรวมข้อมูลอันเป็นประจักษ์พยานแห่งพระราชคุณูปการของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ที่ทรงกอปรไว้โดยตลอด ๑๕ ปี ในรัชสมัยไว้ได้อย่างครบถ้วน จึงนำมาจัดพิมพ์เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ครบ ๑๐๐ ปี วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ซึ่งประจวบวาระครบ ๑๐๐ ปี สวนลุมพินีด้วย

การจัดพิมพ์ในครั้งนี้ ได้รับความอนุเคราะห์จากมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นผู้จัดหาต้นฉบับ จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือทั้งสองเล่มข้างต้นจะอำนวยประโยชน์ไพศาลต่อประชาชน เป็นการสืบสาน รักษา และต่อยอดพระปรีชาญาณของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ให้รุ่งเรืองสถาพรสืบไป

(นางยุพา ทวีวัฒนะกิจบวร)
ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

คำชี้แจง

พุทธศักราช ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชกุมาร พระมกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดงาน “สยามรัฐพิพิธภัณฑ์” (The Siamese Kingdom Exhibition) เป็นงานฤดูหนาวระหว่างเดือนมกราคมถึงมีนาคม พุทธศักราช ๒๔๖๘ ณ ลานลุมพินี ซึ่งเป็นสถานที่จัดงานแห่งใหม่บริเวณทุ่งคาลาแดง ด้วยมีพระราชประสงค์ให้ชาวสยามได้รู้จักทรัพยากรต่าง ๆ ในบ้านเมืองของตนแล้วเกิดความคิดที่จะนำทรัพยากรนั้นมาเป็นสินค้าหรือนำมาผลิตเป็นสินค้าอื่น ๆ เพื่อการเลี้ยงชีพเป็นการสร้างเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตนเอง ขณะเดียวกันก็ทรงหวังว่าชาวต่างประเทศที่มาชมงานอาจจะมาลงทุนทำการค้าหรือเที่ยวชมบ้านเมือง อันจะทำให้บ้านเมืองมีรายได้จากการใช้จ่ายเงินของคนเหล่านั้น ประกอบกับปีนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติครบ ๑๕ ปี เสด็จด้วยรัชพรรษาแห่งพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย งาน “สยามรัฐพิพิธภัณฑ์” จึงนับเนื่องเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการเฉลิมฉลองในมหามงคลสมัยนี้

การเตรียมงานครั้งนี้ คณะกรรมการจัดงานแสดงสยามรัฐพิพิธภัณฑ์ได้จัดทำหนังสือที่ระลึกขึ้น ๒ เล่ม คือ “ที่ระลึกสยามรัฐพิพิธภัณฑ์ ลานลุมพินี พระพุทธศักราช ๒๔๖๘” (The Souvenir of the Siamese Kingdom Exhibition at Lumbini Park B.E. 2468) และ “ลุ่มดแสดงภาพที่ระลึกสยามรัฐพิพิธภัณฑ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๘” (The Impression of the Landscape & some Incidents in Siam) สำหรับเป็นที่ระลึก

หนังสือ “ที่ระลึกสยามรัฐพิพิธภัณฑ์ ลานลุมพินี พระพุทธศักราช ๒๔๖๘” เป็นหนังสือ ๒ ภาษา หน้าซ้ายเป็นภาษาอังกฤษ หน้าขวาเป็นภาษาไทย มีเนื้อหากล่าวถึงความเจริญรุ่งเรืองของสยาม เริ่มจากกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา ต่อเนื่องมาจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ตอนท้ายแสดงสถิติด้านการเงิน รายได้การไปรษณีย์ การค้าขาย ฯลฯ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมืองในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า รวมทั้งโฆษณาประมาณ ๑๓๐ รายการของบริษัทห้างร้านต่าง ๆ ทั้งไทย จีน แขก ฝรั่ง และญี่ปุ่น ซึ่งมีทั้งธุรกิจการส่งออก ธุรกิจนำเข้า ธุรกิจประกันภัย ธนาคาร ห้างสรรพสินค้า เครื่องประดับ ภัตตาคารโรงแรม ห้างขายยา แพทย์ ทันตแพทย์ โรงพิมพ์ และหนังสือพิมพ์

ส่วน “ลุ่มดแสดงภาพที่ระลึกสยามรัฐพิพิธภัณฑ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๘” เป็นหนังสือประมวลภาพที่บอกเล่าเรื่องราวของสยามในสมัยรัชกาลที่ ๖ เช่น พระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ภาพบุคคล การแต่งกาย ภูมิทัศน์ สถานที่สำคัญในแต่ละยุคสมัย ซึ่งล้วนมีคุณค่าในเชิงประวัติศาสตร์ สะท้อนให้เห็นถึงความเจริญของบ้านเมืองจากอดีตสู่ปัจจุบัน

แม้งานสยามรัฐพิพิธภัณฑ์ มิได้สำเร็จดังพระราชประสงค์ ด้วยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า เสด็จสวรรคตก่อนนั้นเพียงไม่นาน แต่ยังเหลือวัตถุสถานที่เป็นอนุสรณ์อยู่ในปัจจุบัน ๒ สิ่ง คือ ลานลุมพินี สถานที่จัดงานซึ่งเป็นที่ดินส่วนพระองค์ ขนาด ๓๖๐ ไร่ มูลค่า ๒,๘๘๓.๔๐ บาท ในขณะนั้น ได้พระราชทานไว้เป็น “วนะลาธารณ์” สำหรับ “ความสุขสำราญแก่ประชาชนแลเป็นเครื่องประดับพระนคร” สิ่งหนึ่งกับหนังสือข้างต้นอีกสิ่งหนึ่ง

หนังสือทั้ง ๒ เล่มนี้เป็นหนังสือที่มีคุณค่ายิ่ง ทั้งในด้านของความเป็นหนังสือหายากและเป็นหลักฐานที่แสดงถึงพระราชภาระอันหนักยิ่งของ
สมเด็จพระมหากษัตริยาธิราชแห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ในการสืบสานพระราชปณิธานและต่อยอดพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า
ที่จะดำรงราชอาณาจักรให้ยั่งยืนมั่นคงและทำนุบำรุงให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาชาติอารยประเทศ เพื่อยังประโยชน์สุขแก่อณาประชาราษฎร์
ของพระองค์

อนึ่ง พุทธศักราช ๒๕๖๘ เป็นอภิลักขิตสมัย ๑๐๐ ปี วันคล้ายวันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า
มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้รับความอนุเคราะห์จากรัฐบาล โดยสำนักงานเลขาธิการ
เอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้รับผิดชอบจัดพิมพ์หนังสือฉลองพระมหากษัตริย์คุณ ทั้งนี้ยังได้สืบอายุหนังสือ
และเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ให้แผ่ไพศาลสืบไป ทั้งนี้ ขอขอบคุณสำนักหอสมุดแห่งชาติ
กรมศิลปากร ที่ให้ความอนุเคราะห์ต้นฉบับหนังสือ “ที่ระลึกสยามรัฐพิพิธภัณฑสถานลุมพินี พระพุทธศักราช ๒๔๖๘” สำหรับการจัดพิมพ์ ทำให้หนังสือหายาก
อันทรงคุณค่านี้ ได้กลับมาปรากฏในบรรณพิภพ เป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า อีกคำรบ
โดยในการจัดพิมพ์หนังสือทั้งสองเล่มเป็นการพิมพ์โดยยึดถือต้นฉบับเดิมของหนังสือ จึงปรากฏการเรียกขานพระปรมาภิไธย พระนามาภิไธย
และพระนามของพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ตามต้นฉบับเดิม

มูลนิธิฯ หวังใจว่าหนังสือ “ที่ระลึกสยามรัฐพิพิธภัณฑสถานลุมพินี พระพุทธศักราช ๒๔๖๘” และ “สมุดแสดงภาพที่ระลึกสยามรัฐพิพิธภัณฑ
สถานลุมพินี พระพุทธศักราช ๒๔๖๘” จักเป็นเครื่องเตือนใจให้ชาวไทยมุ่งมั่นบำเพ็ญกรณียกิจตามหน้าที่ของตนอย่างเต็มสติกำลังความสามารถโดยสุจริต
เพื่อทำนุบำรุงประเทศชาติให้รุ่งเรือง เป็นการสนองพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า
ที่ทรงพระวิริยอุตสาหะทำนุบำรุงบ้านเมืองให้วัฒนาผาสุกมานับแต่อดีตสมัย ๒๔๖๘ ครบถ้วนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงตั้งพระราชหฤทัยมั่น
ในอันที่จะทรงสืบสาน รักษา และต่อยอดพระราชปณิธานของสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าสืบมา

มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
ในพระบรมราชูปถัมภ์

พระราชประวัติ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า

เสด็จพระราชสมภพ

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๖ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันเสาร์ ที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๒๓ เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กับสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงได้รับพระราชทานพระนามในพระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่ว่า **สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ**

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า มีพระราชภาดาพร้อมพระบรมราชชนนี โดยลำดับ ๔ พระองค์ เช่น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ, สมเด็จพระอนุชาธิราช เจ้าฟ้าอัษฎางค์เดชาวุธ กรมหลวงนครราชสีมา และสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ กรมขุนสุโขทัยธรรมราชา (ต่อมาคือ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว)

พ.ศ. ๒๔๓๑ เมื่อพระชนมพรรษาได้ ๘ พรรษา ทรงได้รับการสถาปนาให้ทรงกรม มีพระนามว่า สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ กรมขุนเทพทวารวดี

การศึกษา

ขณะทรงพระเยาว์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ทรงศึกษาในพระบรมมหาราชวัง ต่อมาเมื่อพระชนมพรรษา ๑๒ พรรษาเศษ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสด็จฯ ไปทรงศึกษา ณ ประเทศอังกฤษ นับเป็นพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์แรกที่ทรงได้รับการศึกษาจากต่างประเทศ

เมื่อสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร ล้นพระชนม์เมื่อวันที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๔๓๗ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ กรมขุนเทพทวารวดี ขึ้นเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๓๗ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีพระราชพิธีอ่านประกาศสถาปนาที่สถานทูตสยาม ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๗

ต่อมาทรงเข้าศึกษา ณ โรงเรียนนายร้อยทหารบกแซนด์เฮิสต์ (Royal Military College, Sandhurst - RMC) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๐ หลังจากทรงสำเร็จการศึกษา ทรงเข้ารับการอบรมหลักสูตรวิชาเฉพาะในกรมทหารราบเบาเดอรัม (Durham Light Infantry) ทรงฝึกวิชาปืนใหญ่ภูเขา ณ ค่ายฝึกทหารปืนใหญ่ โอคแฮมป์ตัน (Royal Mountain Artillery, Okehampton) และทรงศึกษา ณ โรงเรียนปืนเล็กยาวเมืองไฮท์ (School of Musketry of Hythe)

เมื่อทรงสำเร็จการศึกษาด้านการทหารแล้ว เสด็จฯ ไปทรงศึกษาวิชาประวัติศาสตร์และกฎหมายที่ไครสต์เชิร์ช (Christ Church)

มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด (Oxford University) ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๔๒ - ๒๔๔๔ พร้อมทั้งทรงพระราชนิพนธ์วิทยานิพนธ์ทางประวัติศาสตร์เรื่อง “*The War of the Polish Succession*” ต่อมา มีผู้นำไปจัดพิมพ์และแปลเป็นภาษาฝรั่งเศส รวมถึงนำมาแปลเป็นภาษาไทยในช่วงปลายรัชกาลในชื่อ “*สงครามสืบราชสมบัติโปแลนด์*”

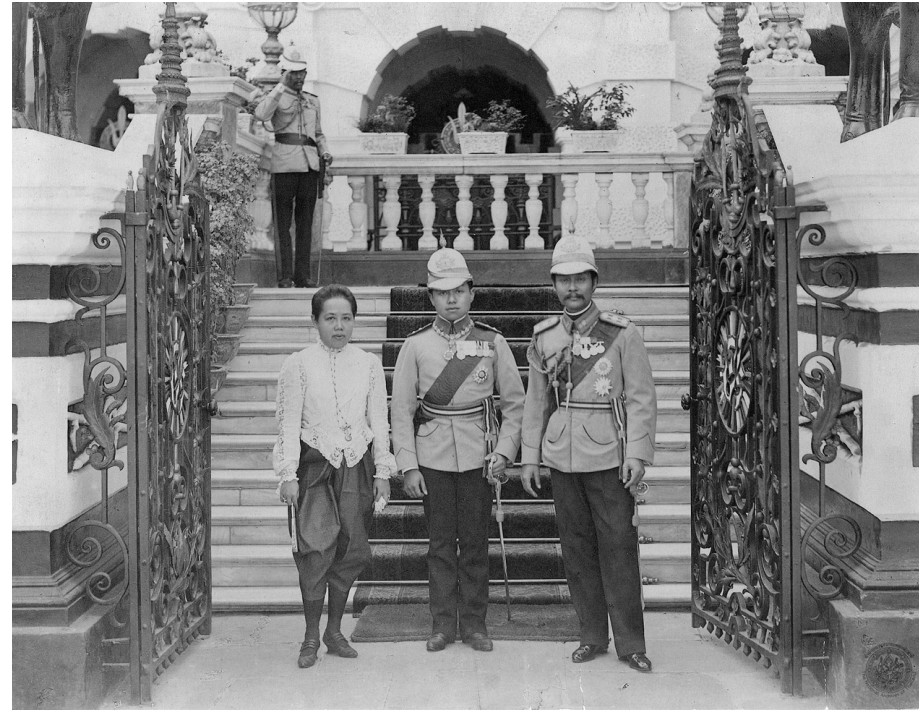
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า
ฉายพระบรมฉายาลักษณ์ร่วมกับสมาชิกสโมสรบูลลิงตัน (The Bullingdon Club)
ณ มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด ประเทศอังกฤษ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๓

พระราชกรณียกิจขณะทรงดำรงพระราชอิสริยยศ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร

ขณะประทับ ณ ประเทศอังกฤษ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ทรงประกอบพระราชกรณียกิจต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการเจริญพระราชไมตรีกับนานาประเทศ ได้เล็ดจ้า แทนพระองค์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ไปทรงร่วมพระราชพิธีของ พระราชวงศ์ในทวีปยุโรปอยู่บ่อยครั้ง เช่น พระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๖๐ ปี ของสมเด็จพระราชินีนาถวิกตอเรีย (Queen Victoria) แห่งอังกฤษ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๐ พระราชพิธีราชาภิเษกพระเจ้าอัลฟองโซ ที่ ๑๓ (King Alfonso XIII) แห่งสเปน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๔ และพระราชพิธีราชาภิเษก พระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ ๗ (King Edward VII) แห่งอังกฤษ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๕

ก่อนเสด็จนิวัตพระนคร พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า เล็ดจ้า เยือนทวีปต่าง ๆ เรียกว่า “นิวัตพระมหานคร โดยวิถีรอบพิภพ” เพื่อเจริญพระราชไมตรีกับนานาประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จนกระทั่งเสด็จนิวัตพระนคร เมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๕

วันที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๔๗ ทรงพระผนวชตามโบราณราชประเพณี ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระบรมมหาราชวัง โดยสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส เป็นพระราชอุปัชยาจารย์ มีพระสมณฉายาว่า “วชิราวุโธ” จากนั้นเสด็จฯ ไปประทับจำพรรษา ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ๑ พรรษา และทรงลาสิกขาเมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๔๗

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า
ฉายพระบรมฉายาลักษณ์ร่วมกับพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
และสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง
ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พระบรมมหาราชวัง เมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๕
คราวเสด็จนิวัตพระนคร เมื่อทรงสำเร็จการศึกษาจากประเทศอังกฤษ

หลังจากทรงลาสิกขาแล้ว ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจหลายประการ ทั้งในด้านสังคม การปกครอง และการต่างประเทศ ที่สำคัญ เช่น ทรงดำรงตำแหน่งสภานายกหอพระสมุดวชิรญาณ ซึ่งเป็นหอสมุดสำหรับพระนคร ทรงกำกับราชการกระทรวงยุติธรรม และทรงเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในคราวที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสยุโรป ครั้งที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐

นอกจากนี้ ยังทรงพระวิริยอุตสาหะเสด็จประพาสหัวเมืองในมณฑลต่าง ๆทั่วพระราชอาณาจักร เพื่อทอดพระเนตรสภาพความเป็นอยู่ และการประกอบอาชีพของราษฎร ตลอดจนสร้างความรู้ความคุ้นเคยกับข้าราชการในท้องถิ่น ได้แก่ ประพาสโคราชและหัวเมืองมณฑลพายัพ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๘ ประพาสหัวเมืองมณฑลฝ่ายเหนือ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐ และประพาสหัวเมืองปักษ์ใต้ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒

การเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ

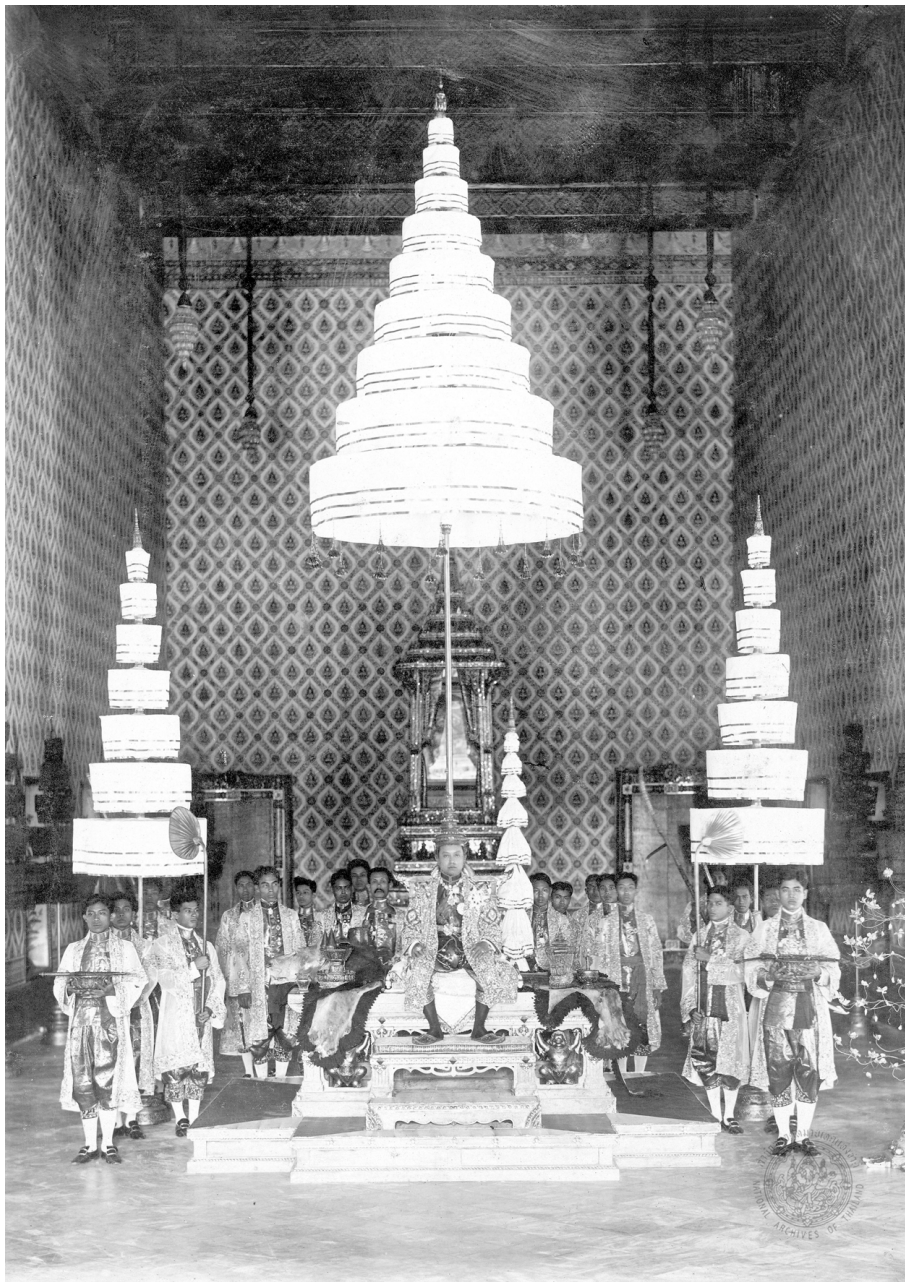
เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติสืบราชสันตติวงศ์ สำหรับการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งการพระราชพิธีเป็น ๒ คราว ได้แก่ พระราชพิธีบรมราชาภิเษกเฉลิมพระราชมนเฑียรตามโบราณราชประเพณี ระหว่างวันที่ ๓ - ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๓ เว้นแต่ไม่มีการรื่นเริง มีการเฉลิมพระปรมาภิไธยว่า “**พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอชิรวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว**”

หลังการพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภช ระหว่างวันที่ ๓ พฤศจิกายน - ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ นับเป็นครั้งแรกของสยามที่มีผู้แทนพระราชวงศ์

และประมุขมาทรงร่วมงาน และร่วมงานถึง ๑๔ ประเทศ เป็นโอกาสที่สยามจะได้ประกาศเกียรติภูมิในฐานะอารยประเทศ ดังพระราชบันทึกในจดหมายเหตुरายวันล้วนพระองค์ว่า

“...งานที่มีเจ้านายและทูตต่างประเทศมาช่วยพร้อม ๆ กันเช่นนี้ ไม่ใช่แต่จะยังไม่เคยมีในกรุงสยาม ถึงในประเทศใด ๆ ในภาคเอเชียนี้ ก็ยังไม่เคยมี...แต่เราได้เริ่มขึ้นแล้ว ก็ไม่ยอมถอยหลัง จะต้องเดินนำเรื่อยไปเท่านั้น จึงจะไม่เสียทีที่ได้ยอมลงทุนเปนมามากมายก่ายกองในงานครั้งนี้...”

ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔ มีพระบรมราชโองการให้เฉลิมพระปรมาภิไธยตามอย่างสมเด็จพระบูรพมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยาว่า “**พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาอชิรวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว**”

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ทรงเครื่องบรมขัตติยราชภูษิตาภรณ์ ฉายในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภช ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระบรมมหาราชวัง เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๔

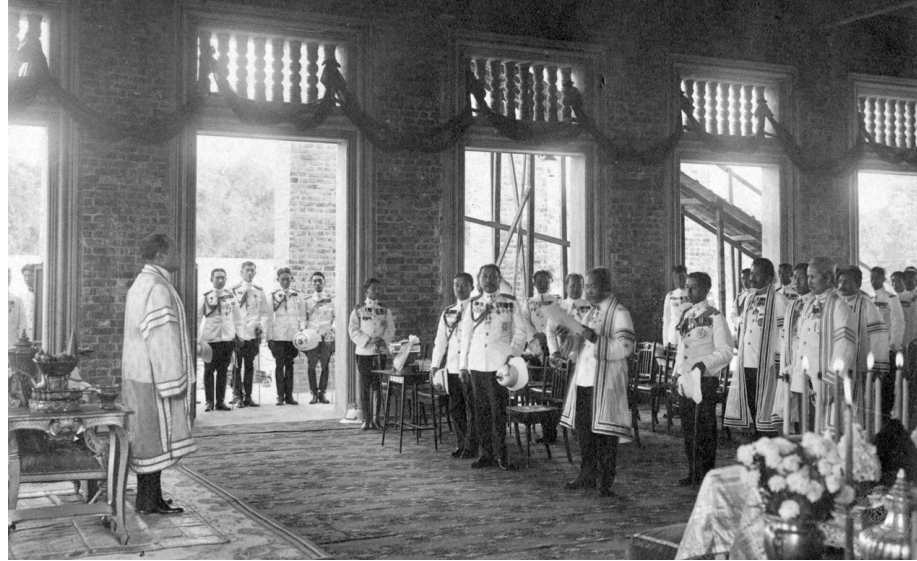
พระราชธิดา

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า มีพระราชธิดา เพียงพระองค์เดียว ประสูติแต่พระนางเจ้าอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี คือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี กรมพระนครปฐมบรมขัตติยานี มหาธีรราชธิดา ประสูติเมื่อวันอังคาร ที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘ ก่อนพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า เสด็จสวรรคตเพียงหนึ่งวัน ต่อมาพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามว่า “**เพชรรัตนราชสุดา**” มีคำนำพระนามว่า สมเด็จพระเจ้าภาติกาเธอ กระทั่งในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร และพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนคำนำพระนามเป็น “**สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี**” และเนื่องในโอกาสวันคล้ายวันประสูติครบ ๑๐๐ ปี วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เฉลิมพระนามสถาปนาพระอิสริยยศศักดิ์เป็น “**สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี กรมพระนครปฐมบรมขัตติยานี มหาธีรราชธิดา**”

พระราชกรณียกิจสำคัญในรัชสมัย

ตลอด ๑๕ ปีในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ทรงประกอบพระราชกรณียกิจเป็นหิตานุหิตประโยชน์ แก่ประเทศและประชาชนชาวไทยเป็นอเนกประการ เปรียบเป็นดัง “**วชิรนพรัตน์**” กล่าวคือ รัตนอันประเสริฐ ๔ ประการ* ได้แก่

* นำเค้าโครงมาจากบทความ “**วชิรนพรัตน์**” ของหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ในหนังสือ “**พระมหากรุณาธิคุณอันล้นเกล้าฯ**” จัดพิมพ์ในพิธีเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ณ ค่ายลูกเสือวชิราวุธ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๖

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า เสด็จฯ ไปทรงวางศิลาฤกษ์
ตึกบัญชาการ โรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
(ต่อมาคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) เมื่อวันที่ ๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๘

รัตนะที่หนึ่ง

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ทรงรับพระราชภาระที่จะทรงทำนุบำรุงและทรงปกครองบ้านเมือง ถิ่นของพระบรมราชาไชยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในทุก ๆ ด้าน เช่น

การศึกษา พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า มีพระราชดำริสร้างโรงเรียนแทนวัดประจำรัชกาล จึงทรงทดลอง จัดการศึกษาในลักษณะพับบลิคสกูล (Public School) ของอังกฤษ และทรงสถาปนาโรงเรียนแห่งแรกในรัชสมัย คือ โรงเรียนมหาดเล็กหลวง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๓ ต่อมาคือ วิชาวุฒิชัย นอกจานี้ยังพระราชทาน พระบรมราชูปถัมภ์และพระราชทานนามโรงเรียนต่าง ๆ ในภูมิภาคที่ตั้งขึ้น ถิ่นของพระบรมราชาไชยที่จะขยายการศึกษาออกไปยังหัวเมือง พร้อมทั้ง

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ เป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาภาคบังคับในสยาม

ส่วนการอุดมศึกษา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประดิษฐานโรงเรียน ข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขึ้นเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔ ดังพระราชดำรัส ต่อเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) เรื่องการ ตั้งมหาวิทยาลัย ความตอนหนึ่งว่า

“...เดินเกิดหย่าคอยเวลาเลย หย่าอะไรเสียเราก็ต้องการมหาวิทยาลัย ตั้งเสียเดี๋ยวนี้ทีเดียว จะได้เป็นตลาดวิชาของเมืองไทย ไม่เป็นแต่เพียง ที่เพาะข้าราชการไว้ใช้...”

การลาธารณสุข พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ทรงพระราชดำริว่า “...อนามัยเปนกรณียะอัน ๑ ในการปกครองบ้านเมือง ถ้าพลเมืองป่วยไข้ไม่ล้มประกอบ ต้องนับว่า ประเทศนั้นขาดปัจจัยแห่งความสมบูรณ์...” จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งสถานพยาบาลหลายแห่ง เช่น โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สถานเลวภา และวชิรพยาบาล ตลอดจนทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติ การแพทย์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ และจัดตั้งสภาการแพทย์เพื่อทำหน้าที่ ออกใบอนุญาตและจดทะเบียนประกอบโรคศิลปะแก่แพทย์ ซึ่งพัฒนา เป็นแพทย์สภาในกาลต่อมา

นอกจากนี้ ยังทรงพระราชดำริให้กรมสุขาภิบาล กระทรวงนครบาล วางรากฐานการประปาในพระนคร จนกระทั่งประปาสถานหรือโรงกรองน้ำ ลามเลน ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงริเริ่มไว้ ก่อสร้าง แล้วเสร็จใน พ.ศ. ๒๔๕๖ สามารถส่งน้ำสะอาดไปยังบ้านเรือนราษฎร ในกรุงเทพฯ และเพื่อแสดงให้เห็นว่าน้ำจากโรงกรองน้ำนี้สะอาดเหมาะแก่ การอุปโภคบริโภค พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดน้ำประปาเป็นน้ำเสวยด้วย

การคมนาคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรถไฟ ได้แก่ สถานีรถไฟกรุงเทพ สร้างตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ แล้วเสร็จและเปิดให้บริการในสมัยรัชกาลที่ ๖ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๙ เป็นสถานีศูนย์กลางโครงข่ายคมนาคมทางรางที่สำคัญ ที่สุดในเวลานั้น นอกจากนี้ยังทรงเร่งรัดให้ขยายเส้นทางรถไฟที่สร้างมา ตั้งแต่รัชกาลก่อน ให้สามารถเปิดเส้นทางเดินรถไปในทุกภูมิภาค กล่าวคือ เส้นทางสายเหนือ ได้เจาะอุโมงค์ขุนตานเชื่อมสถานีนครลำปางไปยังสถานี เชียงใหม่ เส้นทางสายตะวันออกเฉียงเหนือไปถึงจังหวัดอุบลราชธานีและ จังหวัดหนองคาย เส้นทางสายตะวันออกไปถึงอรัญประเทศ และเส้นทาง สายใต้สามารถเปิดการเดินรถไปจนสุดเขตแดนเชื่อมไปยังทางรถไฟมลายู ที่ปาดังเบซาร์และสุโขทัย-ลก

ส่วนการคมนาคมในพระนคร ทรงพระราชดำริให้สร้างสะพานชุด “เจริญ” จำนวนทั้งสิ้น ๗ สะพาน ในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษาแต่ละปี เพื่อเชื่อมโครงข่ายการคมนาคมทางบกที่ทวีความสำคัญขึ้นแทน การคมนาคมทางน้ำ

ตึกอำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย
ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า เสด็จฯ ไปทรงเปิด
โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๗

สถานีรถไฟกรุงเทพ
ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า
เสด็จฯ ไปทรงเปิด เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๗

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า
เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรการซ้อมรบเสือป่าที่กลางทุ่งตำบลบ้านไร่
อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๒

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า
เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรโรงเก็บเครื่องบินของกรมอากาศยานทหารบก คอนเมือง
เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๔

รัตนที่สอง

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า มีพระราชประสงค์ที่จะรักษาเอกราชอธิปไตยของสยามไว้เป็นอันดับแรก ทรงทำนุบำรุงทหารบก ทหารเรือ และทรงสร้างกรมอากาศยานทหารบก ซึ่งพัฒนาเป็นกองทัพอากาศในที่สุด ทางด้านทหารเรื่อนั้น ได้ทรงจัดหาที่ดินไว้ที่ลัดทียบเพื่อจัดสร้างฐานทัพเรือ ทรงพระวิริยอุตสาหะอย่างยิ่ง ในการจัดหาเงินละดมเป็นทุนไว้สำหรับซื้อเรือรบ พร้อมทั้งระดมทุนจากข้าราชการและประชาชน จนสามารถซื้อเรือรบหลวงพระร่วง เป็นเรือรบลำแรกของสยามได้สำเร็จ

ด้านเสือป่านั้น ทรงตั้งขึ้นและทรงฝึกฝนอบรมด้วยพระองค์เอง ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ “นอนกับดินกินกับทราย” ในสนามรบ เพราะพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า จะเสด็จฯ ไปทรงร่วมการประลองยุทธเสือป่า หรือการซ้อมรบเสือป่า ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม จังหวัดราชบุรี และจังหวัดกาญจนบุรี เป็นประจำทุกปี ด้วยทรงเตรียมพร้อมเพื่อป้องกันเอกราชอธิปไตย

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า
เสด็จฯ ไปทรงซ้อมรบเสือป่าร่วมกับเสือป่าและลูกเสือ ณ ค่ายหลวงบ้านโป่ง
อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๗

รัตนที่สาม

เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ทรงตั้งกองเสือป่าขึ้นแล้ว ได้ทรงคำนึงถึงเยาวชนของชาติตามมาโดยทันที จึงทรงตั้งกองลูกเสือขึ้น เพื่ออบรมจิตใจแต่ยังเยาว์ให้กล้าหาญ อดทน เข้มแข็ง รู้จักบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นและแก่ส่วนรวม เพิ่มพูน ความรู้รอบตัว กิจกรรมลูกเสือนี้ได้แพร่หลายไปทั่วประเทศก่อนมีพระราช บัญญัติประณตศึกษาถึง ๑๐ ปี จึงนับได้ว่าเป็นอุปกรณ์การศึกษาที่ดีเลิศ ในยามคับขันลูกเสืออาจทำหน้าที่ช่วยเหลือหรือปฏิบัติการแทนผู้ใหญ่

ทั้งนี้ ยังทรงพระราชอนุสรณ์คำนึงว่าลัทธิและเยาวนารีไทยก็อาจเป็น กำลังของชาติได้ จึงได้ทรงตั้งกลุ่มสตรีขึ้นเรียกว่า “ลมาชิกแม่เสือ” โดยรับลัทธิบรรดาสตรีที่ส่วนมากเป็นบุตรและภรรยาของเสือป่า ลมาชิก แม่เสือมีหน้าที่จัดหาเสบียงและเวชภัณฑ์ส่งให้กองเสือป่า ส่วนเยาวนารีนั้น ได้มีพระราชดำริที่จะจัดตั้งขึ้นเป็นกองลูกเสือหญิง และได้มีพระราชดำรินามพระราชทานไว้แล้วว่า “เนตรนารี” ด้วยทรงพระราชดำริว่า เด็กผู้หญิง ย่อมมีความสำคัญแก่ครอบครัว ถ้าได้รับการอบรมโดยวิธีของลูกเสือ ก็จะเป็นประโยชน์แก่ประเทศได้เป็นอย่างมาก จึงทรงร่างข้อบังคับลักษณะ ปกครองคณะเนตรนารีขึ้นไว้แล้ว แต่ยังมีได้ทันประกาศเป็นพระราชบัญญัติ

รัตนที่สี่

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า มีพระบรม ราโชบายอันแนบคายที่จะทรงปลูกฝังคนไทยโดยใช้ศิลปวัฒนธรรม ให้มี ใจลามักคึกและรู้จักรักชาติบ้านเมือง ทรงค้นคว้าเรื่องพระร่วงและท้าวแสนปม อันเป็นตำนานเก่าแก่ของชาติ และเสด็จประพาสเมืองสุโขทัย ลวรรคโลก กำแพงเพชร พร้อมทั้งมีพระราชวิจารณ์เกี่ยวกับงานโบราณคดี นอกจากนี้ ยังทรงใช้วรรณกรรมและสื่อบันเทิง เพื่อโน้มน้าวราษฎรให้รู้จักรักเหง้า ของชาติไทยว่าเป็นชาติที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน ดังเช่น พระราชนิพนธ์เรื่อง “เที่ยวเมืองพระร่วง” พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระร่วง” ซึ่งมีทั้งบทละครร้อย ละครรำ หลายสำนวน และพระราชนิพนธ์ “ตำนานเสือป่า” ตลอดจน สอดแทรกแนวความคิดเรื่องการเสียสละต่อส่วนรวม ดังพระราชนิพนธ์ โคลง “สยามานุสสติ” พระราชทานแก่ทหารที่จะไปร่วมในการพระราชสงคราม ในทวีปยุโรป อันเป็นบทที่มีคุณค่าเหนือกาลเวลา ดังนี้

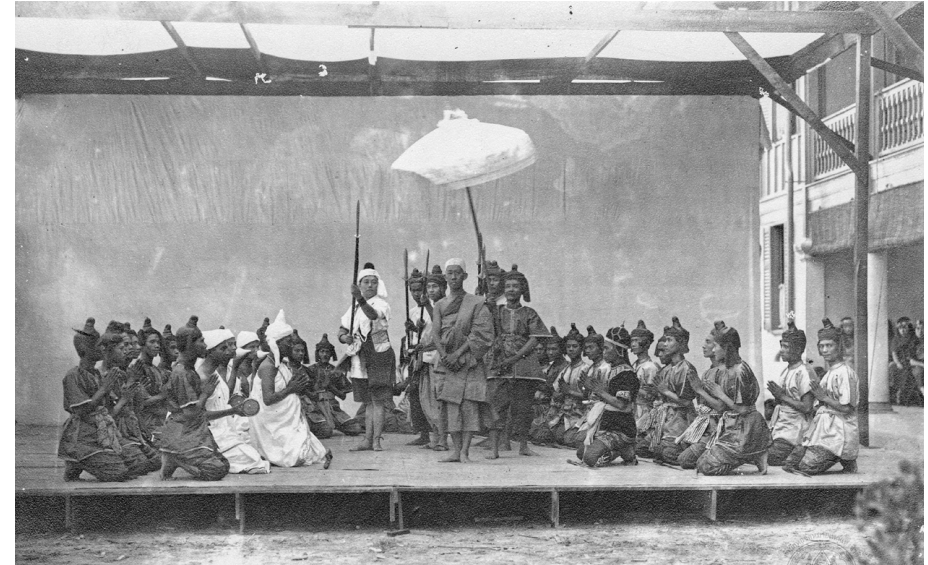
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า เสด็จฯ ไปทอดพระเนตร
เตาสังคโลกหรือเตาทุเรียง ในโอกาสเสด็จประพาสเมืองสุโขทัย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐

๑ รักราช จงจิตน้อม
รักชาติ กอบกรณีย์
รักศาสน์ กอบบุญตรี
รักศักดิ์ จงจิตให้

ภักดี ท่านนา
แนวไว้
สุจริต ถ้วนเทอญ
โลกซร้องสรรเสริญฯ

๑ ยามเดินยืนนั่งน้อม
รำลึกถึงเทศตน
เปณรัฐฐะมณฑล
ควรถนอมแน่นตั้ง

กะมล
อยู่ยัง
ไทยอยู่ สราญสา
อยู่เพียงอวสานฯ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ทรงซ้อมละครร้อง เรื่องพระร่วง
ณ พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๗

๑ ใครรานใครรุกด้าว
ไทยรบจนสุดใจ
เสียเนื้อเลือดหลังไหล
เสียชีพไปเสียสิ้น

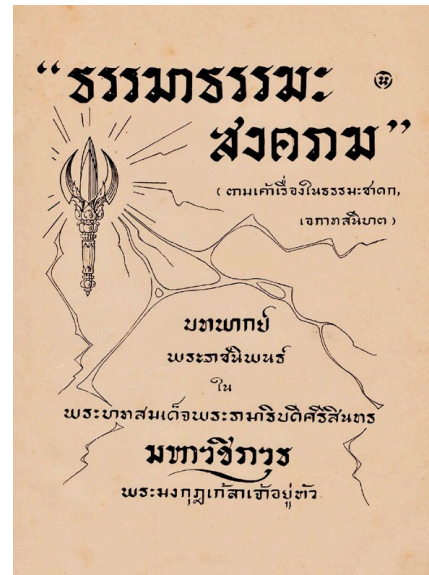
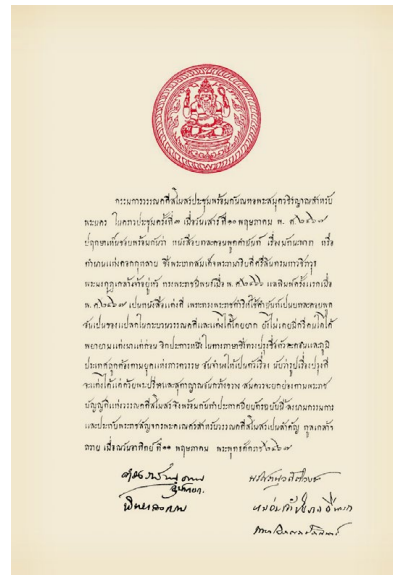
แดนไทย
ชาติดิน
ยอมสละ ลิ่นแล
ชื้อก้องเกียรติงามฯ

๑ หากสยามยังอยู่ยัง
เราก็เหมือนอยู่คง
หากสยามพินาศลง
เราก็เหมือนมอดม้วย

ยืนยง
ชีพด้วย
ไทยอยู่ ได้ฤฯ
หมดสิ้นลุลไทย

พระราชนิพนธ์มัทนะพาธาและประกาศนียบัตรยกย่องจากวรรณคดีสโมสร

พระราชนิพนธ์ธรรมาธรรมะสังคัม

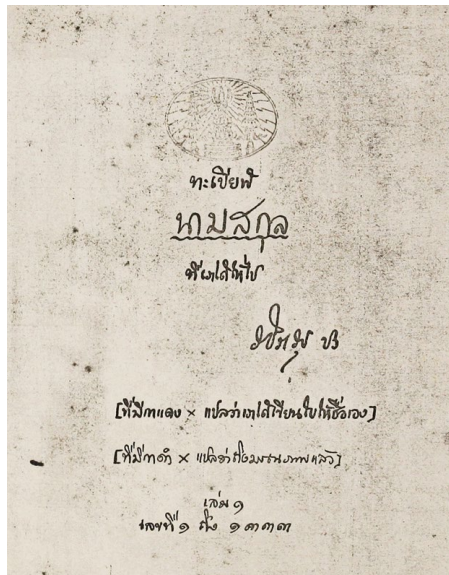
รัตนที่ห้า

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ทรงเป็นปราชญ์ทางอักษรศาสตร์ไม่มีผู้ใดเสมอเหมือน มีพระราชอุปนิสัยใฝ่พระราชหฤทัยในการประพันธ์มาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ทรงพระราชนิพนธ์บทร้อยแก้ว ร้อยกรอง บทละครพูด ละครร้อง ละครจำ โขน นิทาน บทความลงหนังสือพิมพ์ ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส รวมกว่า ๑,๒๐๐ เรื่อง

บทพระราชนิพนธ์หลายเรื่องได้รับยกย่องจากวรรณคดีสโมสร ดังเช่น “พระนลคำหลวง” เป็นหนังสือแต่งดีในกวีนิพนธ์ “หัวใจนักรบ” เป็นยอดแห่งบทละครพูด “มัทนะพาธา” เป็นหนังสือแต่งดีเพราะทรงใช้คำฉันทเป็นบทละครพูดซึ่งแต่งได้ยาก รวมไปถึงพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ การเมือง การทหาร และพุทธศาสนา เช่น “ธรรมาธรรมะสังคัม”

และ “พระพุทธเจ้าตรัสรู้อะไร” ทุกเรื่องทรงพระราชนิพนธ์ไว้อย่างเรียบร้อย มีพระบรมราชาธิบายประกอบไว้เป็นหลักฐานตามความจำเป็น

นอกจากนี้ ยังทรงแปลบทละครภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส โดยเฉพาะบทละครของวิลเลียม เชกสเปียร์ (William Shakespeare) กวีชาวอังกฤษ ทรงใช้วิธีแปลแบบคำต่อคำ วรรคต่อวรรคอย่างละเอียดลออ เพื่อรักษาอรรถรสเดิมของวรรณกรรมไว้อย่างครบถ้วน ตัวอย่างเช่น “เวนิสวานิช” จากเรื่อง The Merchant of Venice “โรมิโอและจูเลียต” จากเรื่อง Romeo and Juliet พระอัจฉริยภาพดังกล่าว ประชาชนจึงได้ถวายพระราชลัญจนามว่า “สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า” หมายถึง พระมหाराชผู้ทรงเป็นจอมปราชญ์

รัตนะทีหก

พระราชกรณียกิจอันสำคัญอย่างยิ่งอย่างหนึ่งของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า คือทรงจัดระเบียบบริหารให้คนไทยมีนามสกุล ตลอดจนได้พระราชทานนามสกุลให้แก่บุคคลกว่า ๖,๔๓๒ นามสกุล ในระยะเวลาประมาณ ๑๒ ปี คิดเฉลี่ยได้เดือนละ ๔๕ นามสกุล ดังความตอนหนึ่งในพระราชบัญญัติขนานนามสกุล พ.ศ. ๒๔๕๖ ว่า “...ทรงพระราชดำริว่าบุคคลทุก ๆ คน จำต้องมีทั้งชื่อตัวและชื่อเชื้อสกุล และวิธีขนานนามสกุลนั้น ควรให้ใช้แพร่หลายทั่วถึงประชาชนพลเมือง ตลอดจนพระราชอาณาจักร...” เรื่องดังกล่าวเป็นลัทธิของปวงชนชาวไทยอย่างหนึ่ง ที่ได้รับพระราชทานตั้งแต่ก่อนมีรัฐธรรมนูญ

ล่วนเรื่องการเศรษฐกิจ ทรงส่งเสริมให้ราษฎรได้จัดเก็บทรัพย์สินไว้
อย่างปลอดภัยและปลูกฝังนิสัยการออม จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง
“คลังออมสิน” เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖ ซึ่งต่อมาพัฒนาเป็นธนาคารออมสิน

เป็นประโยชน์ต่อรัฐบาลที่จะมีทุนสำรองในการเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
ของชาติ ส่วนเรื่องการพาณิชย์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะกรมพาณิชย์
และสถิติพยากรณ์ ขึ้นเป็น “**สภามหาพาณิชย์**” เพื่อช่วยเหลือหน่วยงานและ
ส่งเสริมการพาณิชย์ของประเทศ ซึ่งต่อมาคือ กระทรวงพาณิชย์ ในปัจจุบัน

เรื่องการอุตสาหกรรม ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้ง “บริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัดสินใช้” และสร้างโรงงานผลิตปูนซีเมนต์ในพื้นที่บางซื่อ ลดการพึ่งพาการนำเข้า เพื่อที่จะได้จัดสรรการใช้ทรัพยากรภายในประเทศ อย่างคุ้มค่า รวมทั้งฝึกหัดคนไทยให้รู้จักการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

นอกจากนี้ยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตรากฎหมาย และออกประกาศต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อพระราชดำริที่จะทรงพัฒนาพระราชอาณาจักรด้วยการใช้กฎหมายอย่างสากล ดังเช่น พระราชบัญญัติมาตราซึ่งดวงวัด พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ ที่ทรงปรับมาตราให้เป็นระบบเมตริก เพื่อรักษาความเป็นธรรมทางการค้าแก่ประชาชน และพระราชกฤษฎีกาให้ใช้เวลาอัตรา กำหนดให้พระพุทธศักราช ๒๔๖๓ เป็นต้นไป ใช้เวลามาตรฐานกรีนิช (Greenwich Mean Time) คือ ปรับเวลามาตรฐานของสยาม เป็นเวลา ก่อนเวลามาตรฐานกรีนิช ๗ ชั่วโมง ดังกล่าวนี้นี้เป็นแนวพระราชดำริที่ยังคงใช้สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

โรงงานปูนซิเมนต์บางซื่อ เป็นที่ผลิตปูนซิเมนต์แห่งแรกของประเทศไทย

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า พระราชทานพระราชดำรัส
แก่ทหารอาสา ซึ่งเดินทางกลับจากมหาสงครามในทวีปยุโรป
เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๒

รัตนที่เจ็ด

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ทรงเป็นประมุขแห่งชาติ ทรงพระราชดำริที่จะสร้างความเจริญรุ่งเรืองถาวรให้แก่ประเทศ ทรงตั้งพระราชหฤทัยว่าจะต้องแก้ไขสนธิสัญญาที่ทำให้สยามเสียเปรียบต่างประเทศมหาอำนาจให้จงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องสิทธินอกอาณาเขต ทำให้คนลี้ภัยต่างประเทศขึ้นศาลกงสุล และห้ามมิให้เก็บภาษีศุลกากรเกินร้อยละสาม

เมื่อมหาสงครามในทวีปยุโรป หรือ สงครามโลกครั้งที่ ๑ อุดมคติขึ้น ทรงตัดสินพระราชหฤทัยประกาศกระแสพระบรมราชโองการ ว่าด้วยการสงครามซึ่งมีต่อประเทศเยอรมนี และออสเตรีย - ฮังการี เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ ทรงส่งทหารอาสาสมัครไปรบเคียงบ่าเคียงไหล่กับทหารล้มพันมิตรมหาอำนาจในยุโรป พร้อมทั้งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศพระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติธง พระพุทธศักราช ๒๔๖๐ เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๐ เป็นธงแถบวีรสีแดง สีขาว สีน้ำเงินแก่

(สีขาว) เรียกว่า “ไตรรงค์” อันเป็นสีเดียวกับธงชาติมหาอำนาจหลายประเทศ ซึ่งยังคงใช้เป็นธงชาติไทยสืบมา

ผลของสงครามในครั้งนั้น ทำให้สยามอยู่ในฐานะประเทศผู้ชนะ และเป็นหนึ่งในผู้ร่วมก่อตั้งองค์การสันนิบาตชาติ (League of Nations) ซึ่งต่อมาพัฒนาเป็น องค์การสหประชาชาติ (United Nations) ทำให้มีโอกาสแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เป็นธรรมได้สำเร็จในเวลาต่อมา

รัตนที่แปด

การบริหารกิจการของประเทศนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ทรงตระหนักถึงการพัฒนาบ้านเมืองไปสู่ระบอบประชาธิปไตยตามแบบประเทศอารยะ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเมืองจำลองขึ้นเรียกว่า “ดุสิตธานี” ประกอบด้วยอาคาร และสถานที่สำคัญขนาดย่อส่วน แต่ก็มีอาคารบางหลังที่สร้างตามอัตราส่วนปกติ เพื่อใช้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทรงทดลองจัดการปกครองดุสิตธานี ภายใต้ธรรมนูญการปกครองที่เรียกว่า “ธรรมนูญลักษณะปกครองคณะนคราภิบาล (ดุสิตธานี) พระพุทธศักราช ๒๔๖๑” รวมทั้งมีการจัดตั้งพรรคการเมือง และการเลือกตั้งผู้ปกครอง เพื่อให้สมาชิกที่สมมติเป็นพลเมืองดุสิตธานี หรือทวยนาคร ได้เรียนรู้เรื่องสิทธิเสรีภาพในการปกครอง

ดังพระราชดำรัสในวันเปิดศาลาจำลอง เมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ ความตอนหนึ่งว่า

“...วิธีการดำเนินการในธานีเล็ก ๆ ของเราเป็นเช่นไร ก็ตั้งใจไว้ว่า จะให้ประเทศสยามได้ทำเช่นเดียวกัน แต่จะให้เป็นการสำเร็จรวดเร็วทันใจ ดังธานีเล็กนี้ ก็ยังทำไปทีเดียวยังไม่ได้ โดยมีอุปสรรคบางอย่าง

เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอให้ข้าราชการทั้งหลายตลอดจนทวยนาคร จงตั้งใจกระทำกิจการของตนตามหน้าที่ให้สมกับธานีซึ่งได้จัดตั้งขึ้นนี้ ในไม่ช้าจะได้แลเห็นผลของประเทศสยามว่าจะเจริญไปได้เพียงไร...”

วิธีการที่ทรงลอนีให้ทวยนาครเข้าใจกระบวนการปกครองอย่างใหม่ โดยอาศัยการเรียนรู้และปฏิบัติจริงนี้ เป็นกระบวนการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และทันสมัยอย่างยิ่งในเวลานั้น แนวพระราชดำริทั้งหลายที่เกิดขึ้น ในดุสิตธานี นับเป็นวิทยาทานที่มีส่วนช่วยให้ประชาชนได้เรียนรู้และเข้าใจ ระบบประชาธิปไตย ซึ่งถือเป็นหนึ่งในรากฐานของการพัฒนาระบบ การปกครองไทยตราบถึงปัจจุบัน

รัตนที่เก้า

ตลอด ๑๕ ปี ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ทรงนำพาลยามสู่เวทีโลกอย่างอารยประเทศ แม้ในปีสุดท้ายแห่งรัชกาล ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดงาน “สยามรัฐ พิพิธภัณฑ (The Siamese Kingdom Exhibition)” ณ ลอนลุมพินี สำหรับจัดแสดงสินค้าและผลิตภัณฑ์ของสยามและนานาชาติตามอย่าง งานมหกรรมในโลกระทวันตก พร้อมทั้งเชิญชวนชาวต่างชาติมาร่วมลงทุน ขับเคลื่อนเศรษฐกิจในสยามท่ามกลางภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก เมื่อเสร็จงานทรงตั้งพระราชหฤทัยที่จะพระราชทานที่ดินลอนลุมพินีให้เป็น “สวนสาธารณะ” แห่งแรกของสยาม รองรับกรขยายตัวของพระนคร มาทางตะวันออกที่มีสถานที่สำคัญต่าง ๆ ทั้งสถานีรถไฟ มหาวิทยาลัย โรงพยาบาล สถานีวิทยุ ฯลฯ อย่างไรก็ดี แม้งานสยามรัฐพิพิธภัณฑ จะระงับไปเพราะพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า เสด็จสวรรคต แต่ลอนลุมพินีก็ได้พัฒนาเป็นสวนสาธารณะลุ่มดัง พระราชประสงค์

เมืองดุสิตธานี ณ พระที่นั่งอุดรภาค พระราชวังดุสิต

ปกหนังสือที่ระลึกสยามรัฐพิพิธภัณฑ ลอนลุมพินี พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

เสด็จสวรรคต

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ทรงพระประชวรด้วยโรคพระโลหิตเป็นพิษในพระอุทร ตั้งแต่วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘ และเสด็จสวรรคต ณ พระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน พระบรมมหาราชวัง เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘ เวลา ๑ นาฬิกา ๔๕ นาที ซึ่งล่วงเข้าสู่วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘ ลีริพระชนมพรรษาปีที่ ๔๕

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ ณ พระเมรุมาศท้องสนามหลวง เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๙ หลังจากนั้นเชิญพระบรมอัฐิ ไปประดิษฐาน ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พระบรมมหาราชวัง และเชิญพระบรมราชสรีรางคาร ล้วนหนึ่งไปประดิษฐานในพุทธบัลลังก์พระพุทธรูปชินสีห์ ภายในพระอุโบสถ วัดบวรนิเวศวิหาร อีกส่วนหนึ่งเชิญไปประดิษฐานในพุทธบัลลังก์พระร่วงโรจนฤทธิ์ ณ พระวิหารทิศเหนือ วัดพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม

พระเกียรติคุณและพระบรมราชานุสรณ์

๑ พ.ศ. ๒๔๙๒ รัฐบาลกำหนดให้วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ซึ่งเป็นวันที่ระลึกวันคล้ายวันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า และกำหนดให้จัดงานเป็นวันรัฐพิธี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือผู้แทนพระองค์จะเสด็จฯ หรือเสด็จไปทรงวางพวงมาลาถวายราชสักการะ ณ พระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ที่สวนลุมพินีเป็นประจำทุกปี

ใน พ.ศ. ๒๕๔๖ คณะรัฐมนตรีมีมติให้วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน เป็นวันสำคัญของประเทศไทย เรียกว่า วันสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า

๑ พ.ศ. ๒๕๒๔ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ประกาศยกย่องให้ทรงเป็นบุคคลสำคัญระดับโลกด้านวัฒนธรรม เนื่องในโอกาสครบ ๑๐๐ ปี วันพระบรมราชสมภพ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๔

๑ พ.ศ. ๒๕๒๔ ทางราชการจัดตั้งหอวชิราวุธานุสรณ์ ในบริเวณหอสมุดแห่งชาติ ท่าช้างวังหลวง เพื่อรวบรวมพระราชนิพนธ์ และเรื่องที่เกี่ยวข้อง เนื่องในโอกาสครบ ๑๐๐ ปี วันพระบรมราชสมภพ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๔

๑ พ.ศ. ๒๕๖๘ เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันสวรรคตครบ ๑๐๐ ปี วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ถวายพระราชลัญจกร “พระมหาธีรราชเจ้า” หมายถึง พระมหากษัตริย์ทรงเป็นจอมปราชญ์ และให้เชิญพระราชลัญจกร ดังกล่าวต่อท้ายพระปรมาภิไธย “พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า”

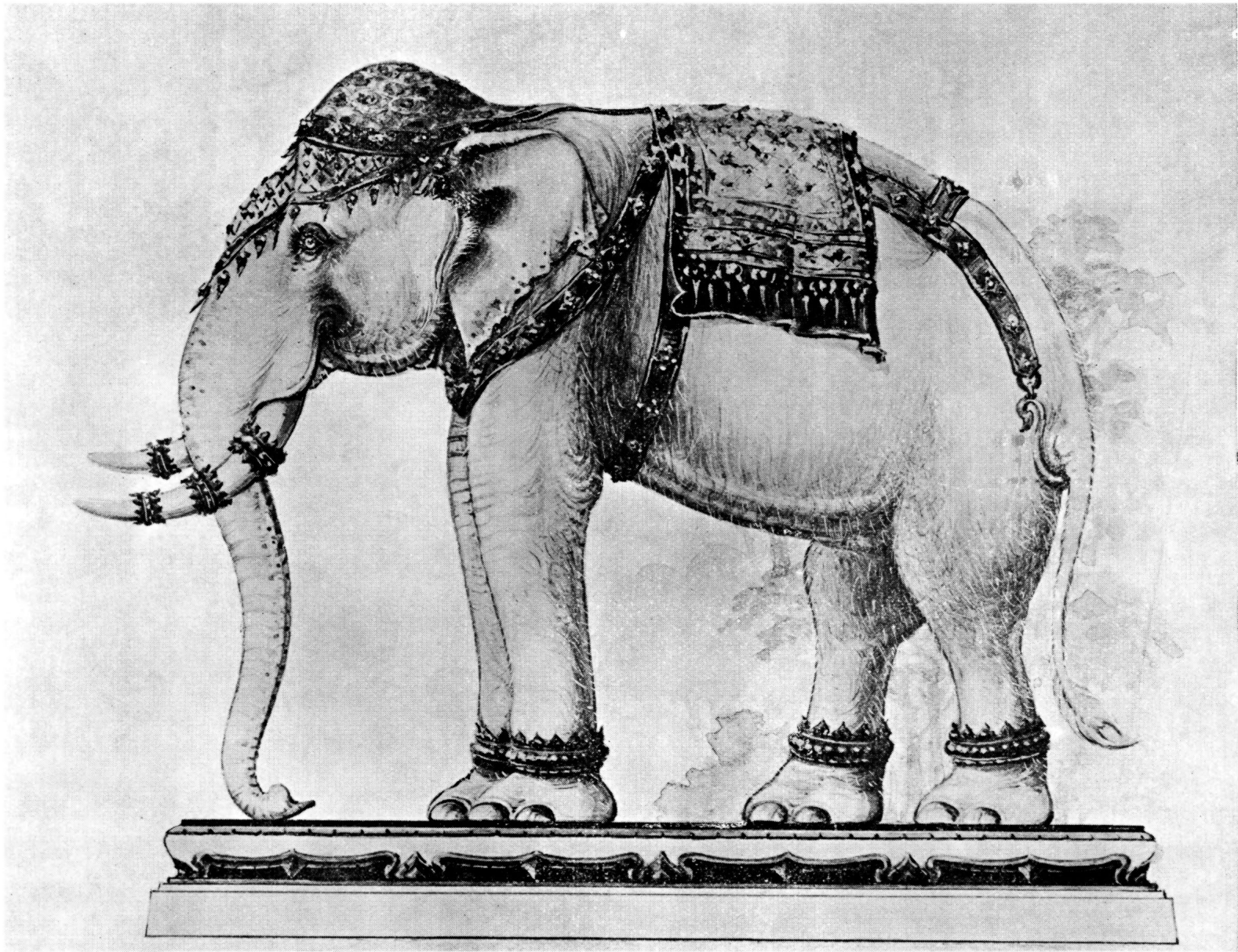

สมุดแสดงภาพ
ที่ระลึก
สัปดาห์รัฐพิพิธภัณฑ์
พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

The Impression of the
Landscapes & some
Incidents in Siam

Published
on the
Opening of the
Siamese Kingdom
Exhibition
at Lumbini Park
B.E. 2468

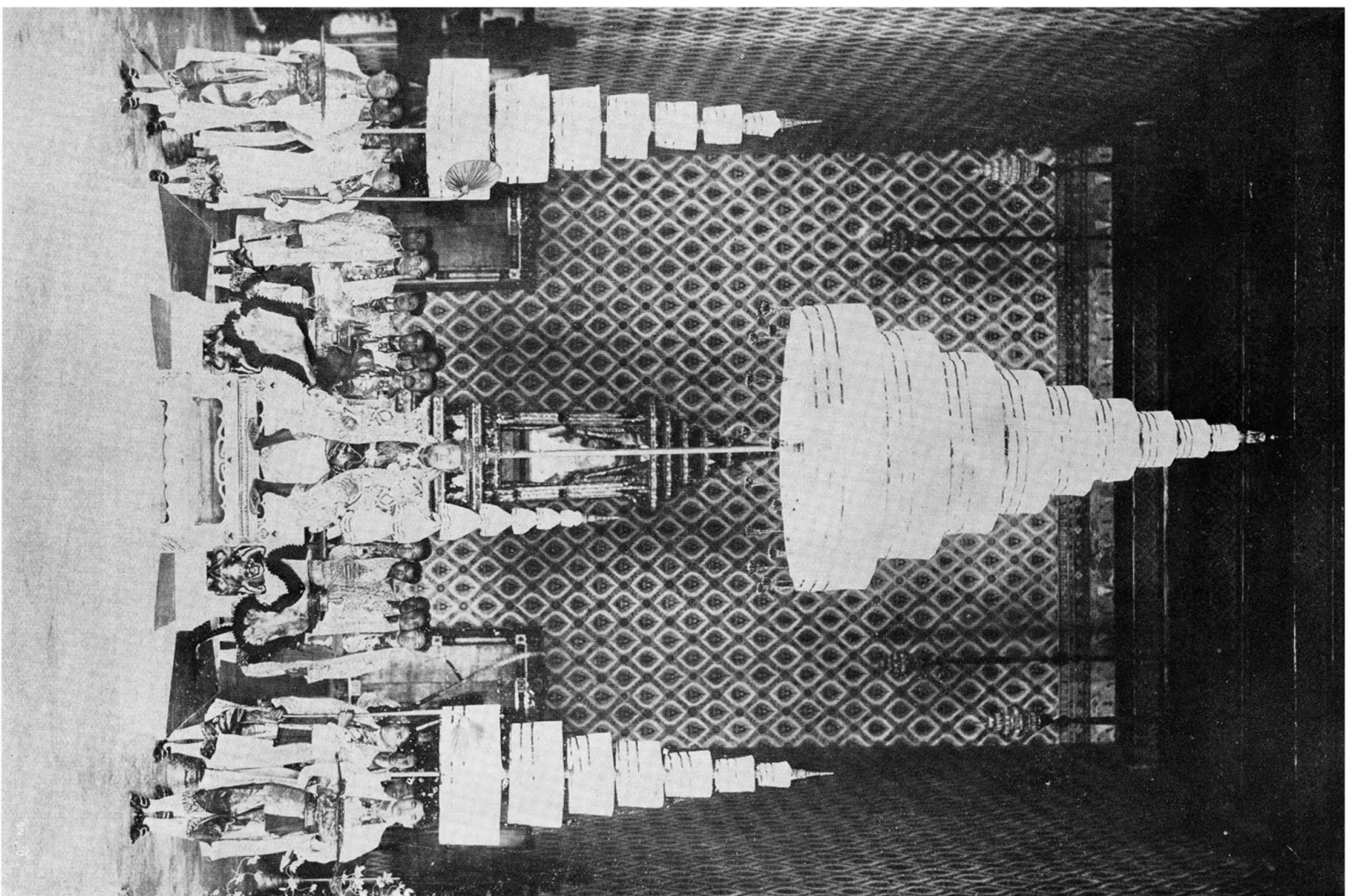
พิมพ์ที่โรงพิมพ์กรุงเทพเดลิแมรี่

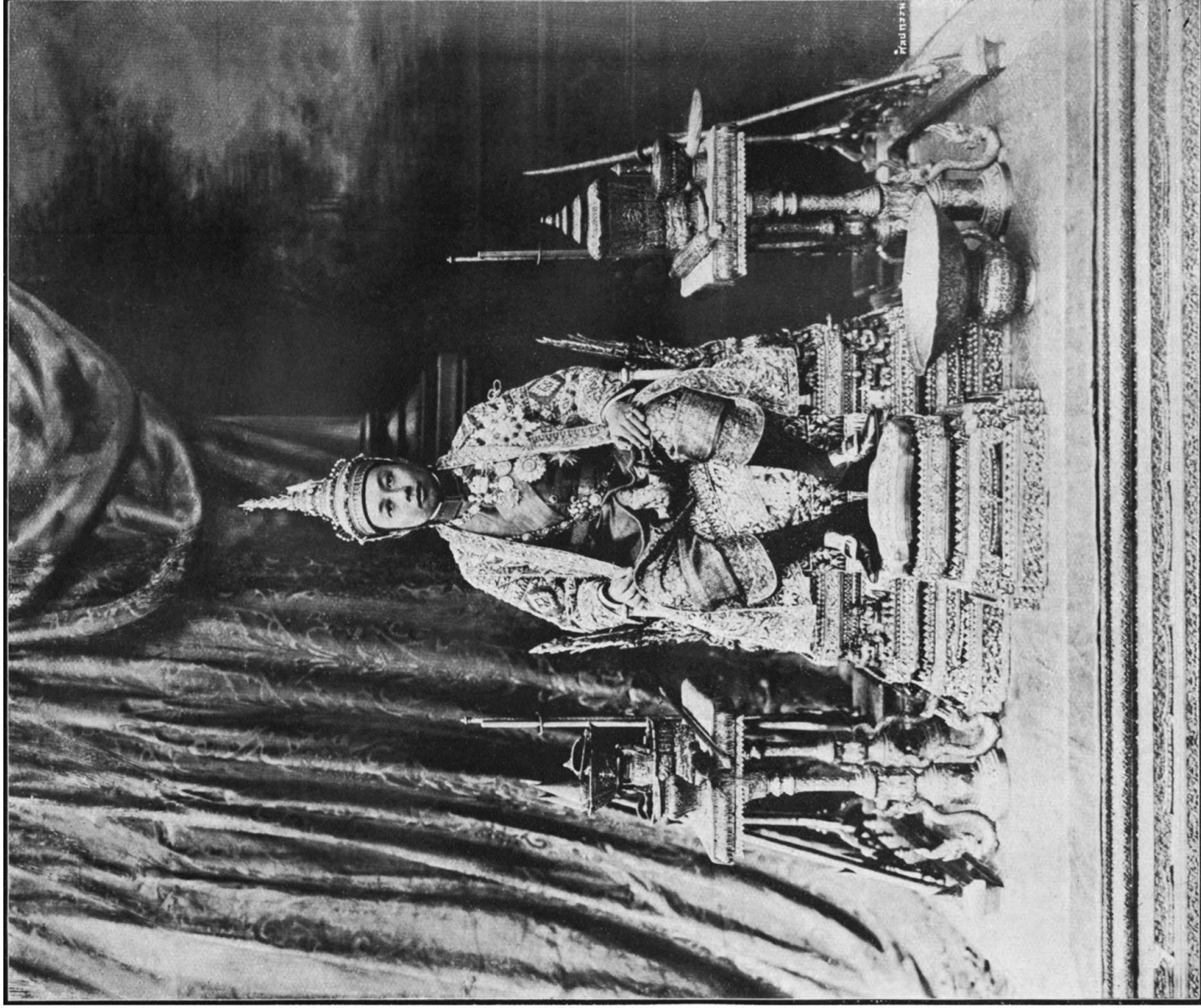
พระที่นั่งอนันตสมาคม อยู่ในพระราชวังดุสิต สร้างขึ้นในรัชกาลพระบาท
สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๕ เป็นพระที่นั่งสำหรับเสด็จออกขุนนางตามขัตติยราช.

THE ANANTA S'MAGOM THRONE HALL
in the grounds of Dusit Palace, built in the reign of H. M. King
Rama V. All public audiences are held here.

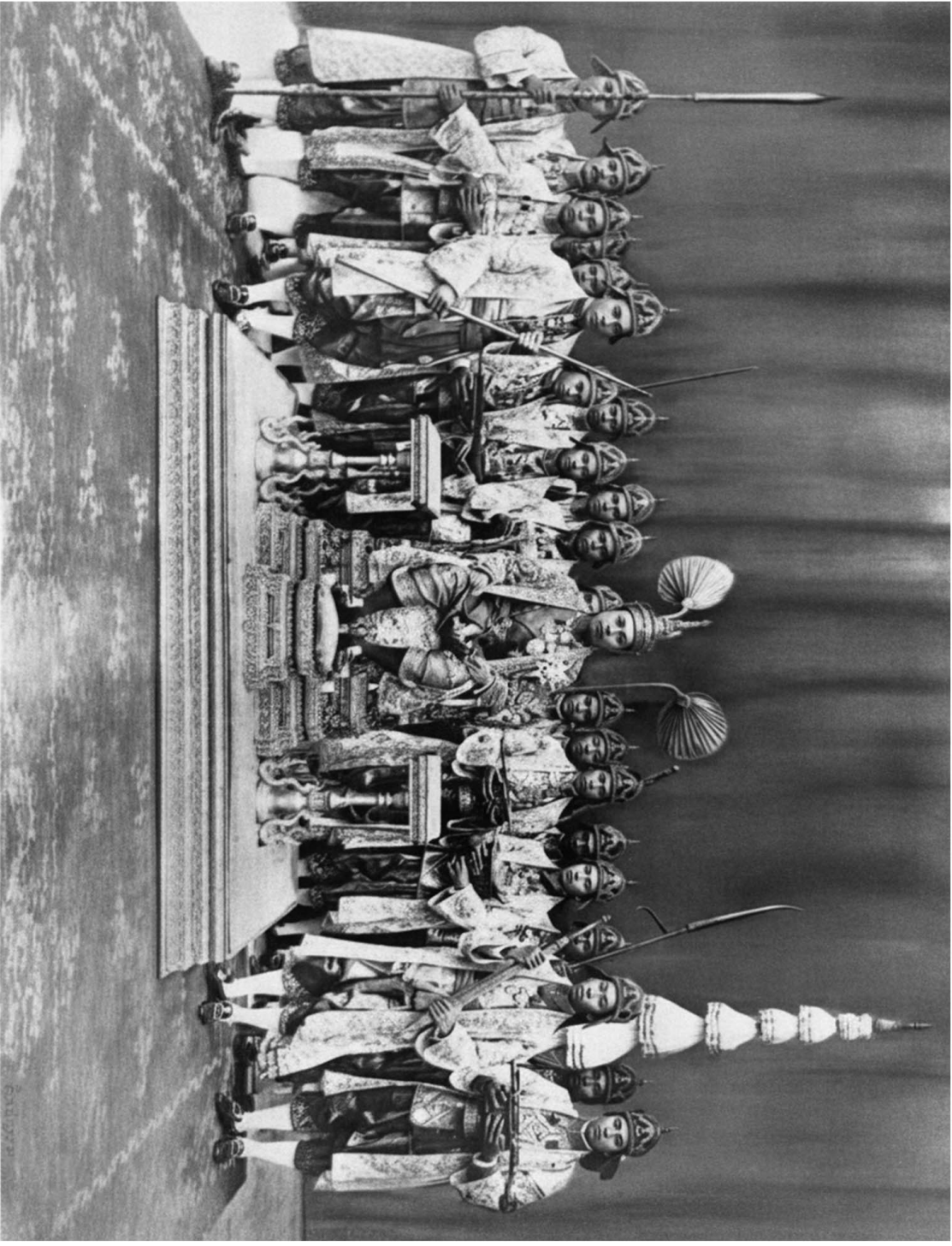
พระบรมรูปทรงเครื่องต้นต้ายราช
ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

H. M. THE KING IN ANCIENT ROBES
AT CORONATION.

พระบรมรูป
ทรงเครื่องบรมราชาภิเษกขัตติยราช

H. M. THE KING IN CEREMONIAL DRESS
ON THE OCCASION OF HIS ACCESSION
TO THE THRONE.

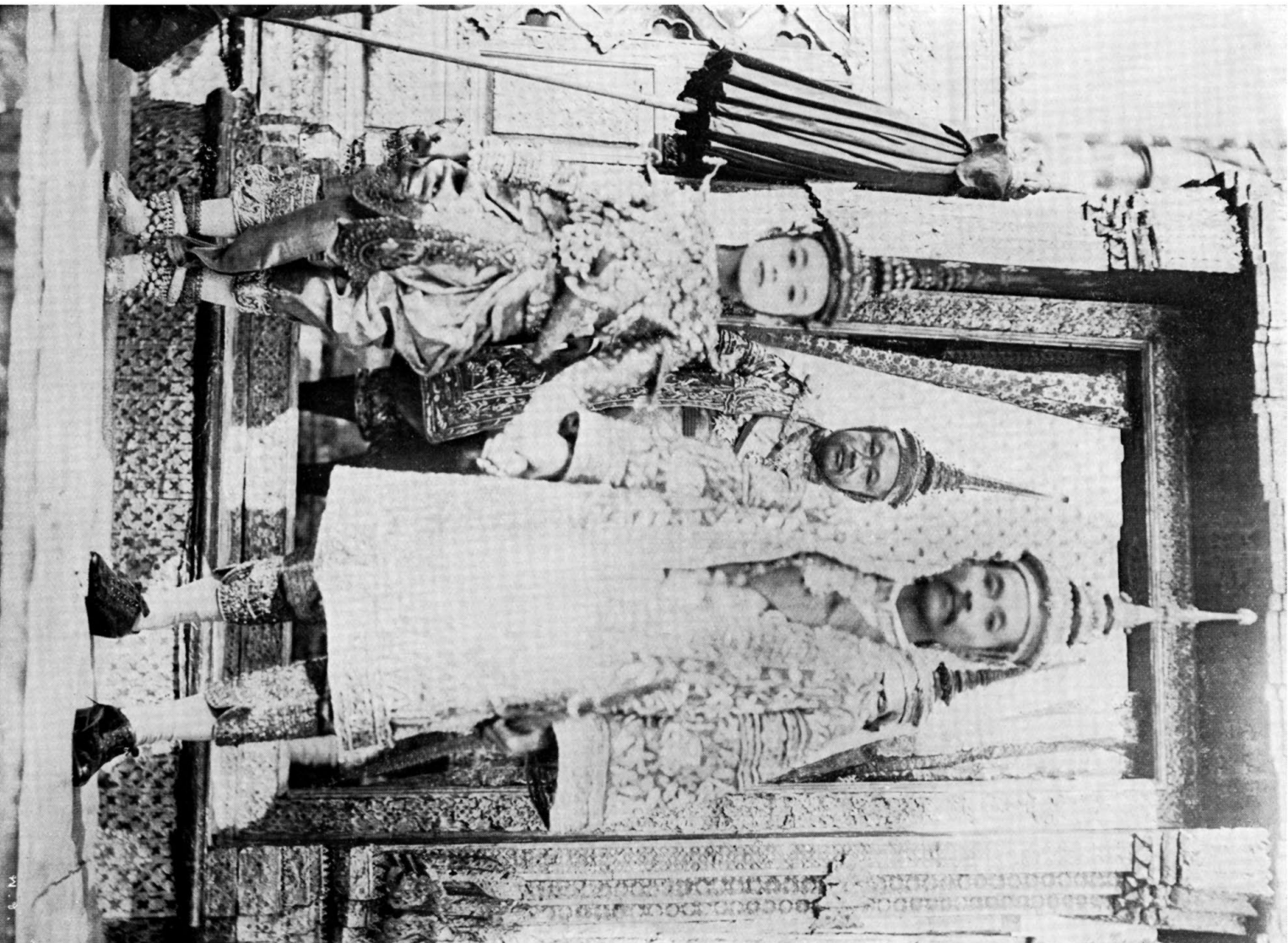
พระบรมรูปทรงเครื่องบรมราชาภิเษก จัตุราช

H. M. THE KING IN FULL COSTUME ON THE OCCASION
OF HIS ACCESSION TO THE THRONE.

เมื่อทรงดำรงพระอิสริยยศ
เป็นกรมขุนเทพทวาราวดี

HIS MAJESTY WHEN BEARING TITLE
OF KROM KHUN DEB DAVARAVATI.

HIS LATE MAJESTY KING RAMA V.
AND HIS PRESENT MAJESTY PRIOR
TO THE TONSURE CEREMONY.

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีเจ้าอยู่หัว
สมเด็จพระอริสวรทรงเจ้าพญา
เจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ
ในพระราชมหาลิขิต

H. M. THE KING
BEFORE THE TONSURE CEREMONY.

พระบรมรูปทรงเครื่องเจ็ดยราข
ในพระราชพิธีโสกันต์ ก่อนทรงสมาน

H. M. THE KING IN YOUTH, DRESSED
FOR THE TONSURE CEREMONY.

พระบรมรูปทรงเครื่องขัตติยราช
ในพระราชพิธีโกนผม
ขณะทรงสนานเสด็จ

พระบรมรูป ทรงฉลองพระองค์
ครุฑชัยราช

H. M. THE KING IN ANTIQUE
MONARCHIAL DRESS.

กระบวนพยุหยาตรา ทรงทอดกฐิน
วัดราชบพิธตามเจดีย์ราชบุรณะเพณ

GRAND PROCESSION ON FOOT ON THE OCCASION OF H. M. THE
KING'S PRESENTATION OF KATHIN GIFTS AT RAJ PARIDHA
MONASTERY, ACCORDING TO ROYAL USAGE.

พระบรมรูปทรงเครื่องจอมพล
ในกองทัพบก

H. M. THE KING IN FULL STATE UNIFORM
OF FIELD MARSHAL OF THE ARMY.

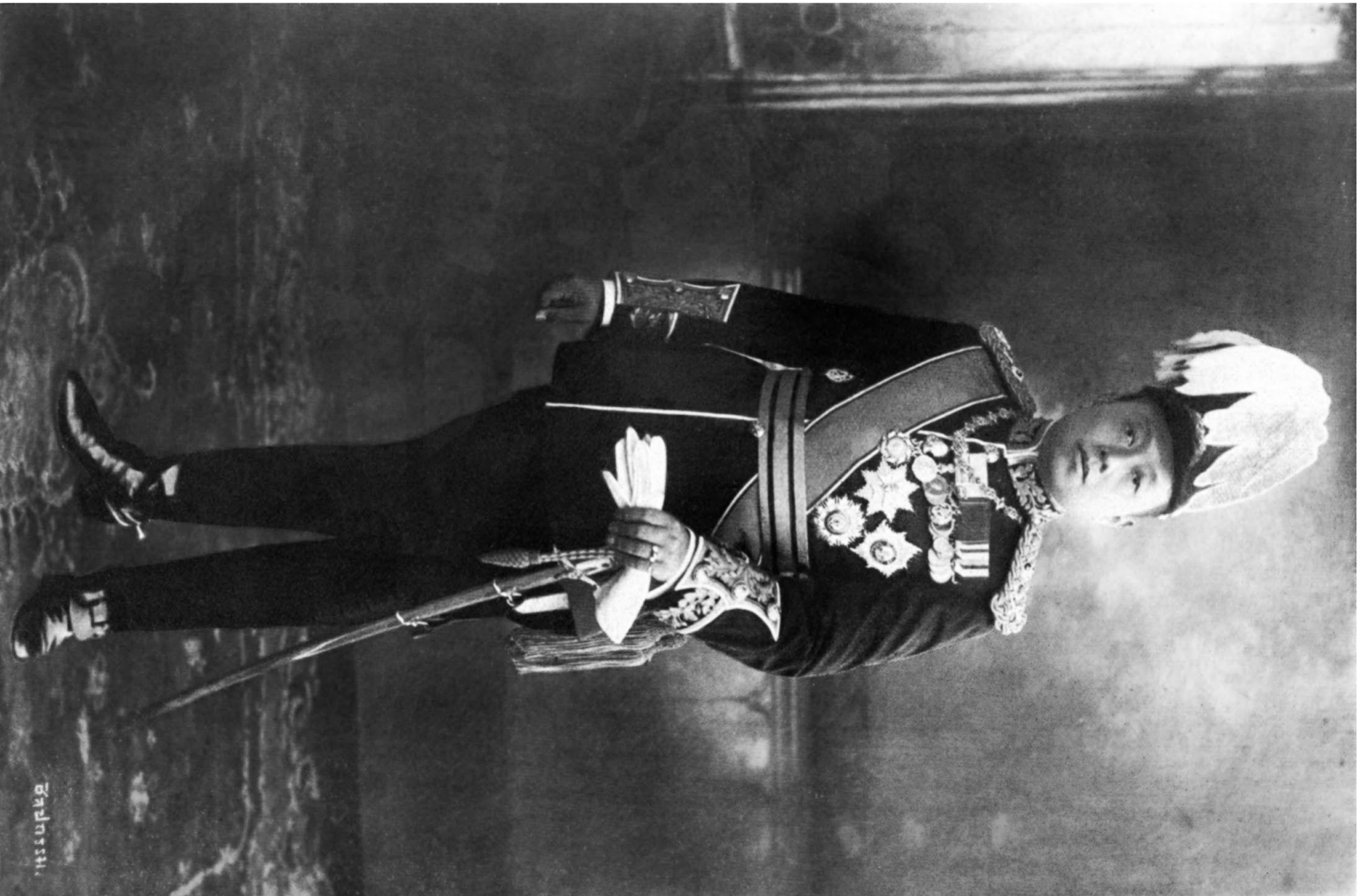
พระบรมรูปทรงเครื่องจอมพล
ในกองทัพอเรือ

H. M. THE KING AS ADMIRAL
OF THE FLEET.

พระบรมรูปทรงเครื่องจอมพล
ในกองทัพบก

H. M. THE KING AS FIELD MARSHAL
OF THE ARMY.

พระบรมรูปทรงเครื่องนายพล
ในกองทัพบกอังกฤษ

H. M. THE KING AS HONORARY GENERAL
OF THE BRITISH ARMY.

พระบรมรูปทรงเครื่องนายพลเส้า
เหล่าเส้าหลวง ร.๕

H. M. THE KING AS A GENERAL IN THE
SCOUT CAVALRY OF THE BODYGUARD.

ฟิลิปมาร์ ๓

พระบรมรูปทรงฉลองพระองค์
เนติบัณฑิตสยาม

H. M. THE KING WEARING THE ROBE OF
A SIAMSE BARRISTER-AT-LAW.

พระบรมรูป ทรงเครื่องนายพันเอก
ทหารรักษาวัง

H. M. THE KING IN THE UNIFORM OF COLONEL
OF THE PALACE GUARDS.

พระบรมรูปทรงเครื่องนายพลเส้าป่า
พราณหลวง ร. ๖.

H. M. THE KING AS A GENERAL
IN THE
WILD TIGER SCOUT RIFLE BODYGUARD CORPS.

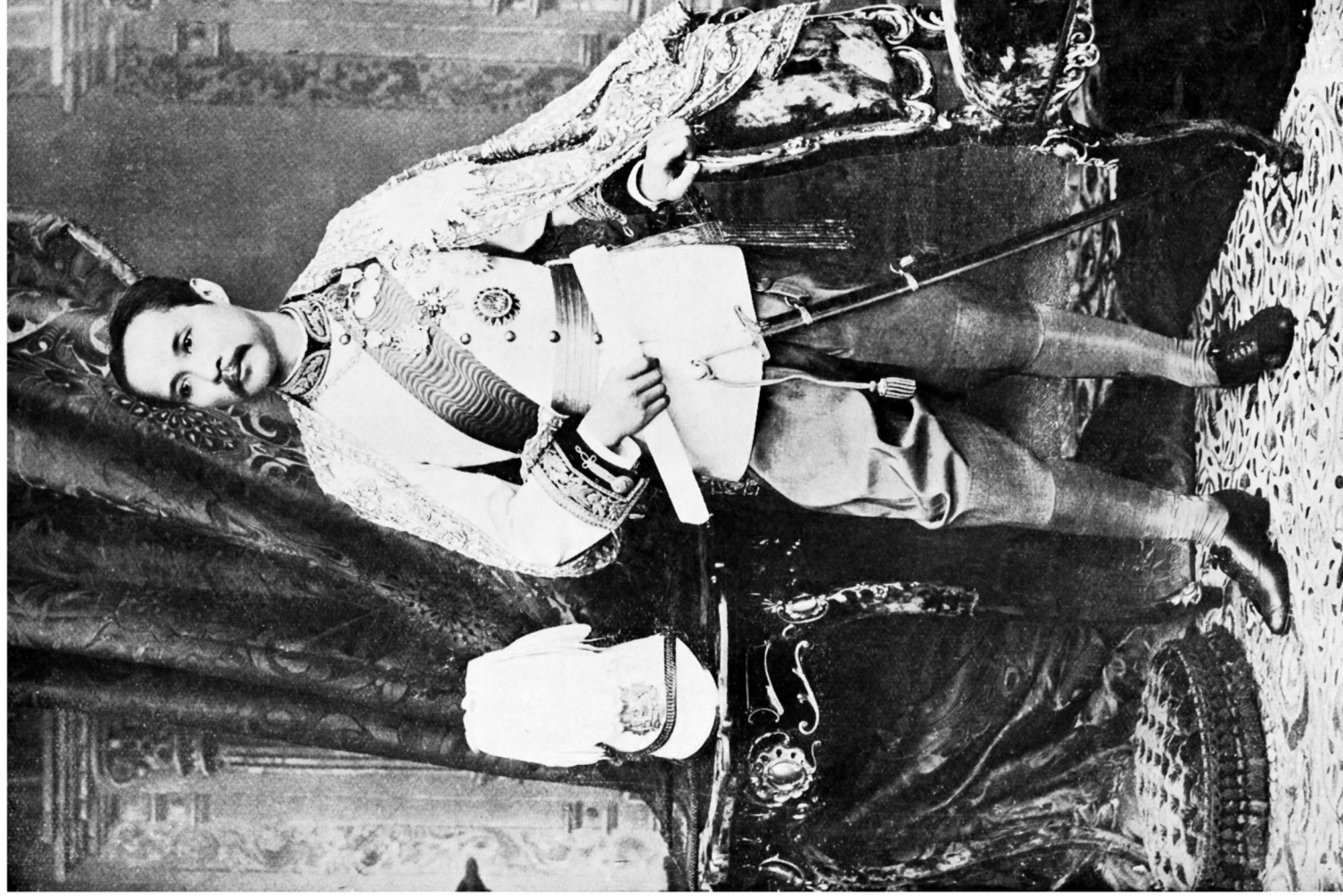
พระบรมรูปทรงฉลองพระองค์สำหรับ
พระราชพิธีหนึ่ง ในจุลยราช

H. M. THE KING DRESSED IN ANCIENT
MONARCHIAL COSTUME ON A CERTAIN OCCASION.

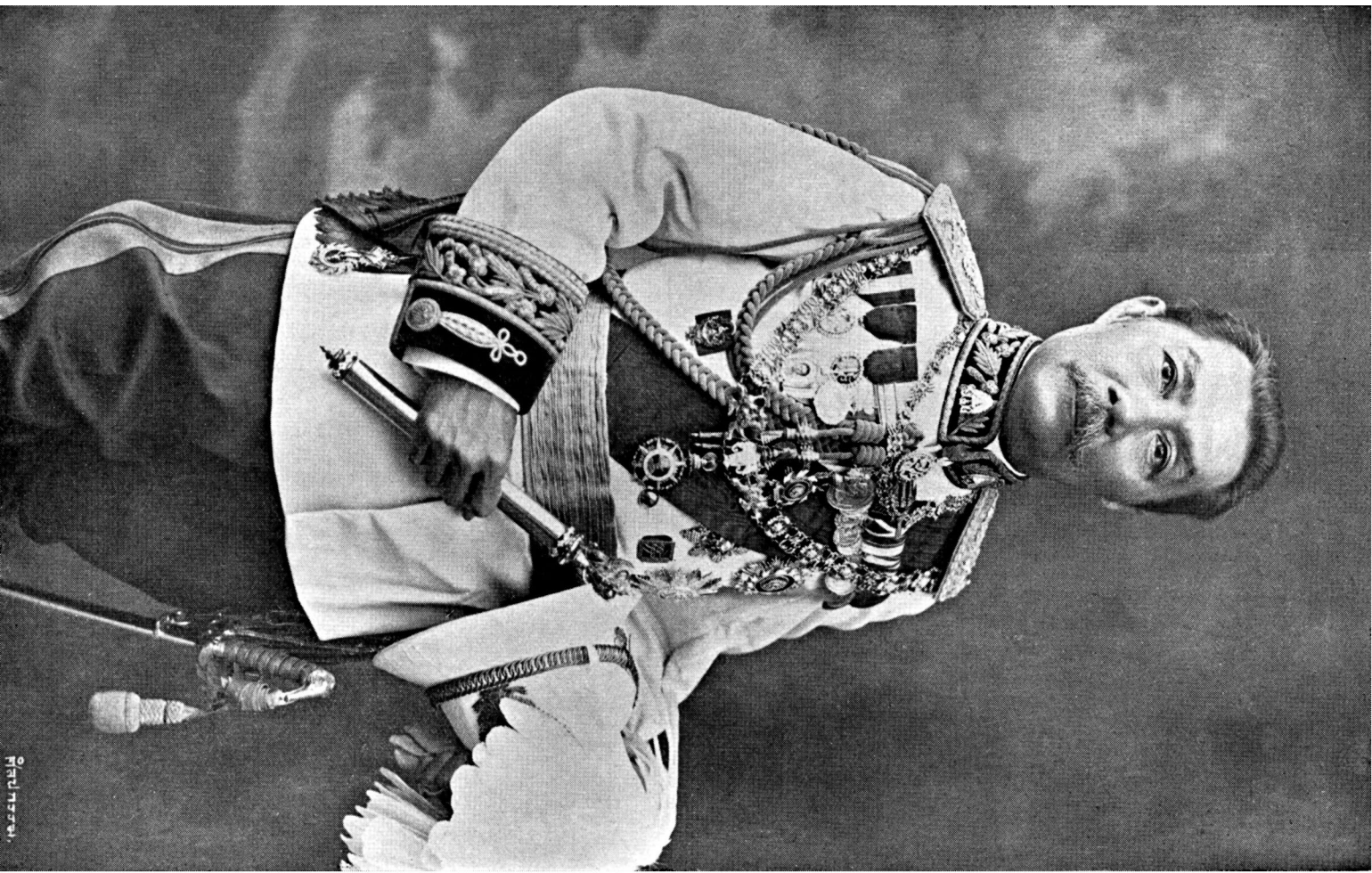
พระบรมรูปทรงเครื่องแบบทหารเรือ
และฉลองพระองค์ครุยเนติบัณฑิต

H. M. THE KING IN NAVAL UNIFORM AND IN
THE ROBE OF BARRISTER-AT LAW.

H. M. KING CHULALONGKORN
IN FIELD-MARSHAL'S UNIFORM
IN THE EARLY PART OF HIS REIGN.

เครื่องยศ จอมพลทหารบก
เมื่อดำรงรัชกาล
พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๕

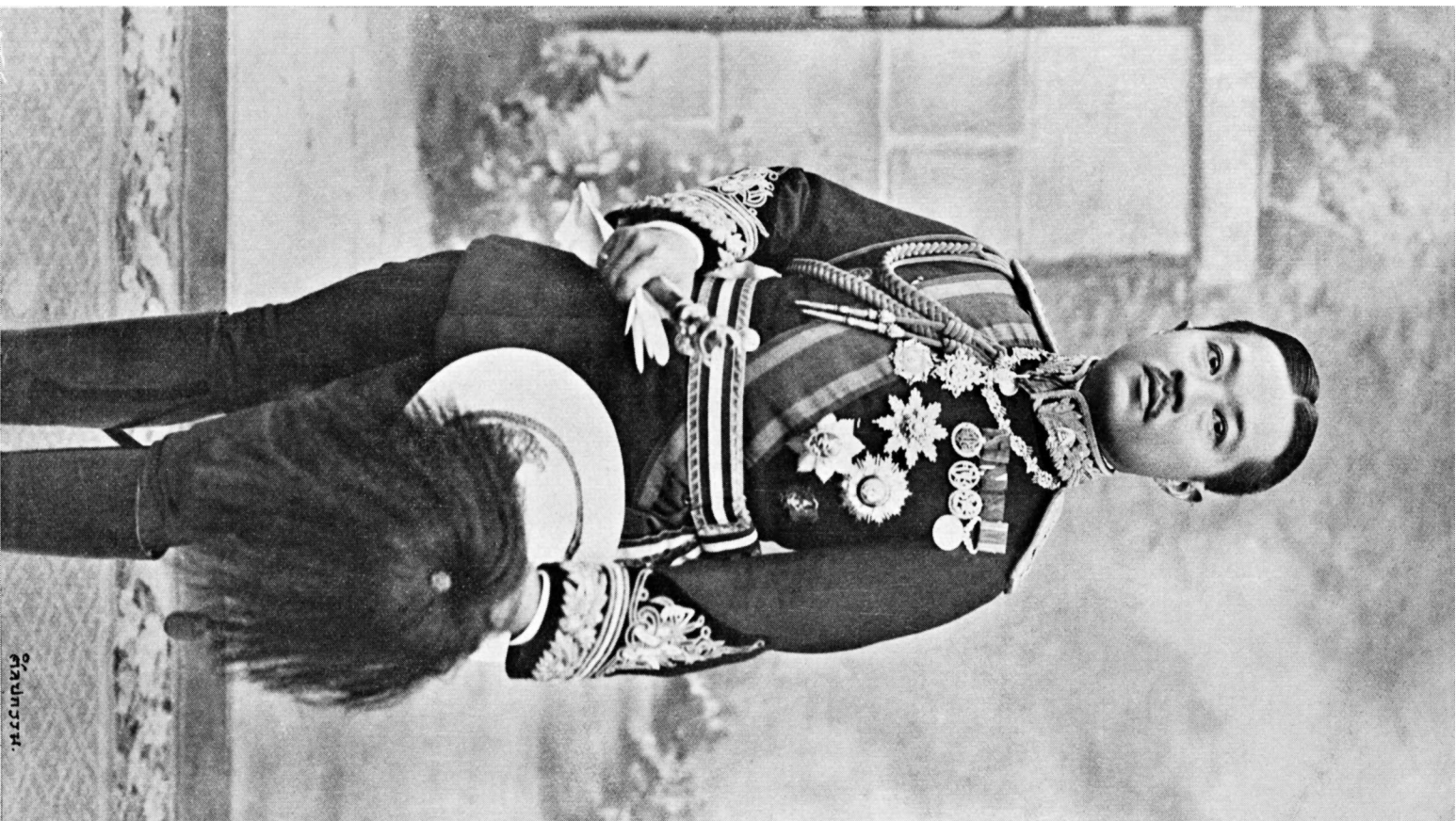
จอมพล จอมพลเรือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช
จะเรทหารทวไป

MARSHAL AND ADMIRAL OF THE FLEET,
H. R. H. PRINCE CHAO FA KROM PHYA
BHANUBANDHUWONGS VARADEJ,
INSPECTOR-GENERAL
OF ALL HIS MAJESTY'S FORCES.

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสวัสดิ์วัฒนวิสุทธิ
ทรงเครื่องเต็มยศ ในพระเกียรติศักดิ์
กรมพระแห่งราชวงศ์จักรี

UNIFORM FOR PRINCE WHEN PROMOTED
TO RANK OF KROM PHRA.

จอมพล สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ
เจ้าฟ้ากรมหลวงนครสวรรค์วรพินิต
เสนาธิการทหารบก

MARSHAL H. R. H. THE PRINCE OF
NAGARASYARGA, CHIEF OF THE
GENERAL STAFF OF THE ARMY.

สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ
เจ้าฟ้ากรมขุนสงขลานครินทร์

H. R. H. THE PRINCE
OF
SONGKHLA NAGARINDR.

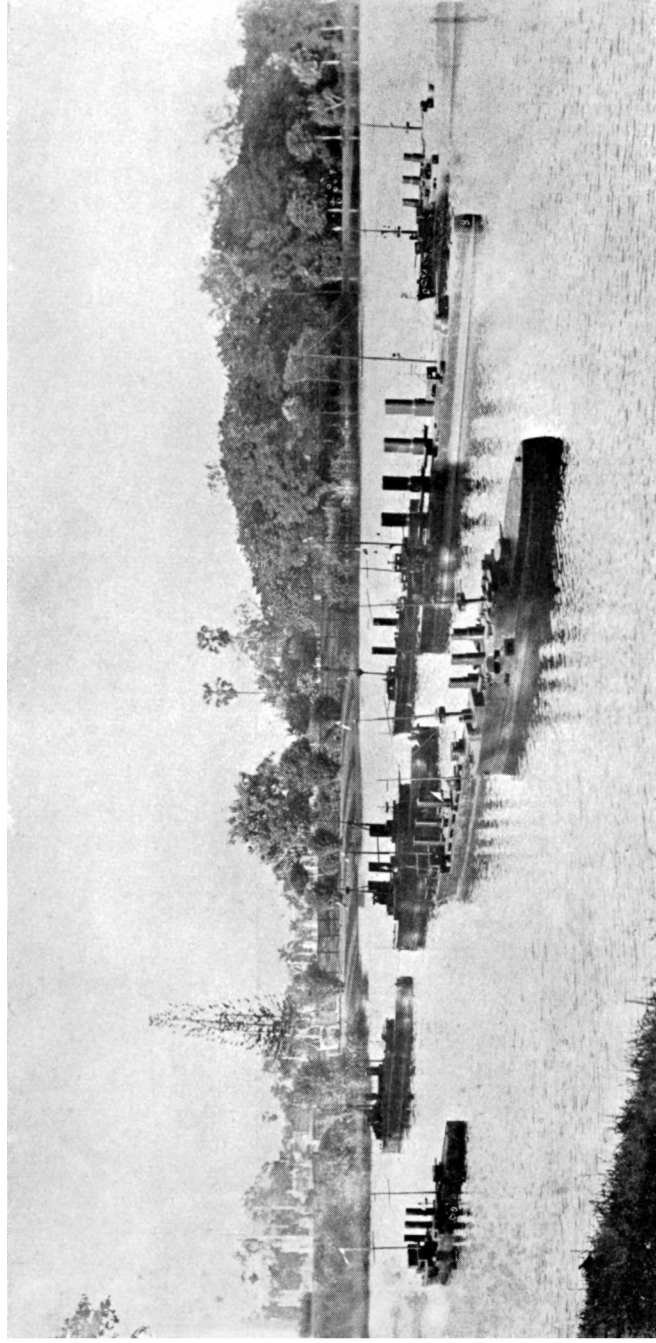
นายพลเอก พระเจ้าน้องยาเธอ
กรมหลวงกำแพงเพชรอัครโยธิน
ผู้บัญชาการกรมรถไฟหลวง

GENERAL H. R. H. THE PRINCE
OF KAMBAENG BERTHA ARGAYODHIN,
COMMISSIONER GENERAL
OF THE DEPARTMENT OF
STATE RAILWAYS.

นายพลเรือเอก พระเจ้าน้องยาเธอ
กรมขุนสิงหวิกรม เกรียงไกร
ราชองค์รักษ์พิเศษ
เสนาบดีกระทรวงทหารเรือ

LORD HIGH ADMIRAL
H.R.H. PRINCE KROM KHOON SINGHA
VIKROM KRIENG KRAI, A.D.C., DEPUTY
MINISTER OF MARINE.

การจำลองยุทธ ทางเรือ

PART OF THE NAVY.

นายพลโท สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้า
กรมขุนลพบุรีราเมศวร์ อุปราชมณฑลพิษณุโลก

LIEUTENANT GENERAL H. R. H. THE PRINCE
OF LOPBURI RAMESVARA,
VICEROY OF THE SOUTHERN PROVINCES.

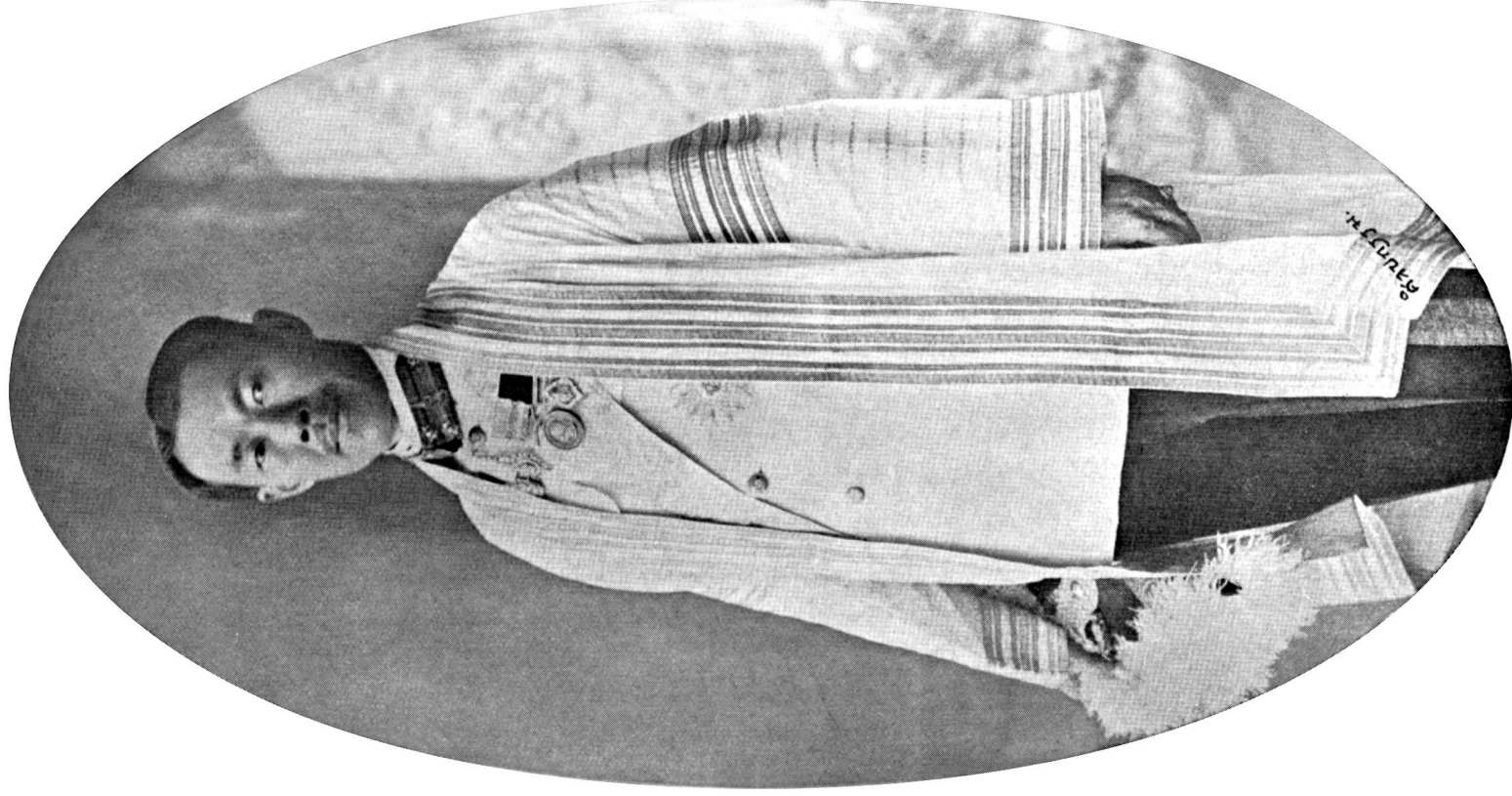
มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยาอมราช
 (บัน สุขุม)
 เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย
 ผู้บัญชาสูงสุดในมหาดไทยพลเรือน

SUPREME COUNCILLOR H. E. CHAO PHYA YOMARAJ
 (PUN SUKHUM)
 MINISTER OF INTERIOR, HOLDING THE HIGHEST
 RANK OF COUNCILLOR IN THE LAND.

เกียรตินยศ เกียรติศักดิ์
เจ้าพระยา

RANKS AND TITLES
OF
CHAO PHYA.

มหาเสวกเอก เจ้าพระยามหิธร

(ละอ-ไกรฤกษ์)

ราชเลขาธิการ เติบโตขึ้นเป็นคนแรก ออเนอร์ชนท์ ๑

เหรียญดุษฎีมาลา เติบโตปวิทยา

FIRST GRAND COURT OFFICER
H. E. CHAO PHYA MAHIDHOR

(LA-AW KRAIRERKS),

Principal Private Secretary to H. M. the King,
the first Siamese Barrister-at-Law with first class
distinction and the recipient of the Dushdi Mala
(Medal of Royal Appreciation)
for Arts and Sciences.

เกียรติยศเกียรติศักดิ์
เจ้าพระยา

TITLES AND RANKS
OF
CHAO PHYA.

เกียรติยศเกียรติศักดิ์ เจ้าพระยา

RANKS AND TITLES OF CHAO PHYA.

นายพลเอก จางวางเอก เจ้าพระยาธรรมาธิราช
สมุหราชองครักษ์ ผู้สำเร็จราชการ
กรมมหาดเล็ก

GENERAL AND FIRST GRAND CHAMBERLAIN
H. E. CHAO PHYA RAMA RAGHOB,
CHIEF AIDE-DE-CAMP GENERAL,
LORD CHAMBERLAIN.

นายพลโท พระยาเทพหัสดิน
(ผาด เทพหัสดิน ณ อยุธยา)
อธิบดีกรมไปรษณีย์โทรเลข

LIEUT-GENERAL PHYA DEBBASTIN,
DIRECTOR OF POST AND TELEGRAPHS.

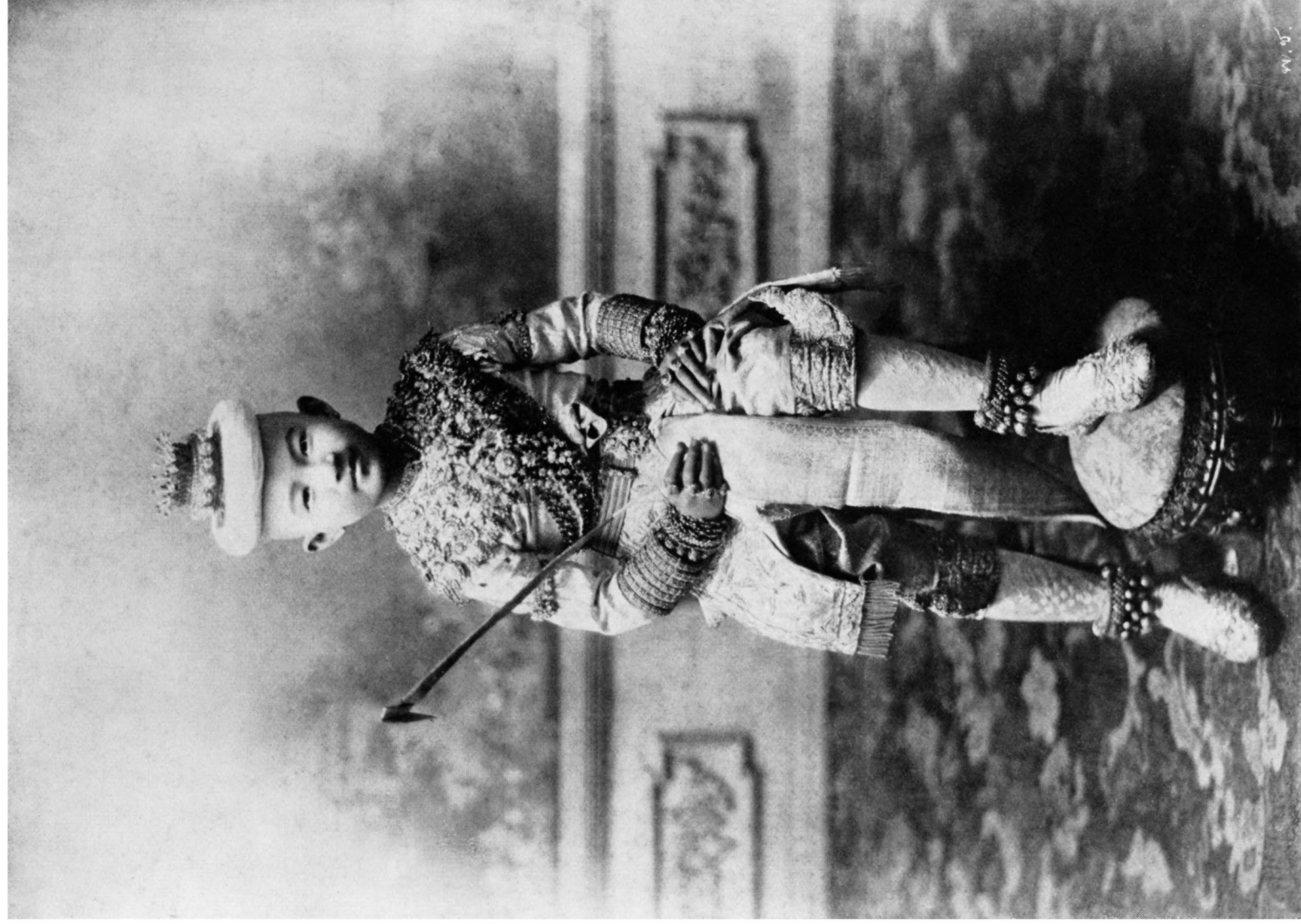

เครื่องแบบเต็มยศ
ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๖

FULL DRESS UNIFORMS IN THE PRESENT
REIGN.

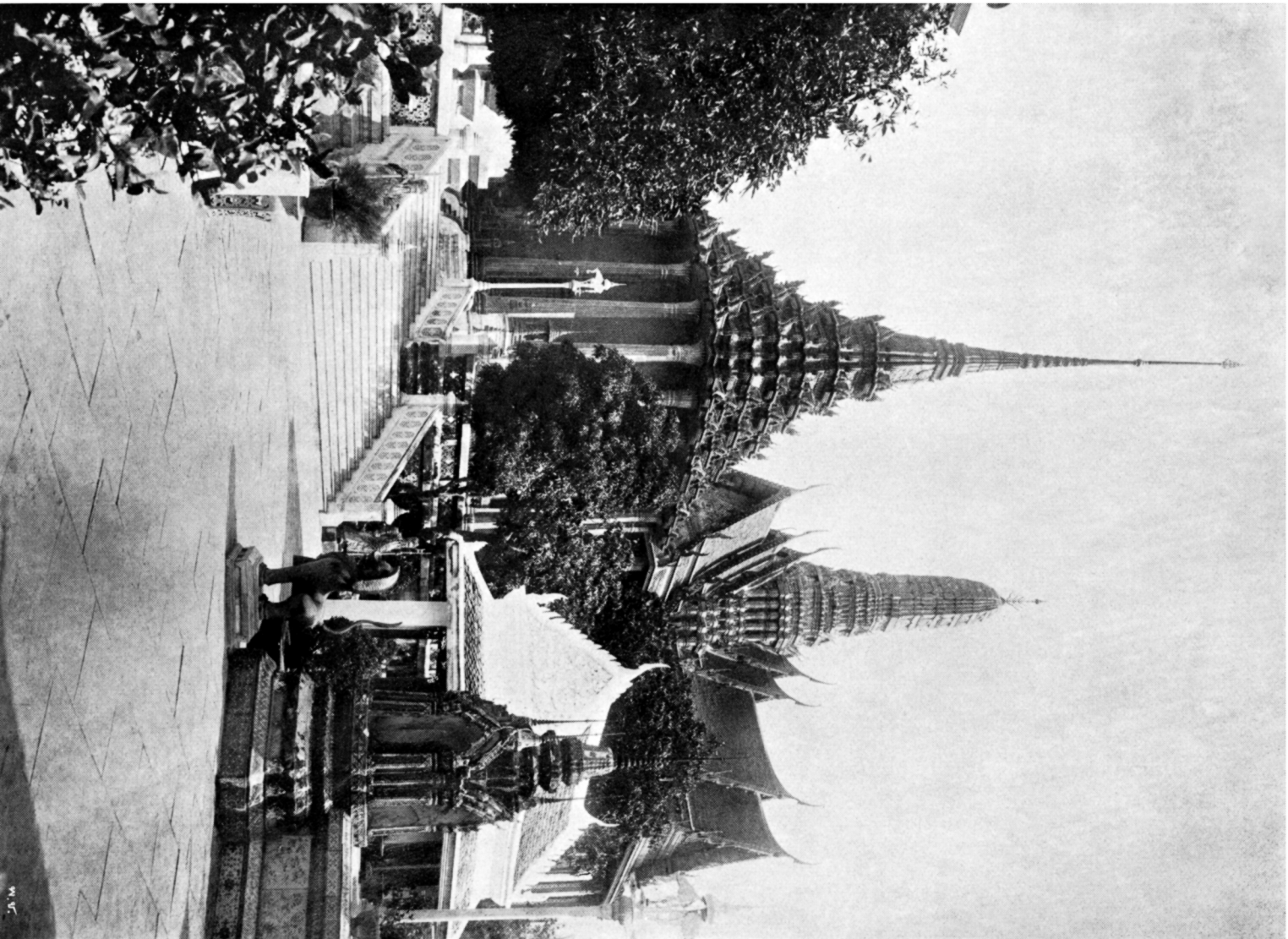

เครื่องแบบเต็มยศ
ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี
๕
FULL DRESS UNIFORMS
IN THE REIGN OF
HIS MAJESTY THE LATE KING RAMA V.

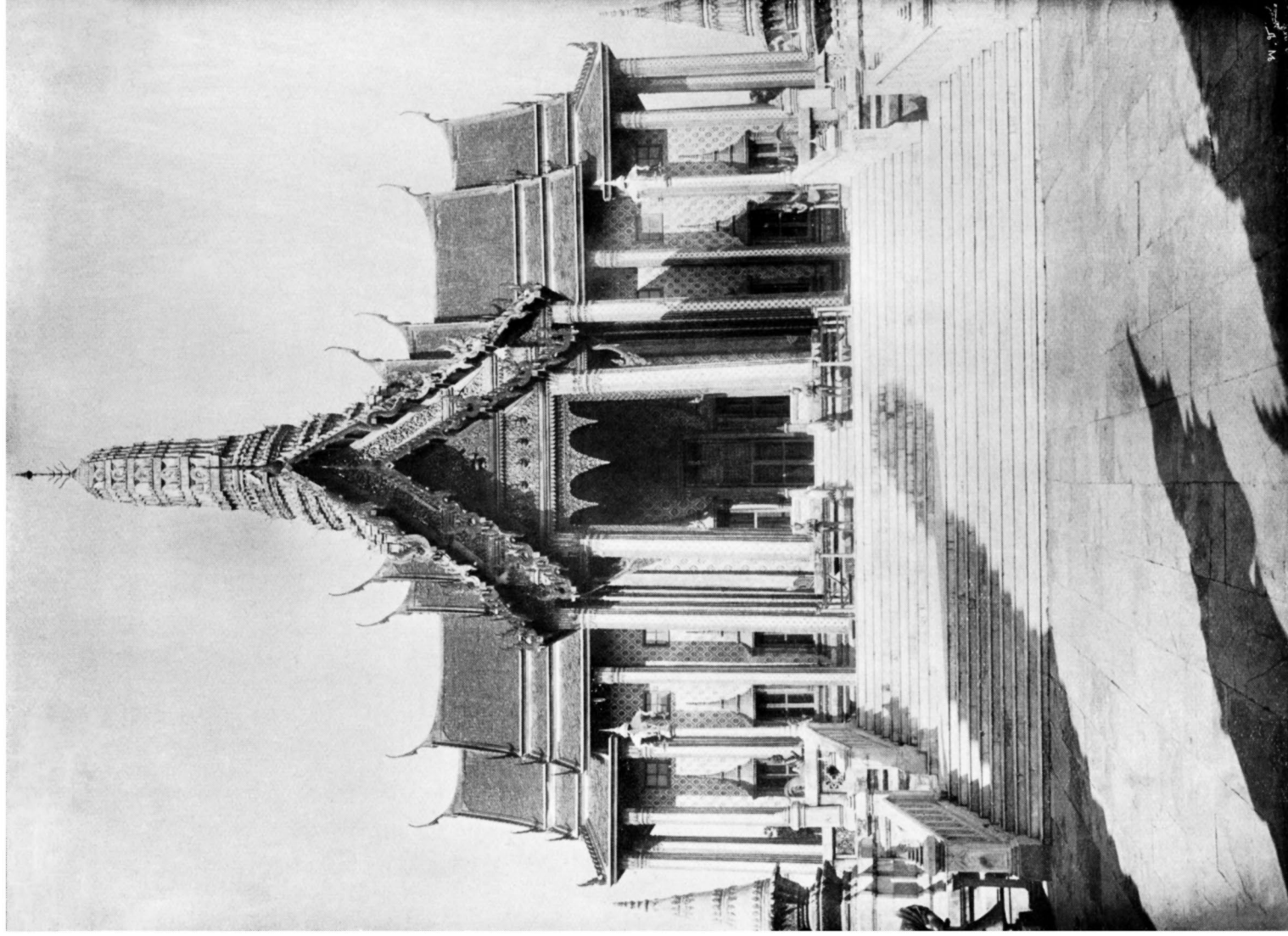
YOUNG SCION OF NOBLE FAMILY PREPARED
FOR TONSURE CEREMONY

เจ้าฟ้าชายมกุฎราชกุมาร
ทรงเตรียมพร้อมสำหรับพิธีโกนผม

“ปราสาทพระเทพบิดร” อยู่ในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระบรมมหาราชวัง เป็นที่ประดิษฐานพระบรมรูปอดีตมหाराชแห่งพระราชวงศ์จักรี ถึงวันที่ ๖ ของปีใหม่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, แลเจ้านาย จาราชการ ประชาชน พลเมืองไปกราบถวายบังคมกระทำสักการทุกปี.

“Prasadh Prna Dev Bidara” in the Monastery of the Emerald Buddha, Royal Palace. This is the gallery for the preservation of life-sized statues of the late members of the Royal House of the Chakri Dynasty. On the 6th of April of each year H. M. the King, the members of Royalty, Officials and citizens come to pay their homage here.

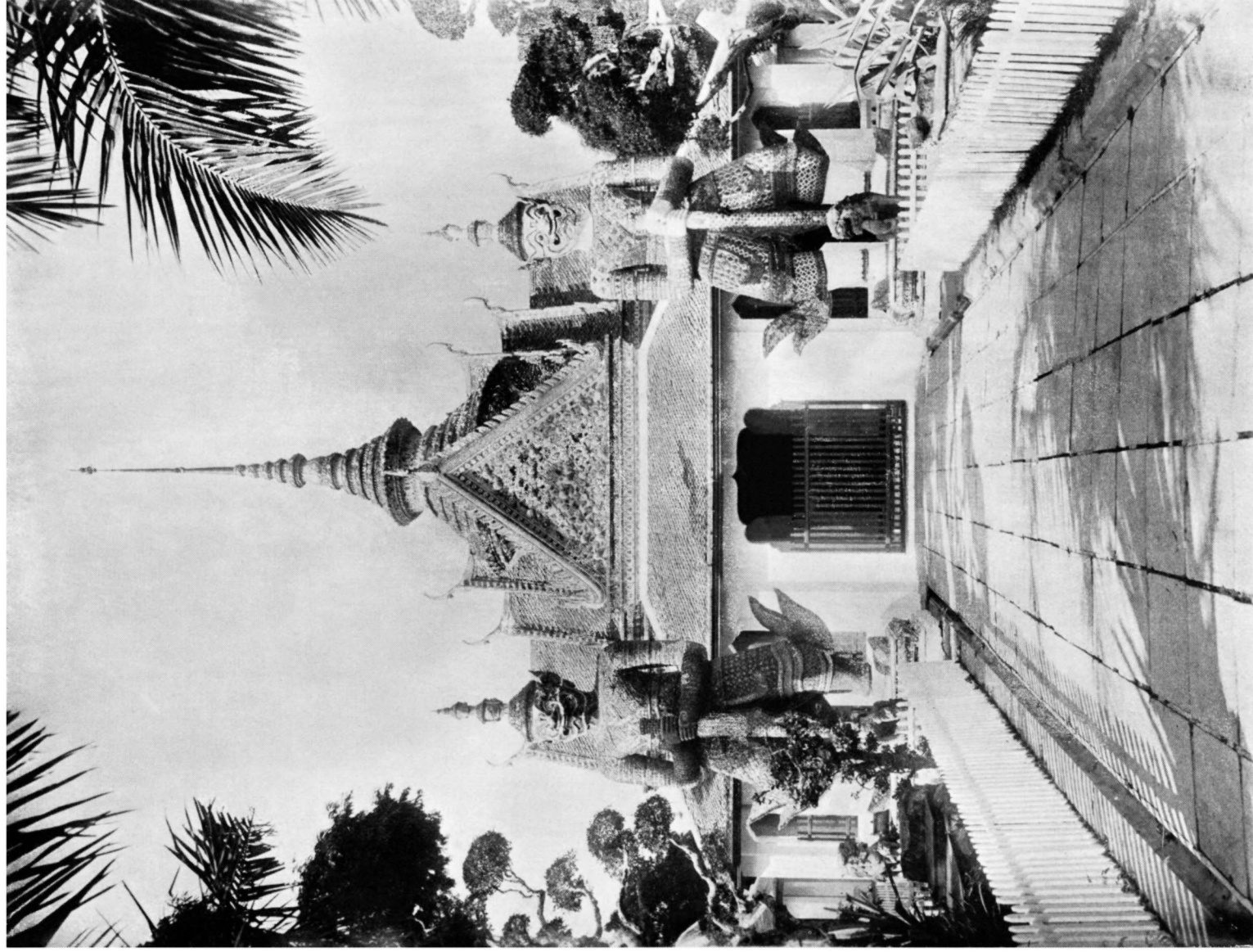
PHRA THEP BHEDARA PALACE.

ด้านหนึ่ง ของปราสาทพระเทพบิดร

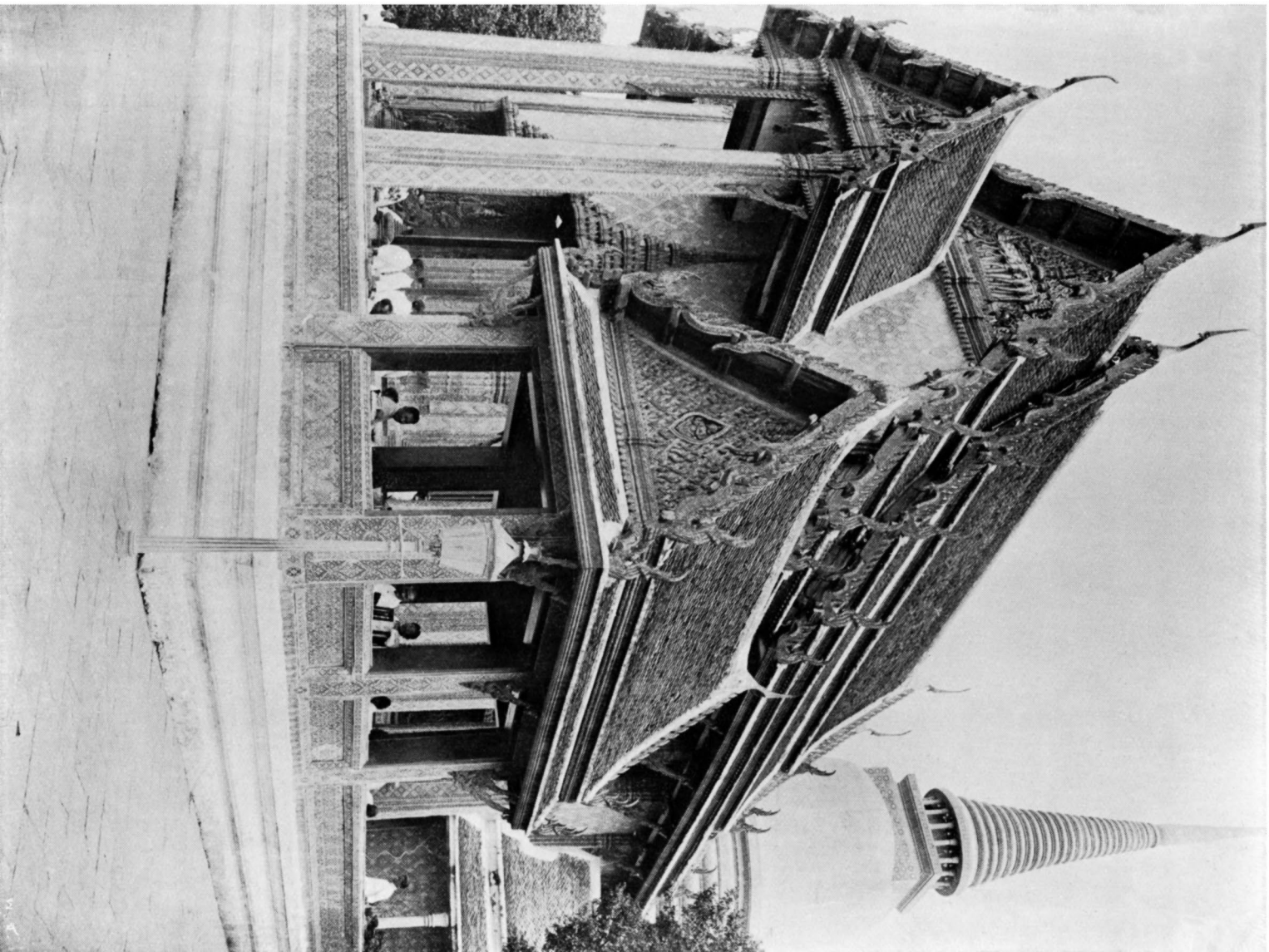
ตําหน้ํง ของพระอุโบสถวัดเบญจมบพิตรสุตวันาราม

WAT BENJAMABHOR PITCH TEMPLE.

ประตูวัดอรุณราชวราราม

A GATEWAY OF ARUN RAJAVARAM MONASTERY.

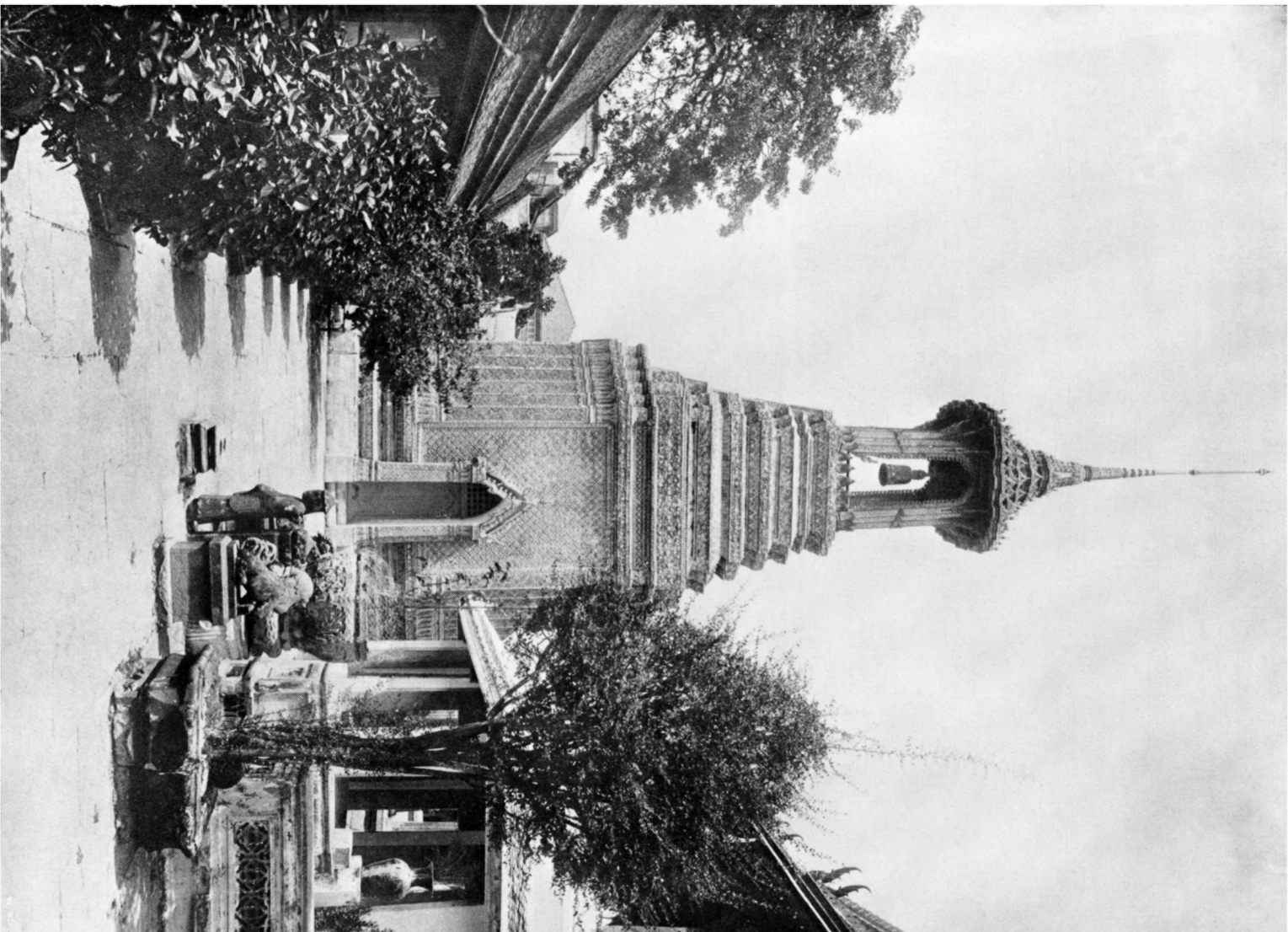
THE PRINCIPAL CHAPEL OF RAJAPABIDHA
MONASTERY, BANGKOK,
BUILT BY H. M. THE LATE KING RAMA V.

พระอุโบสถวัดราชบพิธ อยู่ในพระมณฑล
พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี ๕ ทรงสร้าง

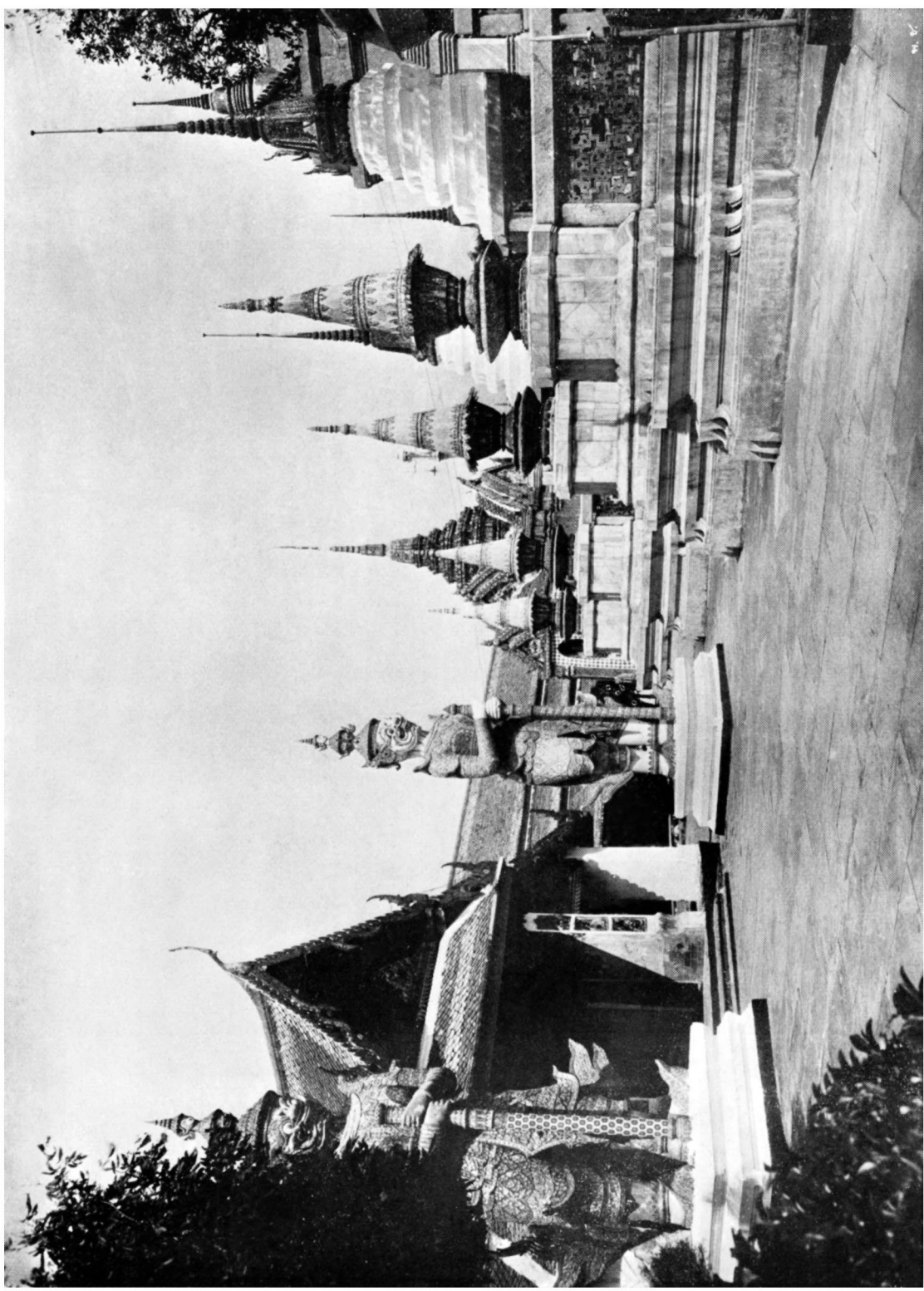
ประตูหน้าพระอุโบสถวัดเทพศิรินทราวาส

FRONT GATE OF THE PRINCIPAL CHAPEL
OF DEBSIRINDR MONASTERY.

หอระฆัง ในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

BELFRY IN THE MONASTERY OF THE
EMERALD BUDDHA.

ด้านหนึ่ง ในบริเวณวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

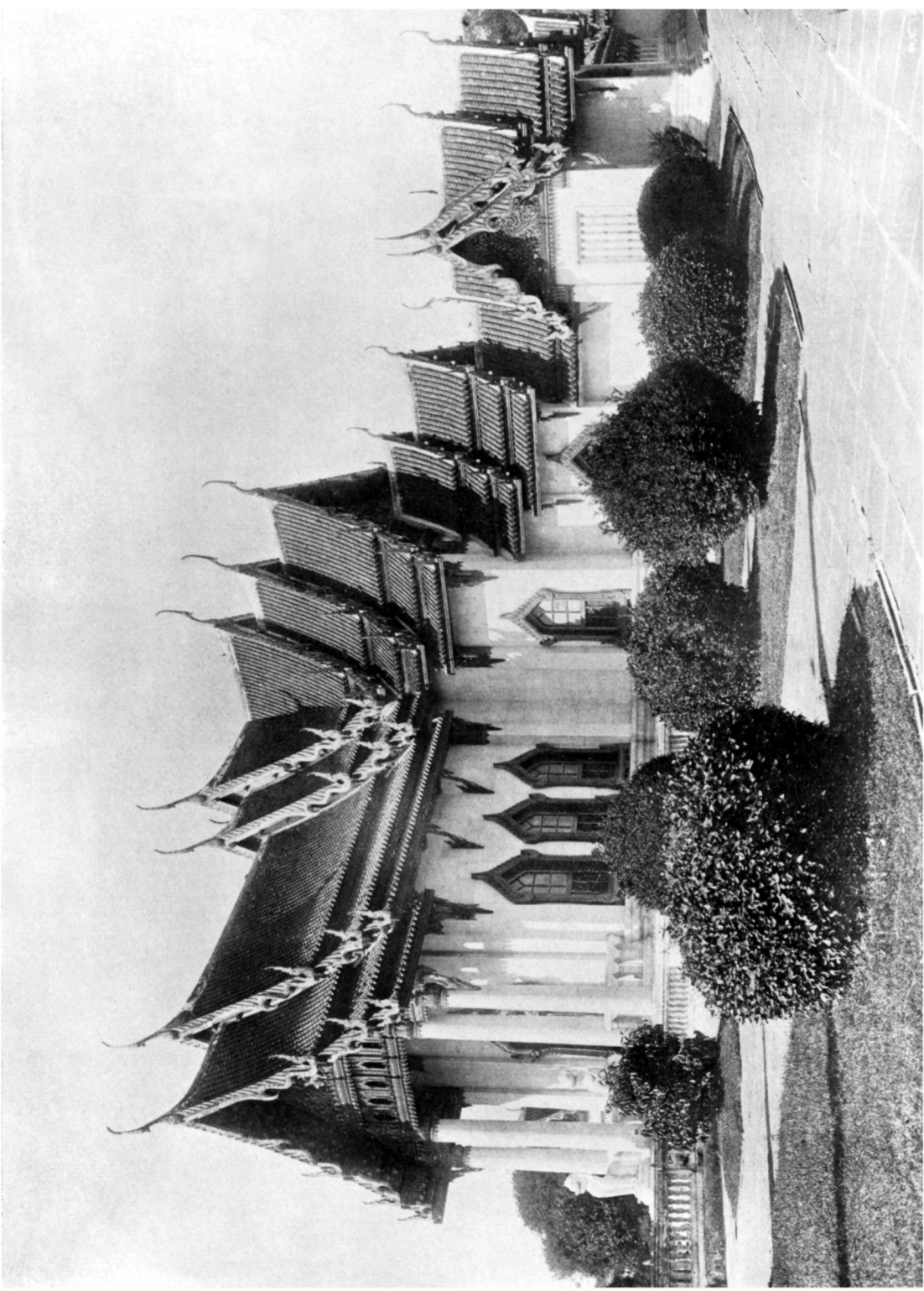
A SIDE VIEW OF THE PHRA JETUBON VIMOL
MANGALARAM MONASTERY.

หมายเหตุ ภาพ: วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ยักษ์ในวัดอรุณราชวราราม

A GENT FIGURE IN ARUN RAJAVARAHAM
MONASTERY

พระอุโบสถวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม อยู่ริมคลอง
 เปรมประชากร ฝั่งตะวันตกในบริเวณพระราชวังดุสิต เป็น
 วัดโบราณ พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๕ ทรงสถาปนา
 ขึ้นใหม่ทั้งหมดแลพระองค์ทรงครองได้บรรจุไว้ณที่น

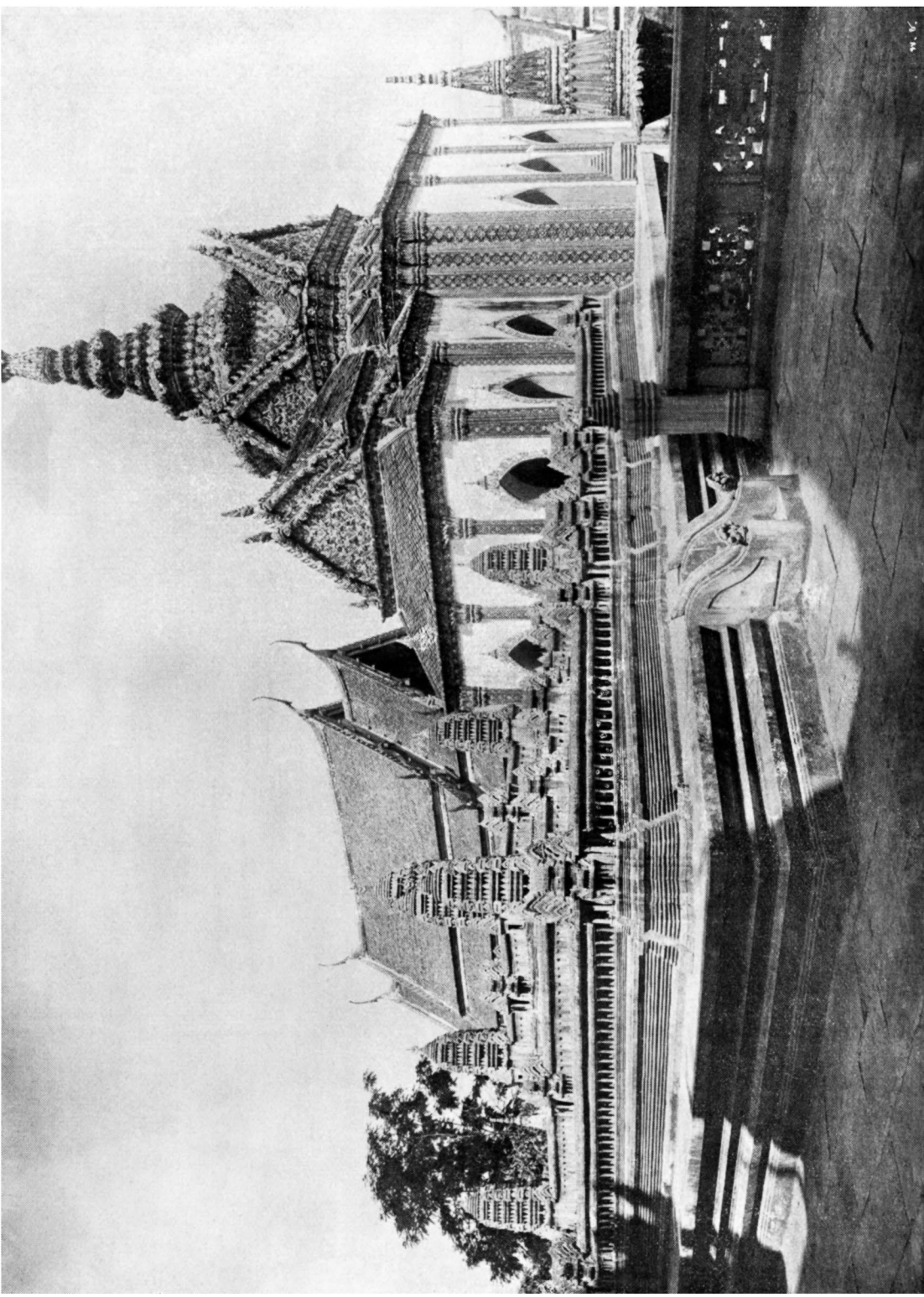
PRINCIPAL CHAPEL OF BENCHAMAPABITRA DUSITAVARAM
 MONASTERY,

near Klong Prem Prajakara, in the vicinity of Dusit Park. This
 is an ancient monastery rebuilt and renamed by H. M. King
 Rama V, whose ashes are preserved here.

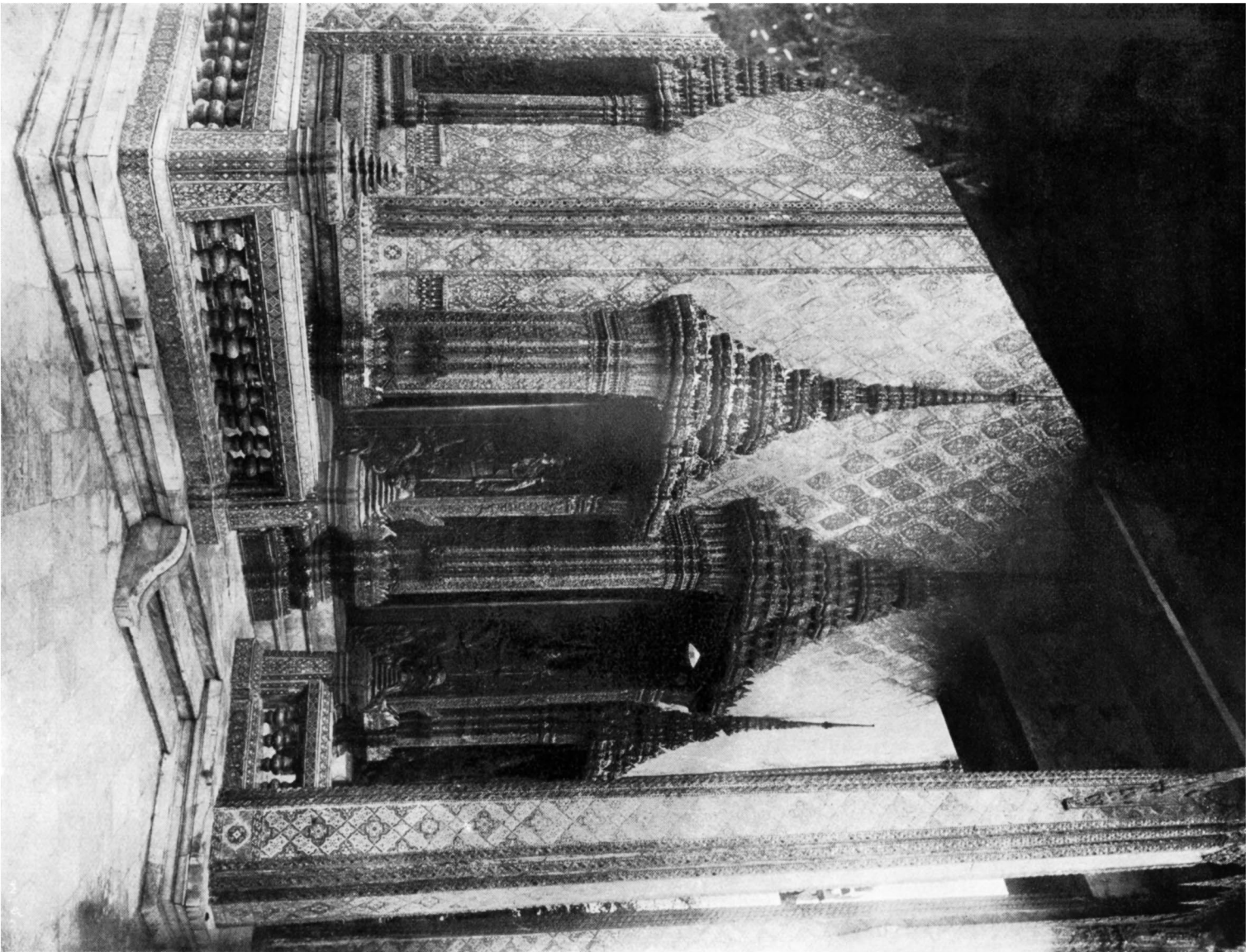
พระอุโบสถเทพศิรินทราวาส อยุ่มคลองผดุงกรุงเกษม
 ผู้ต้นตกแลริมสะพานยศเส จังหวัดพระนคร พระบาท
 สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๕ ทรงสร้างแทนพระลูก แห่งสมเด็จพระ
 พระบรมราชชนนี.

PRINCIPAL CHAPEL OF DEBSIRINDARAVAS MONASTERY
 near the Padung Krung Kshém Klong and Yosé Bridge,
 Bangkok. H. M. King Rama V built this monastery in loving
 memory of his august Queen Mother.

พระวิหารยอดเลหพระมณเฑียรธรรม
ในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

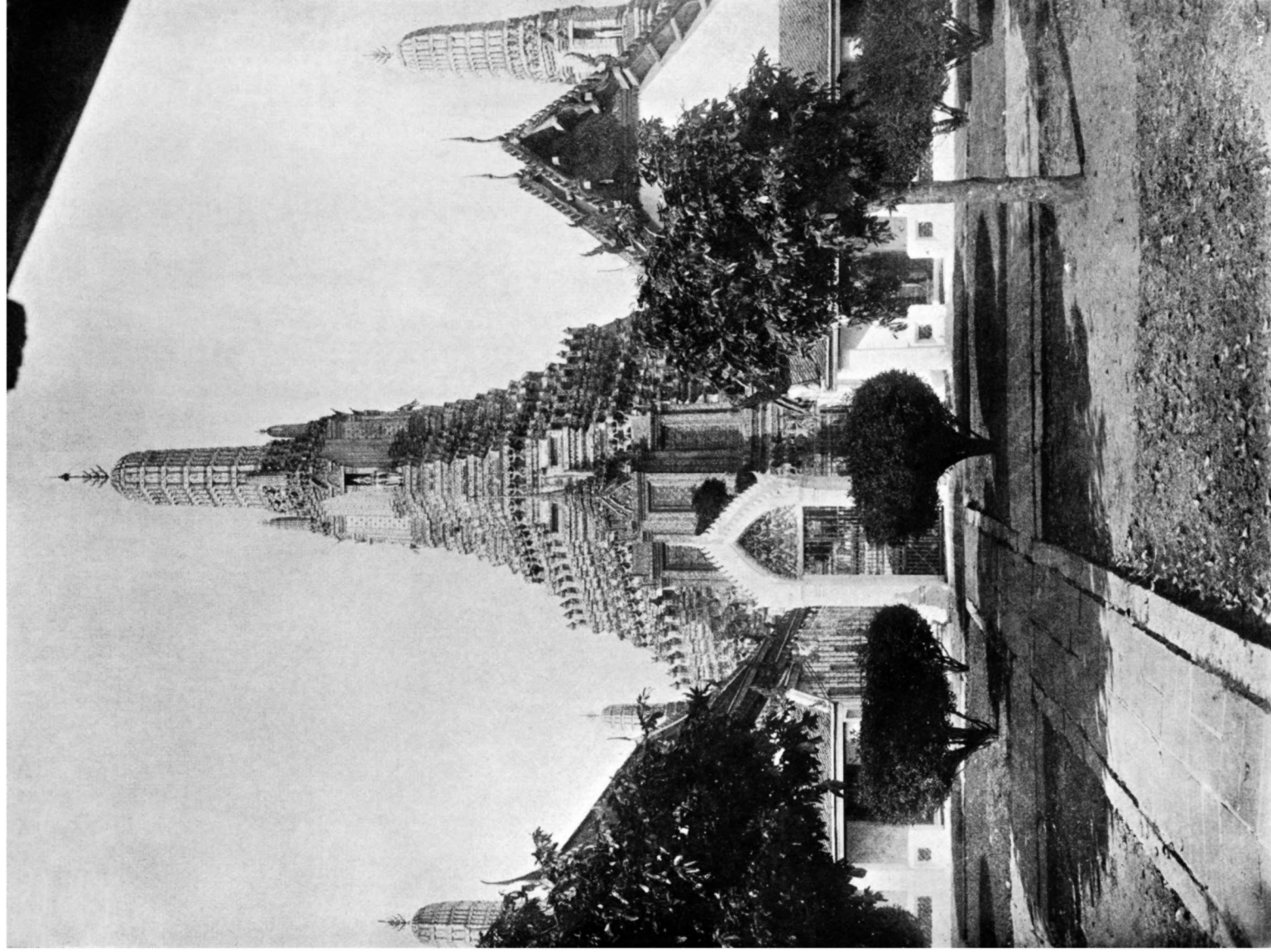
SHRINE AND LIBRARY FOR SCRIPTURAL BOOKS IN THE
MONASTERY OF THE EMERALD BUDDHA.

THE ENTRANCE OF WAT RAJABHRADIT TEMPLE.

ประตูพระอุโบสถ วัดราชประดิษฐ์

หมายเหตุ ภาพ: ประตูพระอุโบสถ
วัดราชประดิษฐ์มหาสารคาม

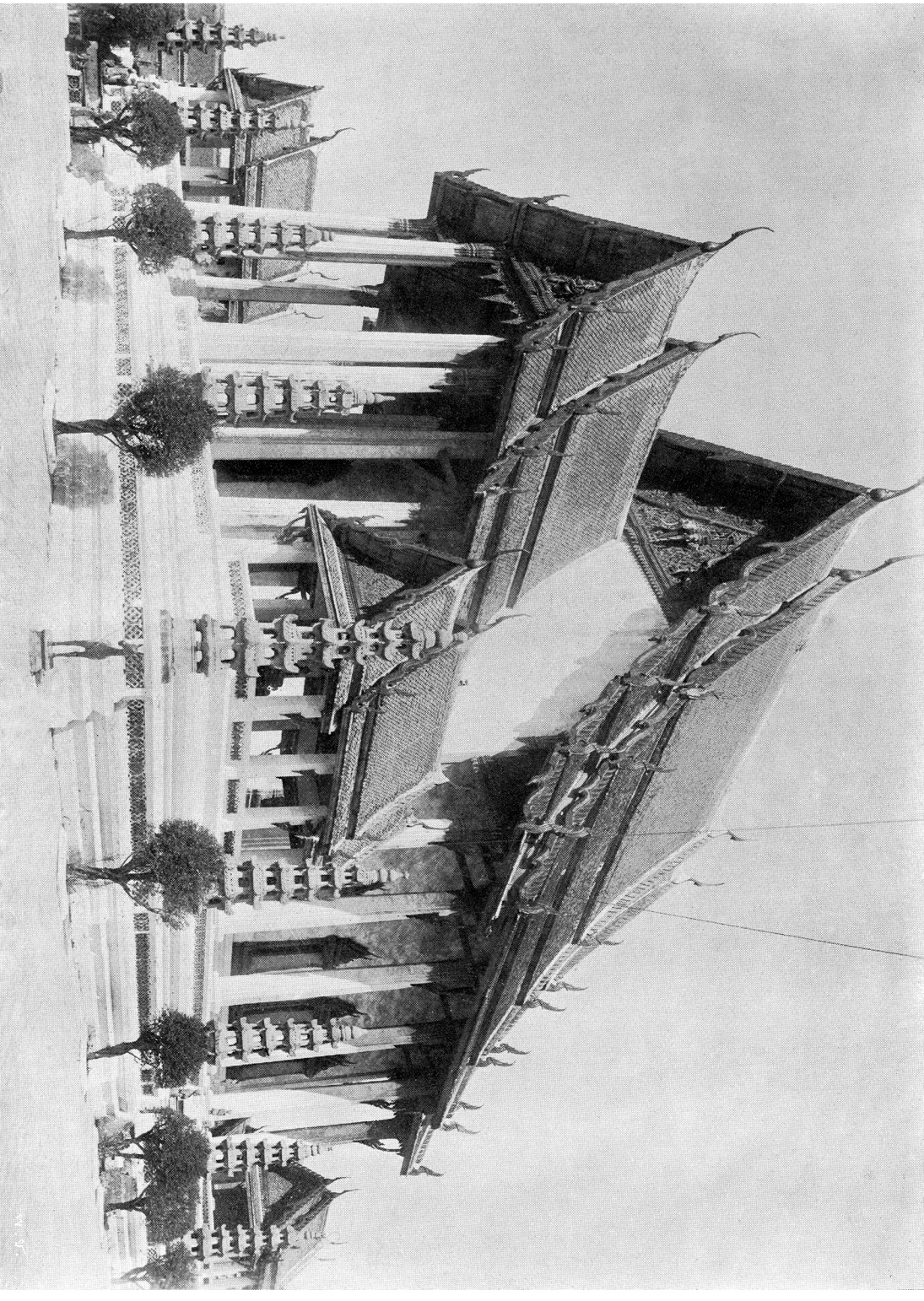
“พระปรางค์วัดอรุณราชวราราม” อยู่ริมลำแม่น้ำเจ้าพระยา
ฝั่งตะวันตกเหนือพระราชวังเดิม จังหวัดธนบุรี เป็นวัด
โบราณ แลปฏิสังขรณ์ขึ้น เมื่อต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระ

พระรามาธิบดีที่ ๑.

THE “PHRA PRANG,” OF ARUN
RAJAVARARAM MONASTERY

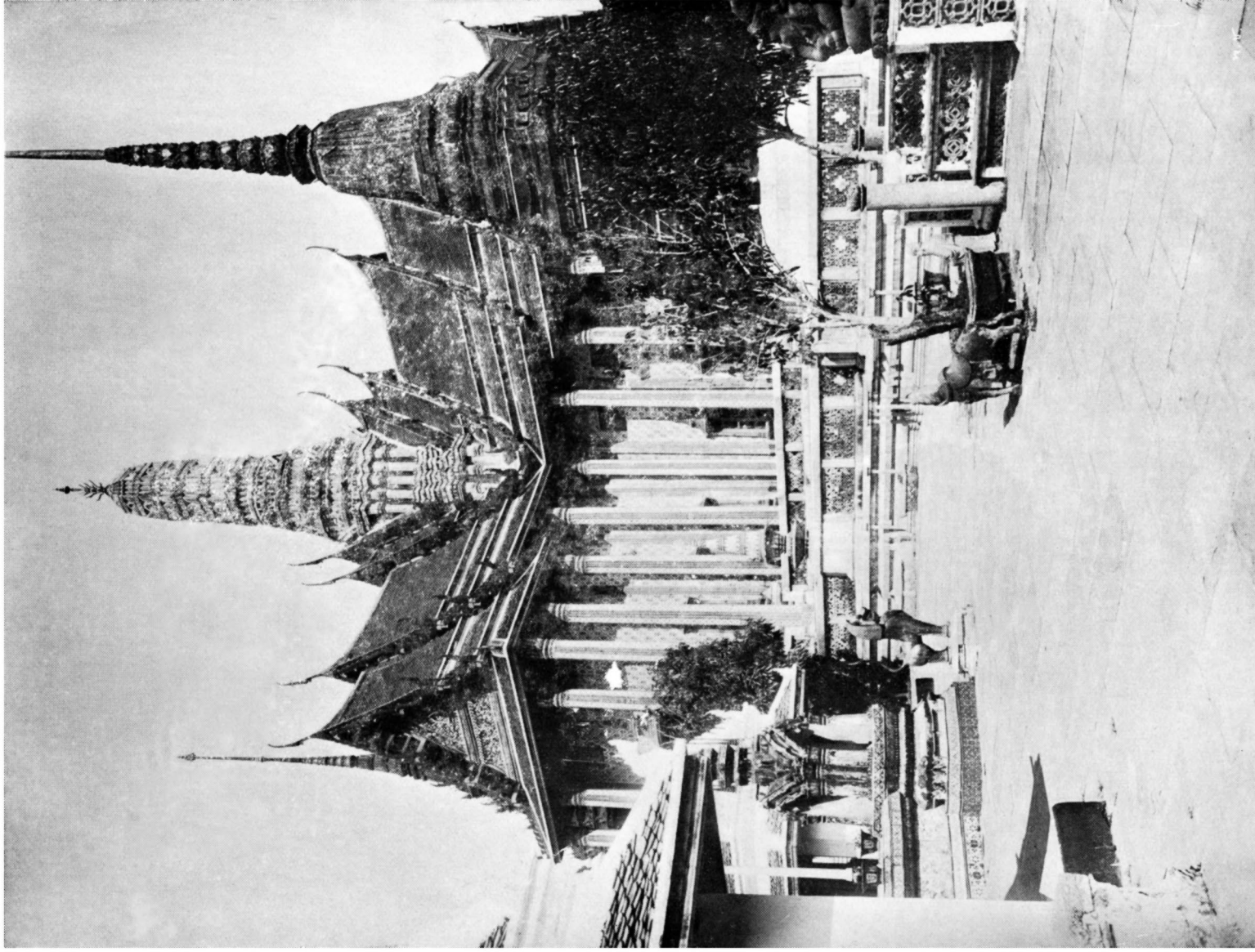
on the West Bank of the Chao
Phya River, Tonburi, above the
former site of the Royal Palace.
This is an ancient monastery and
was erected early in the reign of

H. M. King Rama I.

พระอุโบสถวัดสุทัศน์เทพวราราม
อยู่ใต้ถนนตัดใหม่ในพระมหานคร เปนพระอารามโบราณ
พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๓ ทรงสร้างใหม่ทั้งหมด

THE PRINCIPAL CHAPEL OF SUDASNA DEBAYARARAM
MONASTERY, TI-DHONG ROAD, BANGKOK. AN ANCIENT
MONASTERY REBUILT BY H. M. THE LATE KING RAMA III.

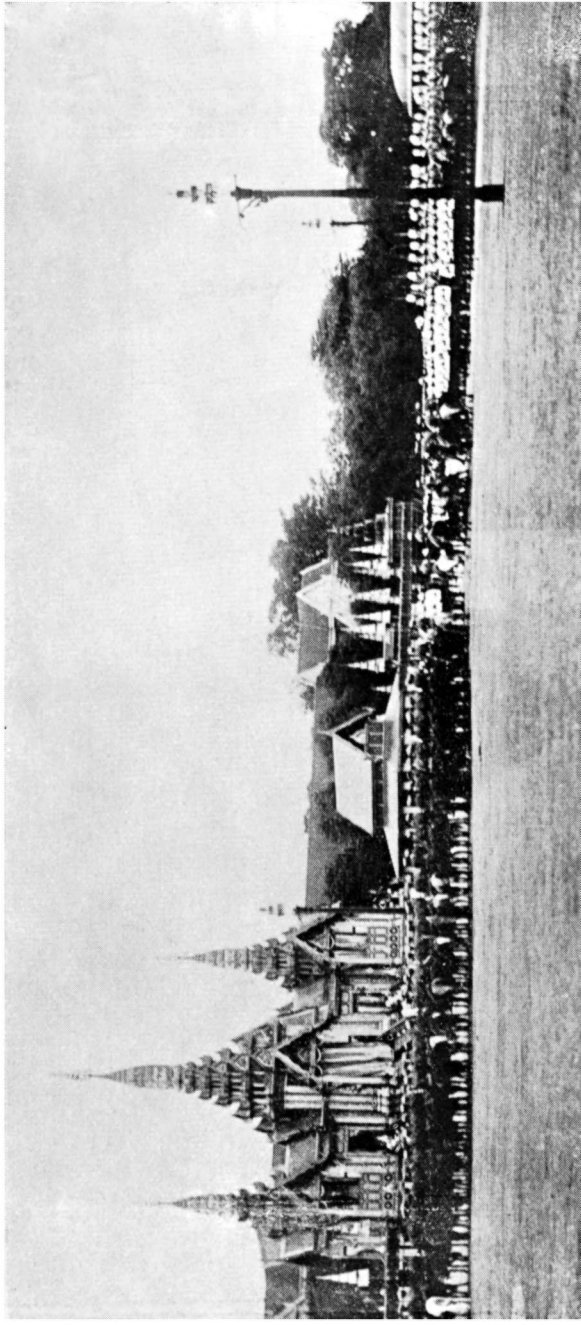
A SIDE VIEW OF THE PANTHEON.

ด้าน ๑ ของปราสาทพระเทพบิดร

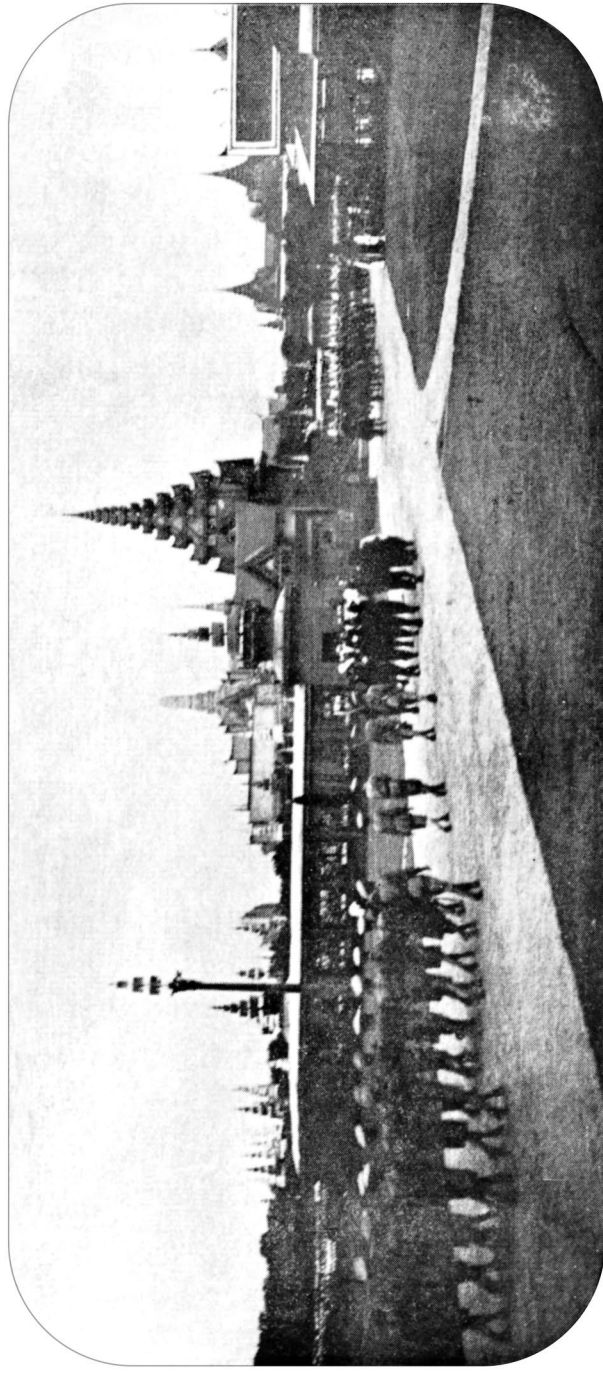
ด้านหนึ่ง ของพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
ในพระบรมมหาราชวัง

A SIDE VIEW OF THE CHAPEL ROYAL OF THE EMERALD
BUDDHA IN THE GRAND PALACE.

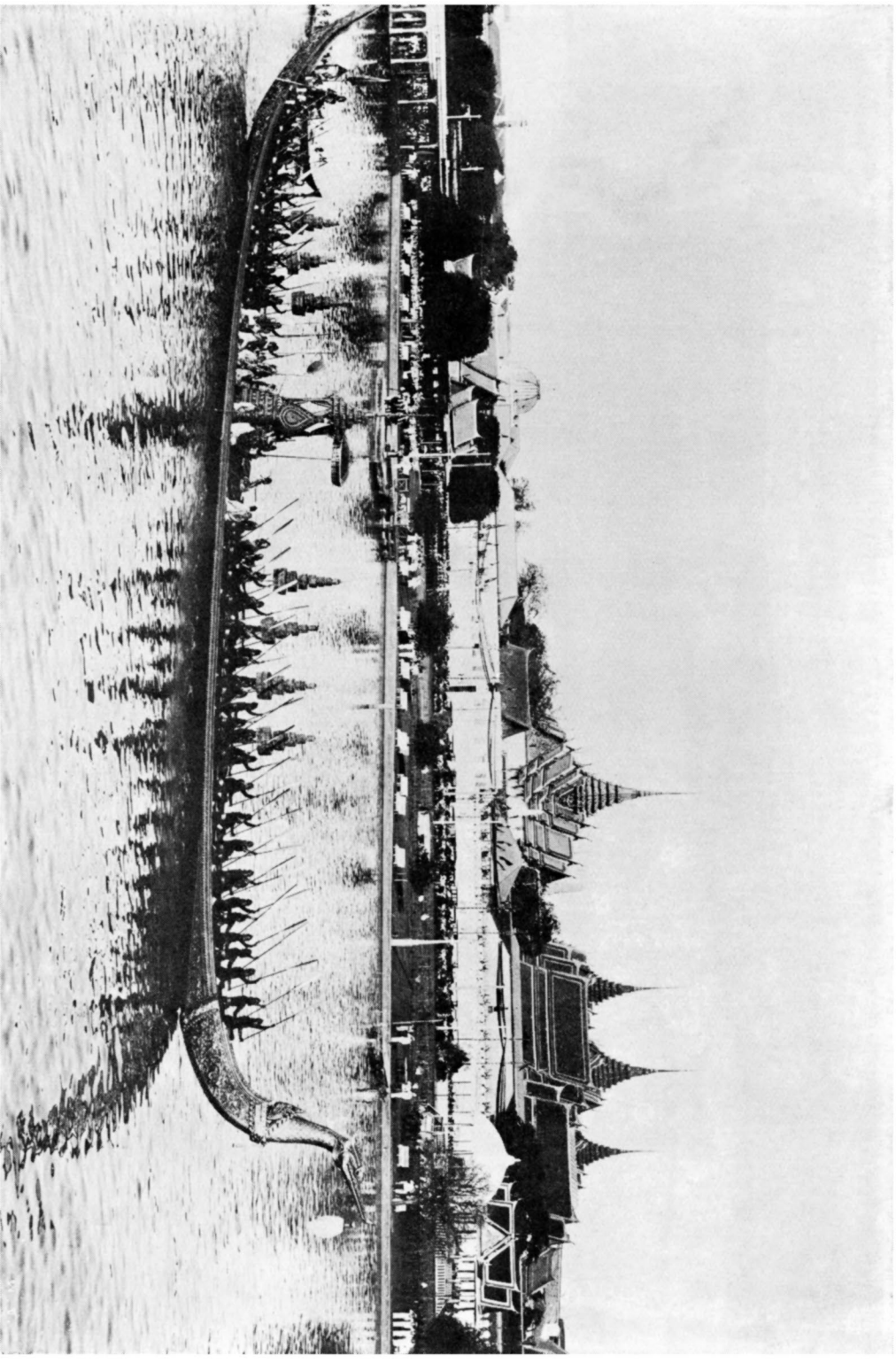
พระเมรุพระบรมศพ สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรม
ราชินีนาถพระบรมราชชนนีพันปีหลวง.

TEMPORARY BUILDING FOR THE CREMATION OF THE
LATE QUEEN MOTHER.

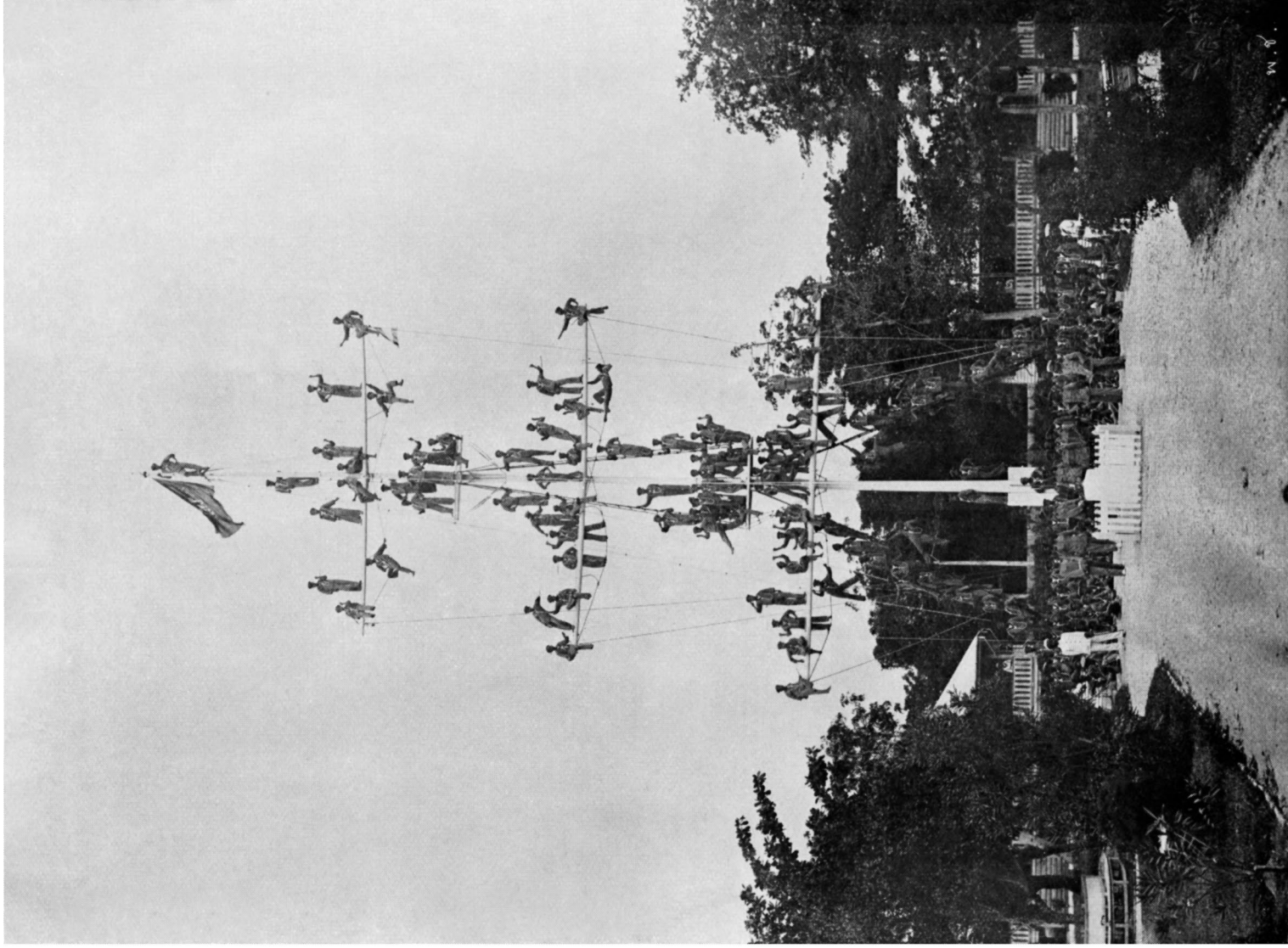
พระเมรุพระศพ จอมพลสมเด็จพระอนุชาธิราช
เจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานารถ

TEMPORARY BUILDING FOR THE CREMATION OF THE
LATE CROWN PRINCE, FIELD MARSHAL SOMDECH
CHOW-FA KROM LUANG BISANULOK.

พยุหยาตราทางชลมารค
ด้วยเรือพระที่นั่งสุพรรณหงษ์

ROYAL KATHIN BARGE
IN THE ANNUAL RIVER PROCESSION.

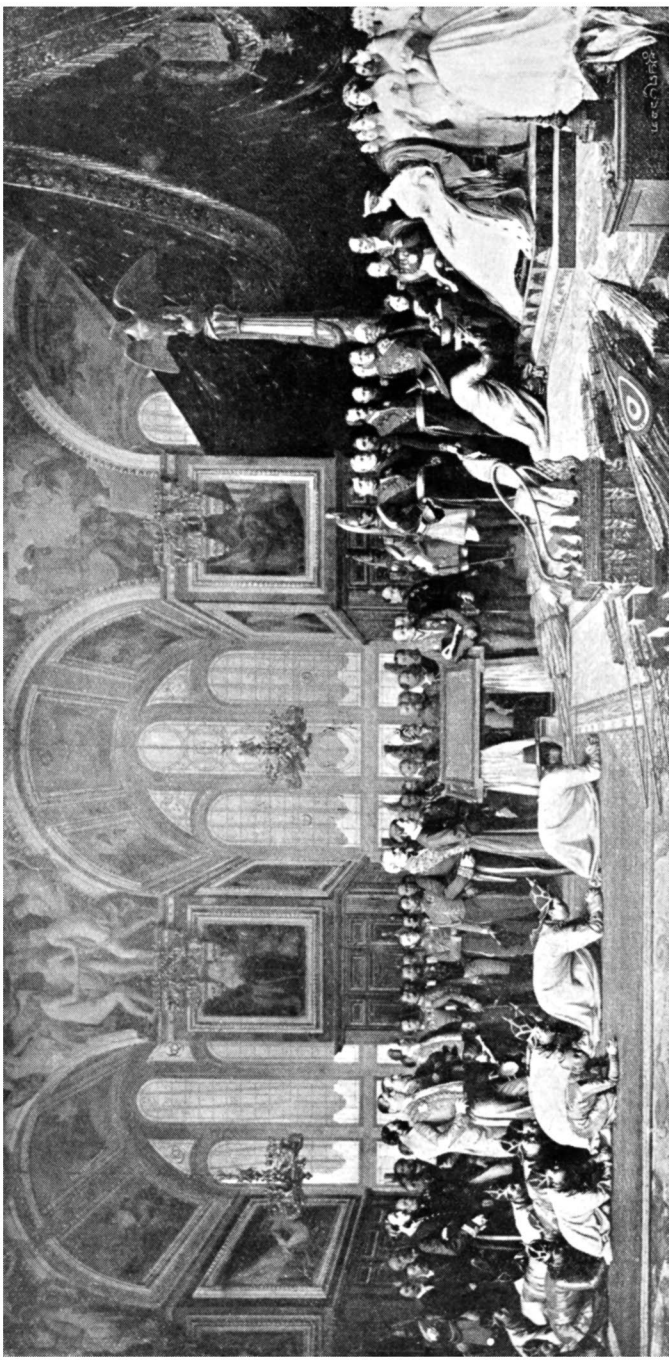
เสาชิงช้า กองทหารเรือบางพระ
จังหวัดชลบุรี

FLAGSTAFF OF NAVAL DEPOT
AT BANG-PHRA.

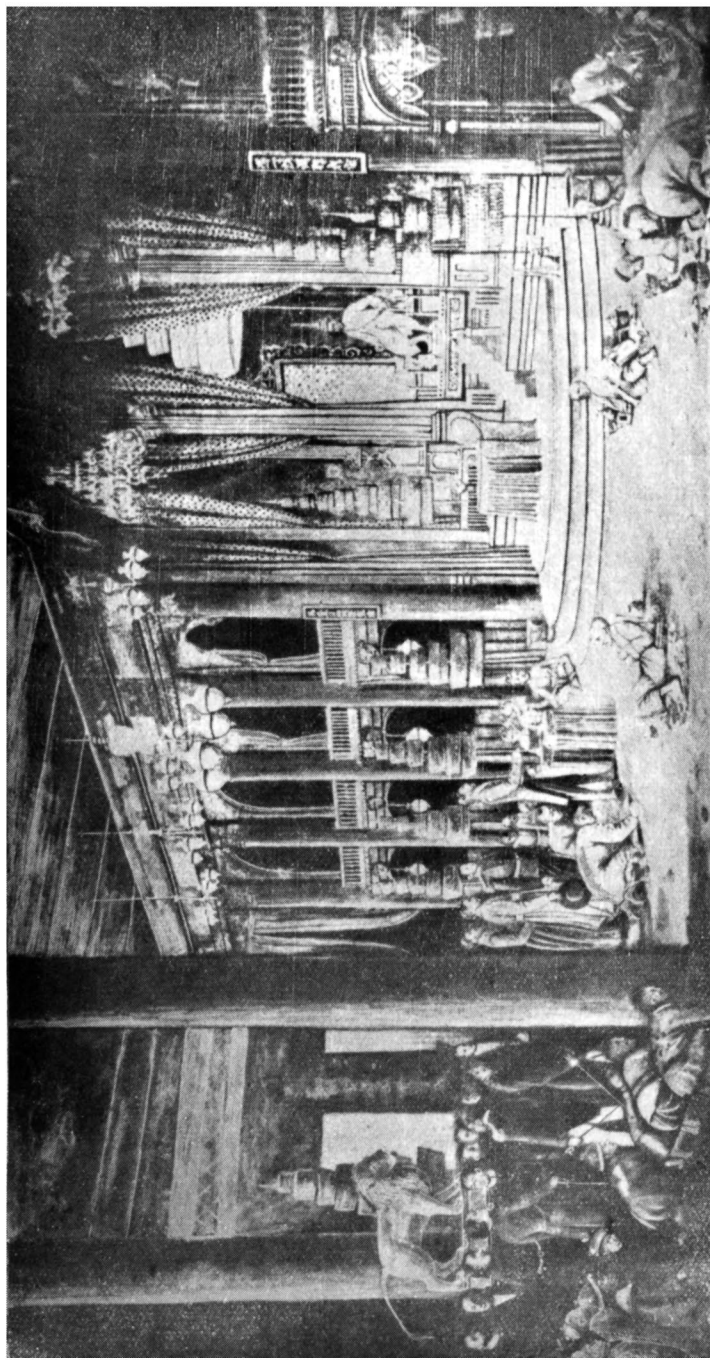
ละคอนรำ เจ้าคุณพระประยูรวงศ์
แสดงเรื่องพระลอตอนเสด็จข้ามแม่น้ำกาหลง

CHAO KHUN PHRA PRAYURAWONGSA'S TROUPE
OF DANCERS, STAGING A SIAMESE CLASSICAL
PLAY, "PHRA LAO."

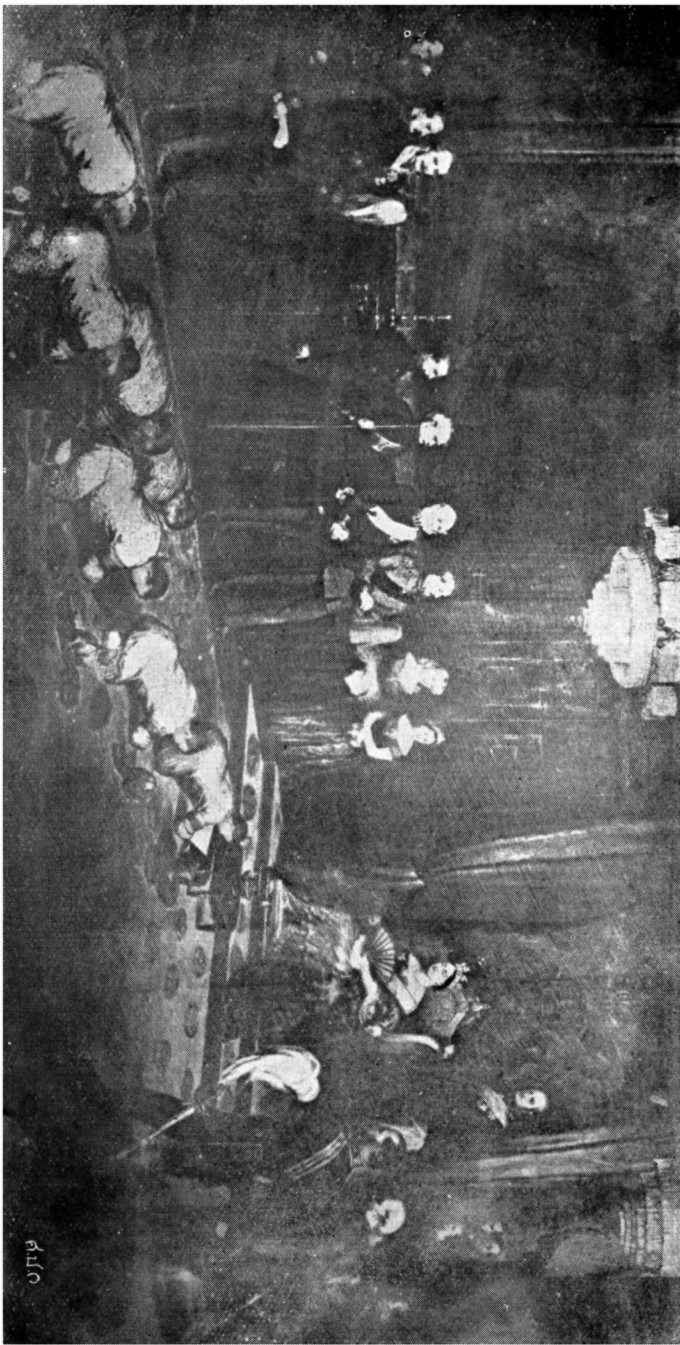
ราชทูตไทยถวายพระราชสาส์น
แด่สมเด็จพระเจ้าเนโปเลียนที่ ๓

SIAMESE ENVOYS AT COURT OF NAPOLEON III,
EMPEROR OF FRANCE.

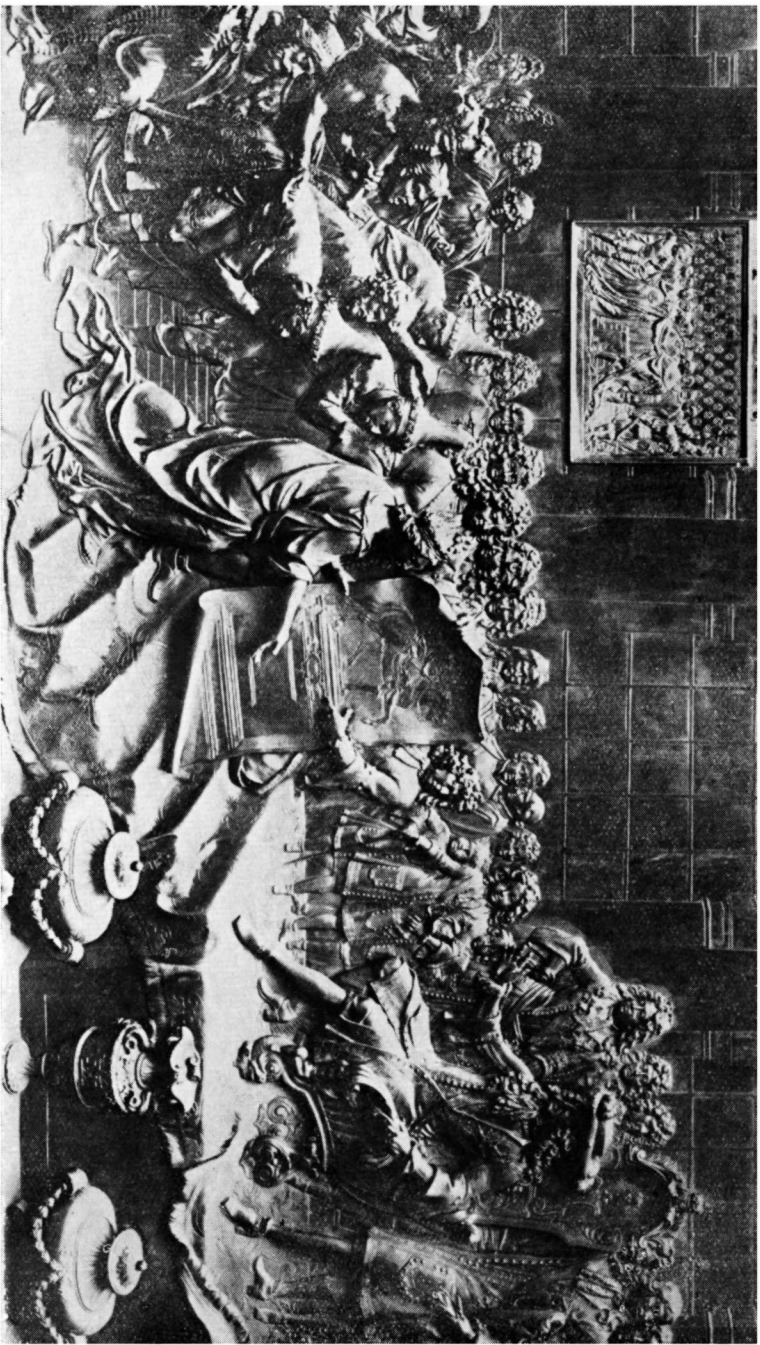
ราชทูตฝรั่งเศสเข้าเฝ้าสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๔

H. M. KING RAMA IV ON THRONE IN CHAKKRI PALACE,
GIVING AUDIENCE TO FRENCH ENVOYS.

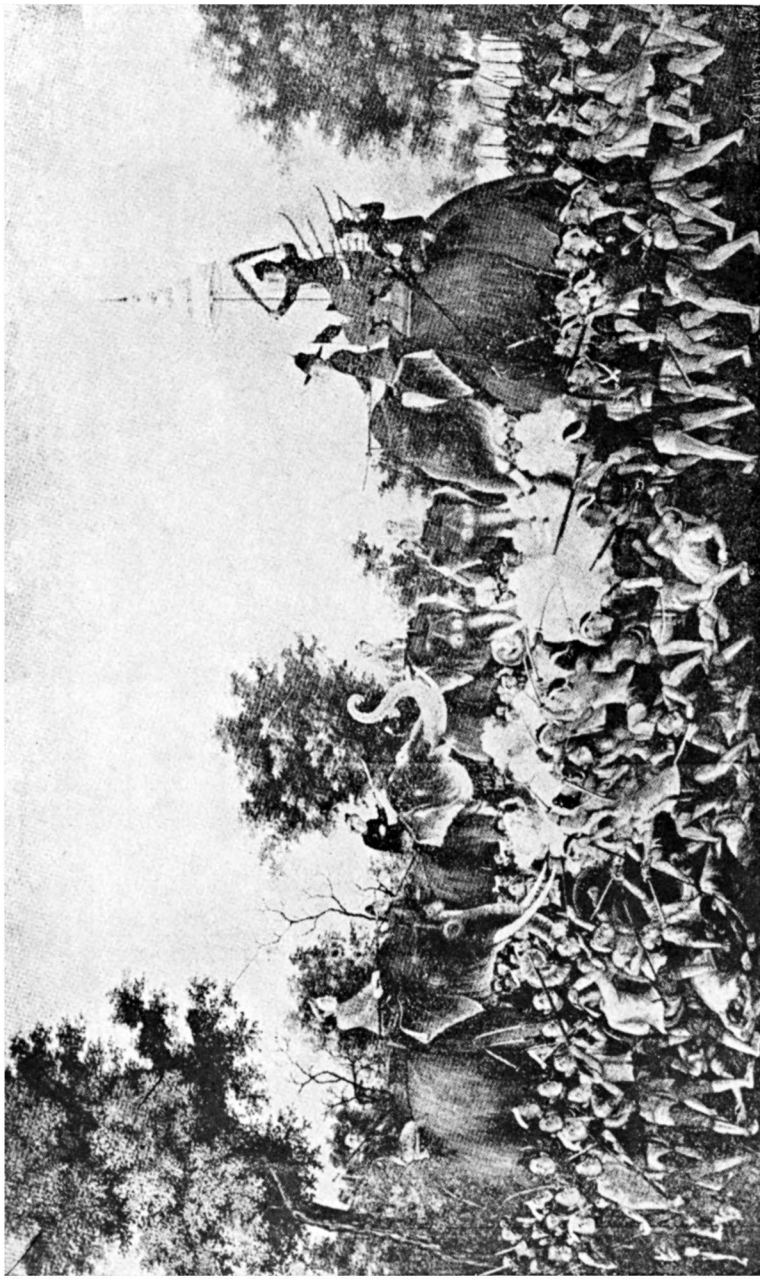
ราชทูตสยามถวายพระราชนิพนธ์
สมเด็จพระนางเจ้าวิกตอเรีย

FIRST SIAMESE EMBASSY TO ENGLAND, SENT BY
KING MONGKUT (RAMA IV) IN EARLY
PART OF REIGN OF QUEEN VICTORIA.

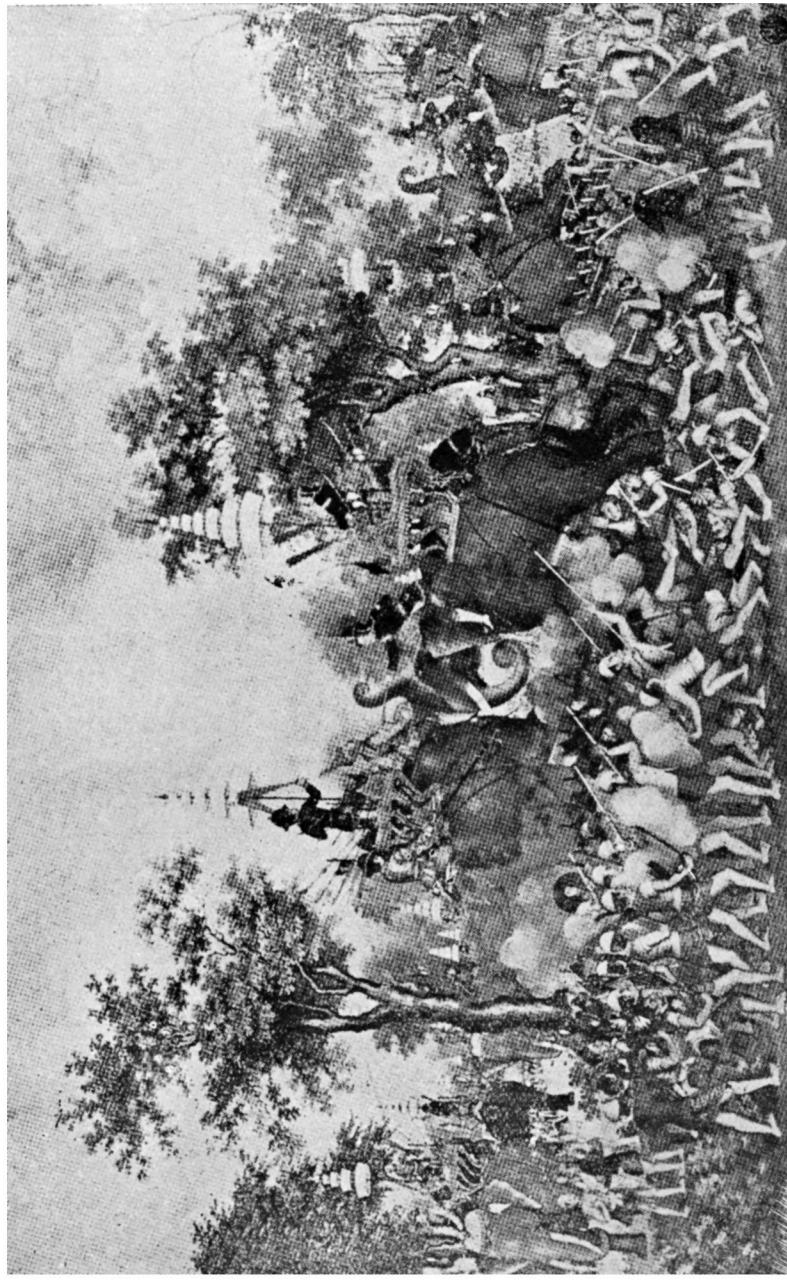
ราชทูตไทยถวายพระราชนิพนธ์ แต่สมเด็จพระเจ้า
หลุยส์ ๑๔ พระเจ้ากรุงฝรั่งเศส
พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔

SIAMESE DIPLOMATIC MISSION TO COURT
OF LOUIS XIV AT VERSAILLES.

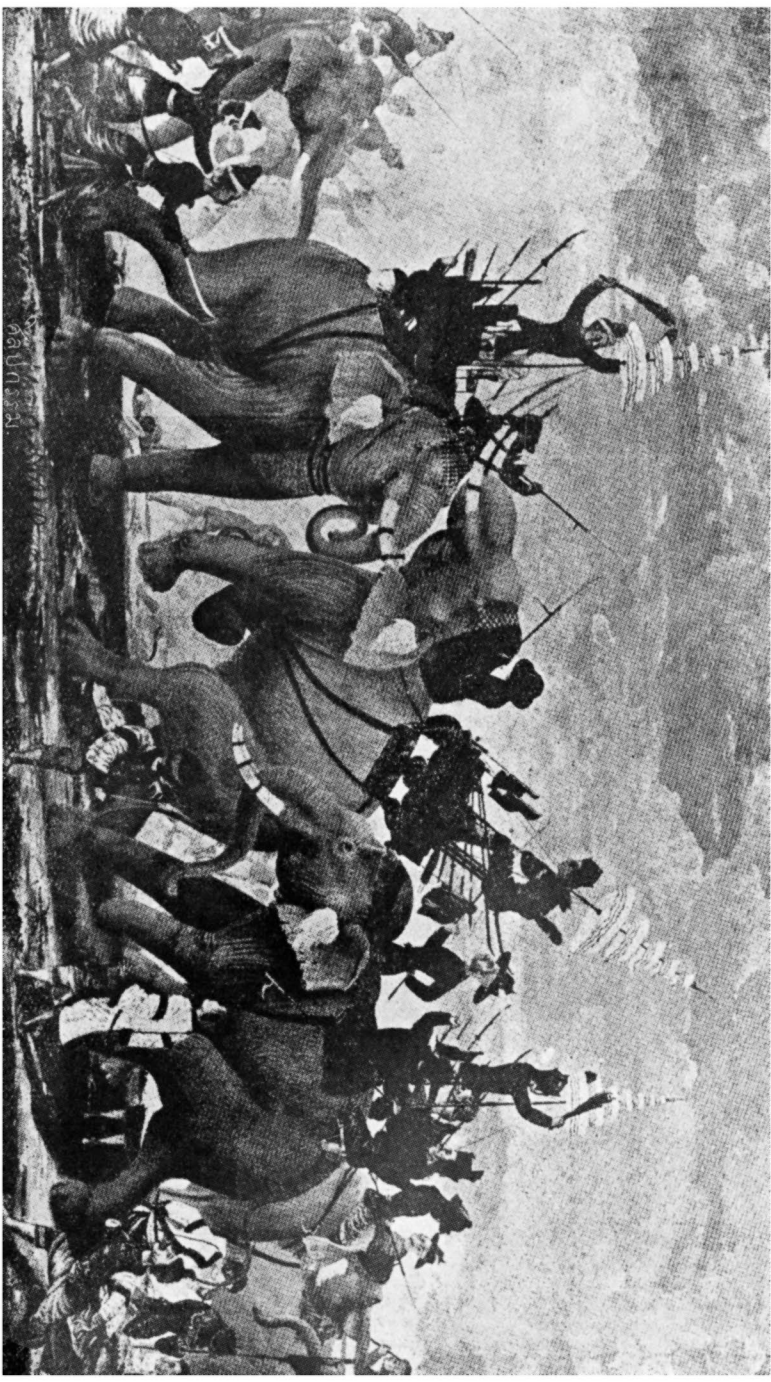
พระอินทราชา กระทำยุทธหัตถีกับพมหนคร

PHRA INDRARAJA IN ELEPHANT DUEL WITH
MUN NAGOR IN AYUDHYA EPOCH.

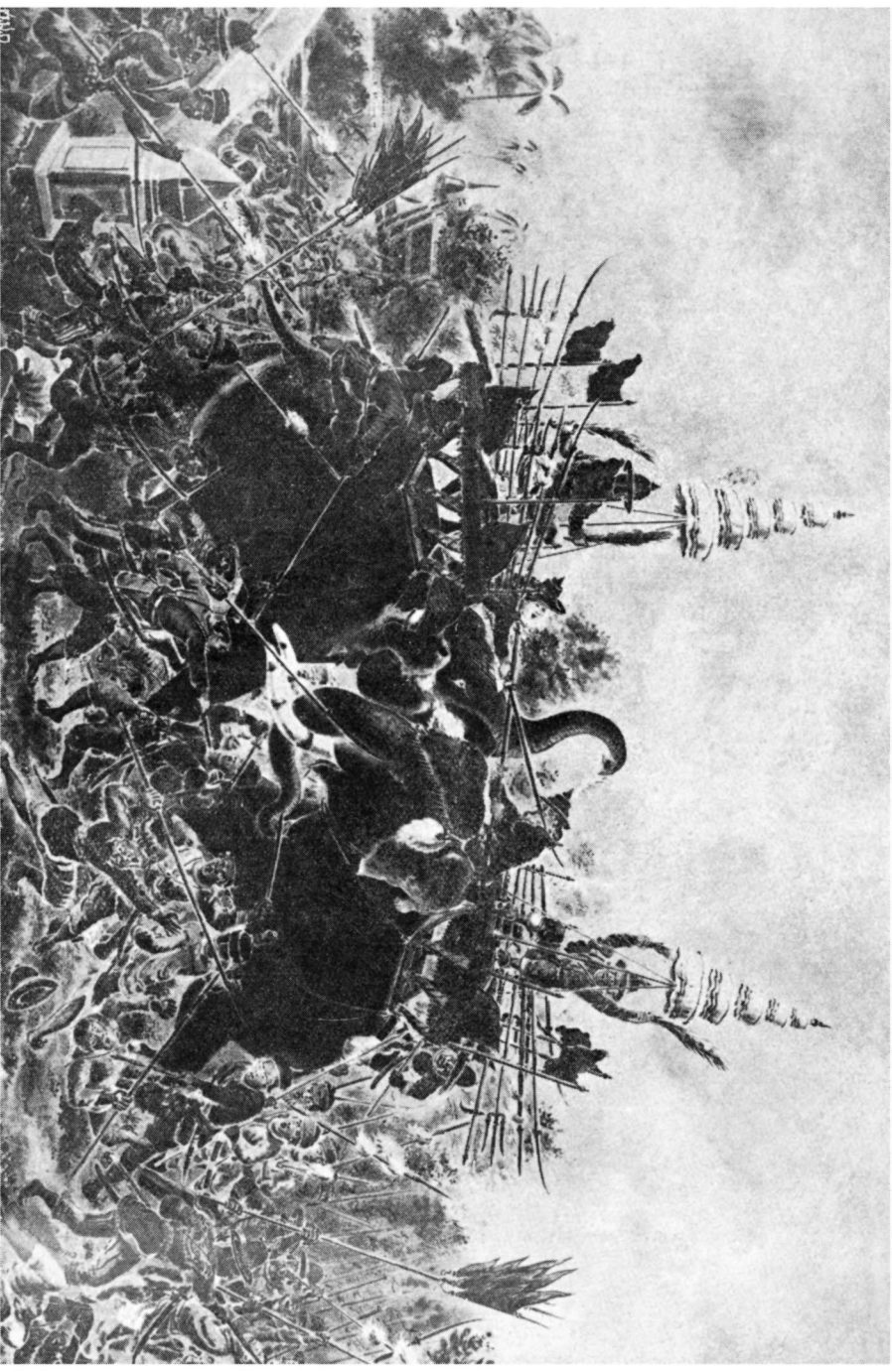
สมเด็จพระนเรศวร มหาวีโร
ทรงกระทำยุทธหัตถี กับพระมหาอุปราชา

SIAM'S SAVIOUR IN AYUDHYA PERIOD FROM
BURMESE INVADER KING NARASURA IN ELEPHANT DUEL
AGAINST THE LEADERS, PRINCE MAHA UPARAJA,
WHOM HE SLEW.

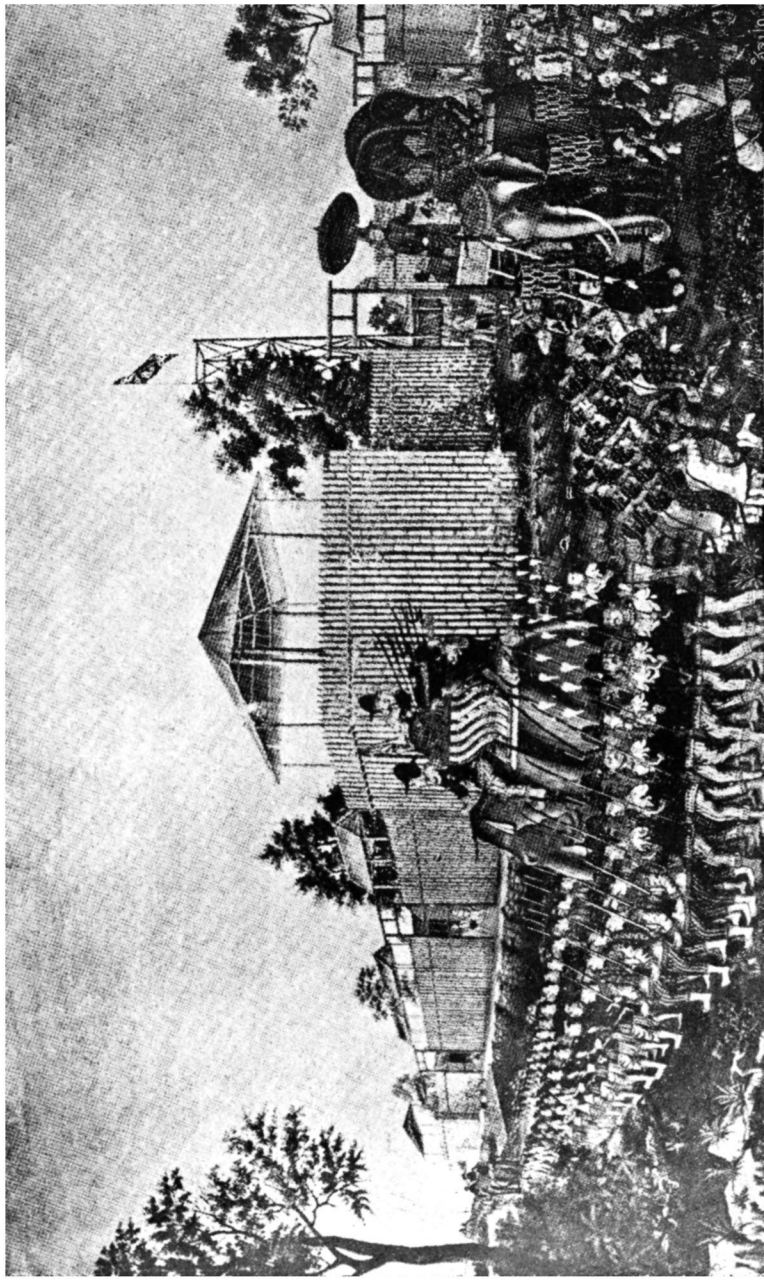
สมเด็จพระศรีโยทยาตคองช้าง
ในขณะกัพระชนมชีพ สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ
พระราชสวามีจากคมอาวุธของพม่าเข้าศึก

HEROIC DEATH OF QUEEN SURİYODAYĀ,
CONSORT OF KING MAHA CHAKRABARTI, AYUDHYA
DYNASTY, IN BATTLE ON ELEPHANTS AGAINST
BURMESE INVADERS.

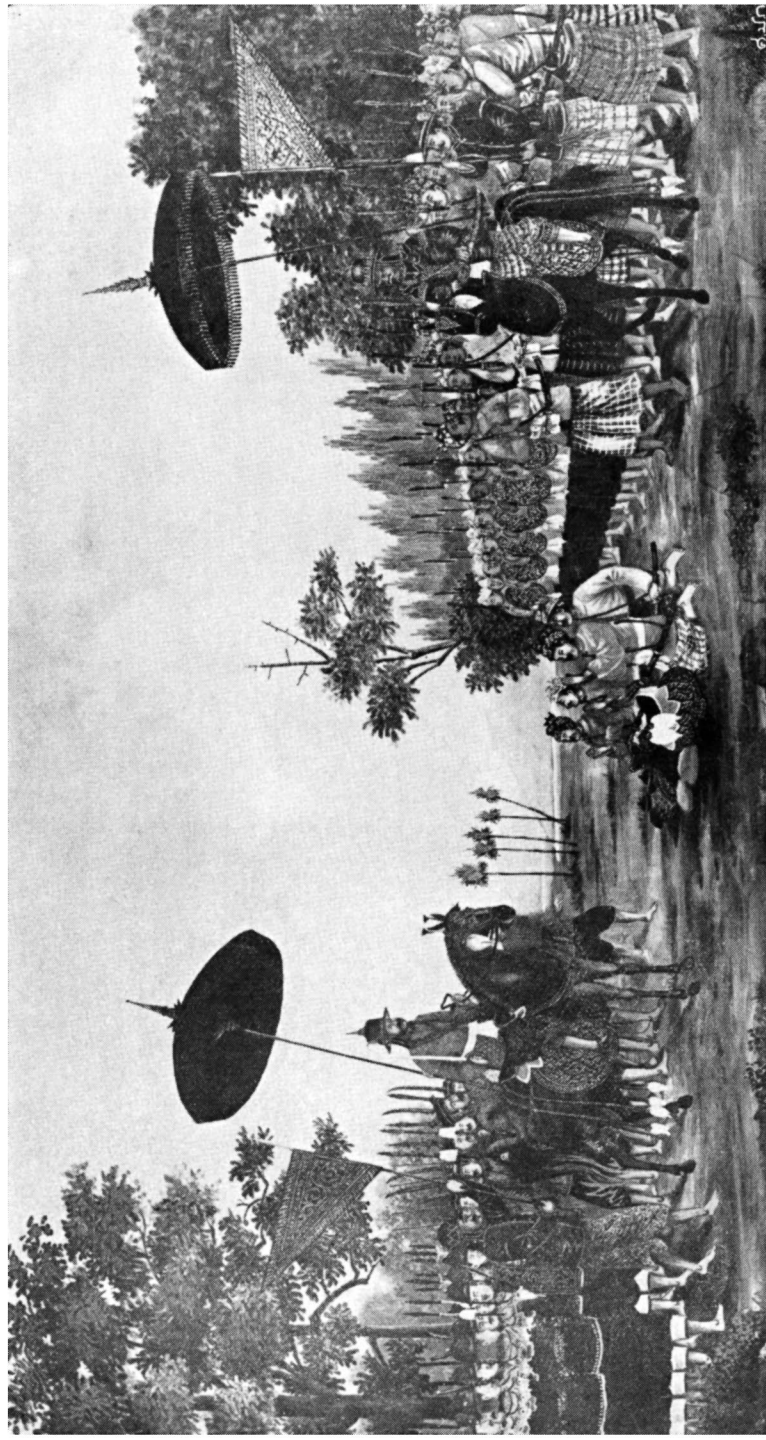
ยุทธหัตถีระหว่างเจ้าอาัยพระยา กับเจ้าพระยา
เพื่อชิงราชสมบัติกรุงศรีอยุธยา
[ต้นฉบับจากของม้าน หน้าที่ผู้บรรยายเหตุการณ์การทวงไ้ไป
ถนนเจริญกรุง แปลจากอุณาไ้ให้ยมถาย
ด้วยความขอบคุณจากคณะน]

Elephant duel, fatal to both contestants, between
Prince Ai Bva marching to Ayudhya to ascend
throne on demise of his father King Nāgarindra,
attacked by young brother Prince Ye-Bva.
[Original of illustration kindly supplied by
Messrs. Nabha Sahera, Chaeon Krung Road,
the labour registry.—Ed.]

สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ เสด็จกลับจากการปราบเพชร

H. M. KING RAMA I, ON RETURN FROM CAMBODIAN
CAMPAIGN AFTER ACHIEVING SUCCESS.

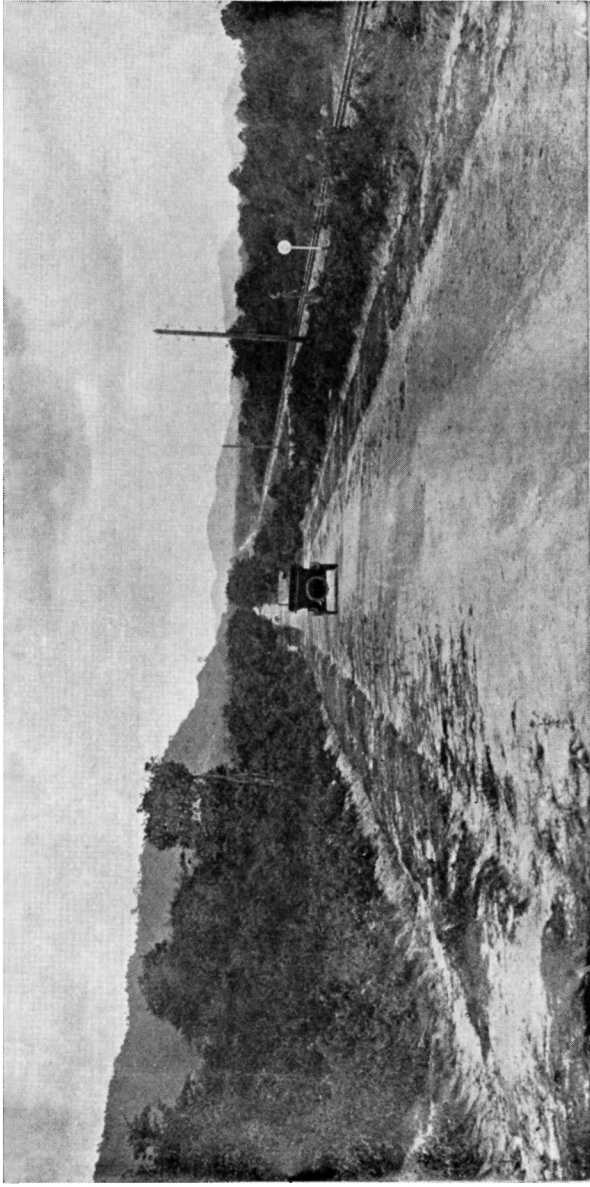
อเนกนิกายอตุตเจ้าพระยาจักร์

BURMESE COMMANDER-IN-CHIEF, AHSAH VOONKEE,
AT ARMISTICE, IN COMMUNICATION WITH THE FUTURE
KING RAMA I, HEAD OF THE SIAMESE FORCES,
AFTER FORMER'S FAILURE IN INVADING SIAM.

ยุทธหัตถี ในยุคสมเด็จพระนเรศวร
ปราบศัตรูหมูปองามิตร

A BATTLE ON ELEPHANT BACK
IN THE PERIOD OF SOMDECH PHRA NARESUHA.

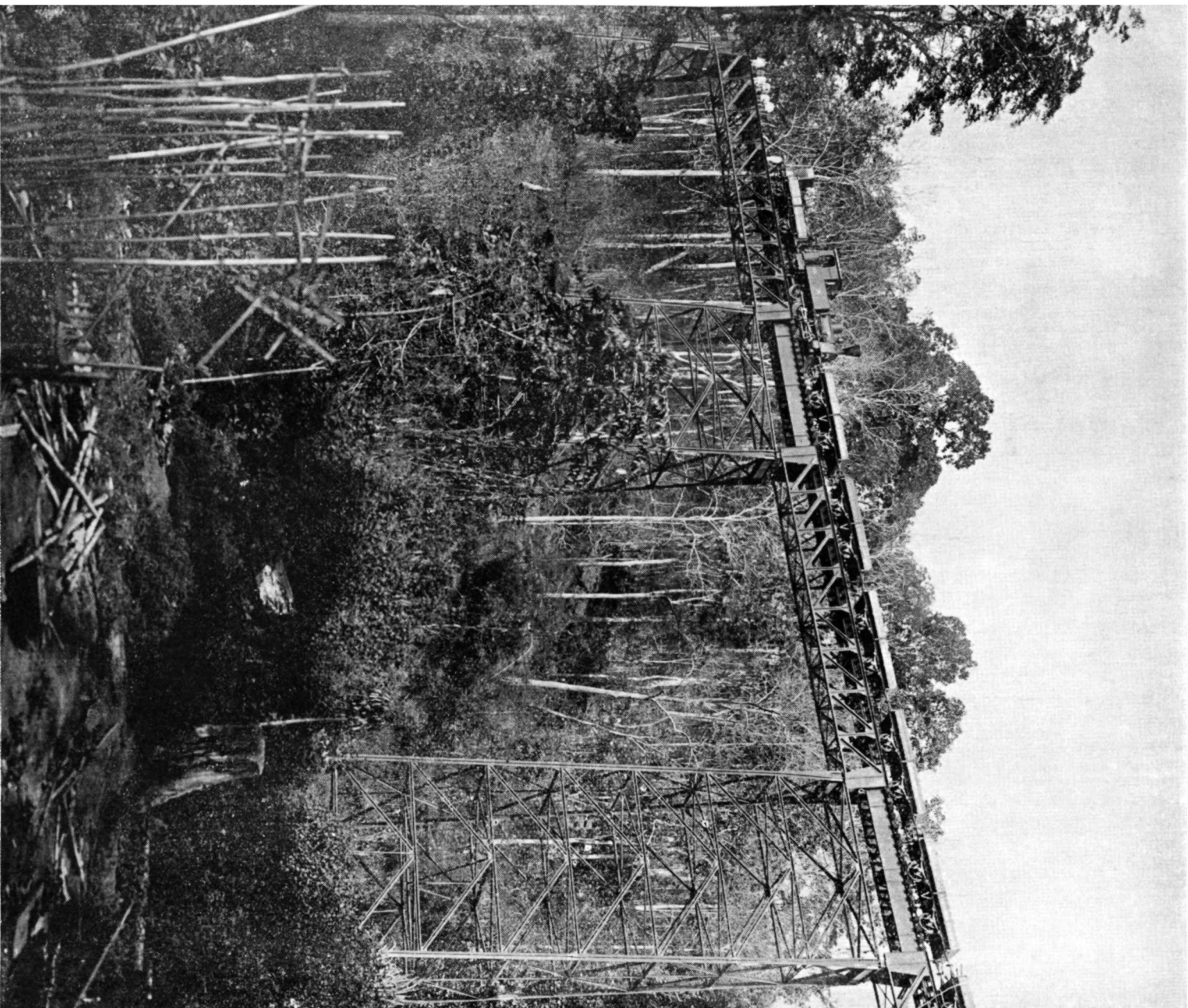
ถนนระหว่างสงขลา - หาดใหญ่.

ROADWAY BETWEEN SONGKHLA AND HAAD YAI.

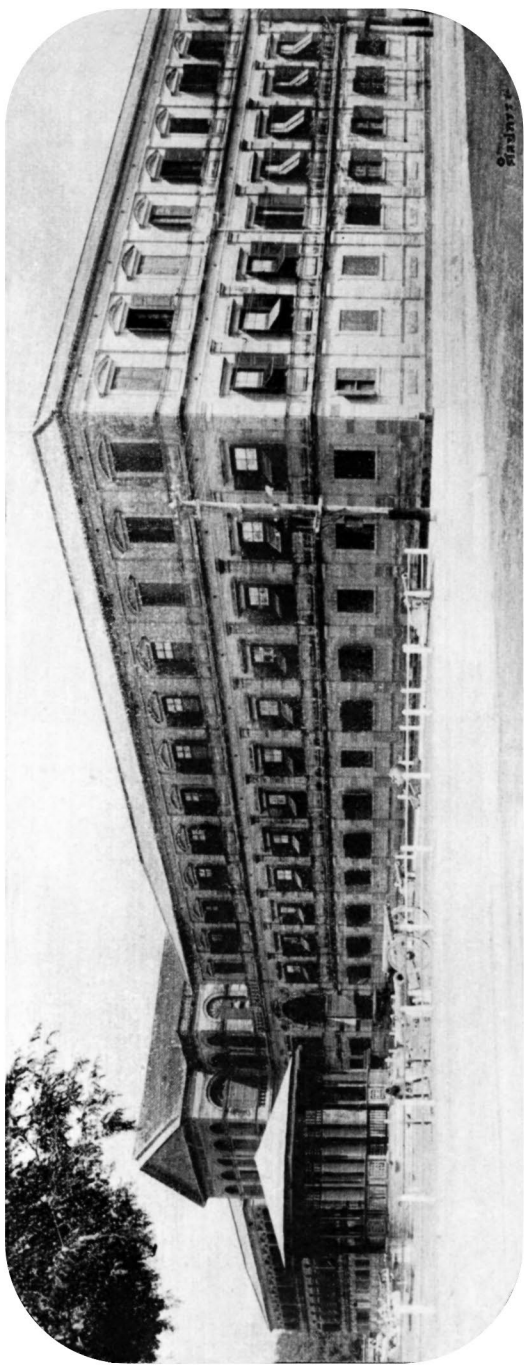
แก่งหลวง

KANG LUANG.

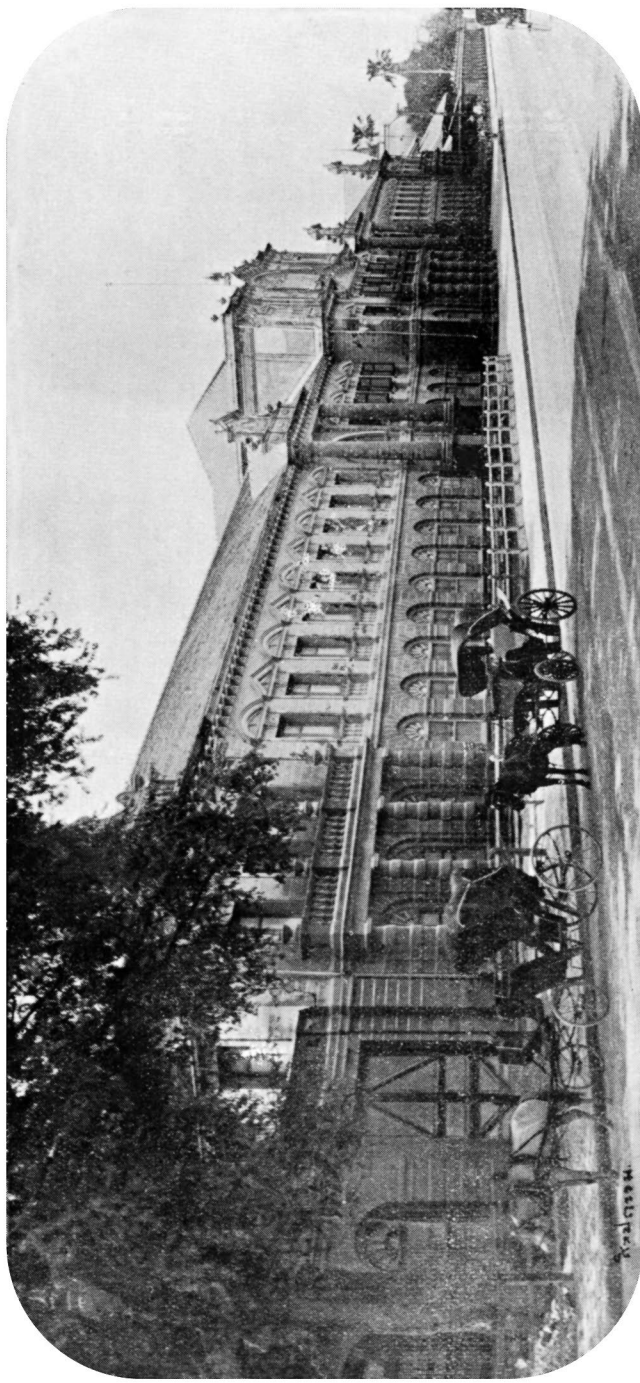
สะพานโครงส่ดแห่งรถไฟหลวงสายเหนือ

THE HIGHEST RAILWAY BRIDGE ON THE
NORTHERN LINE.

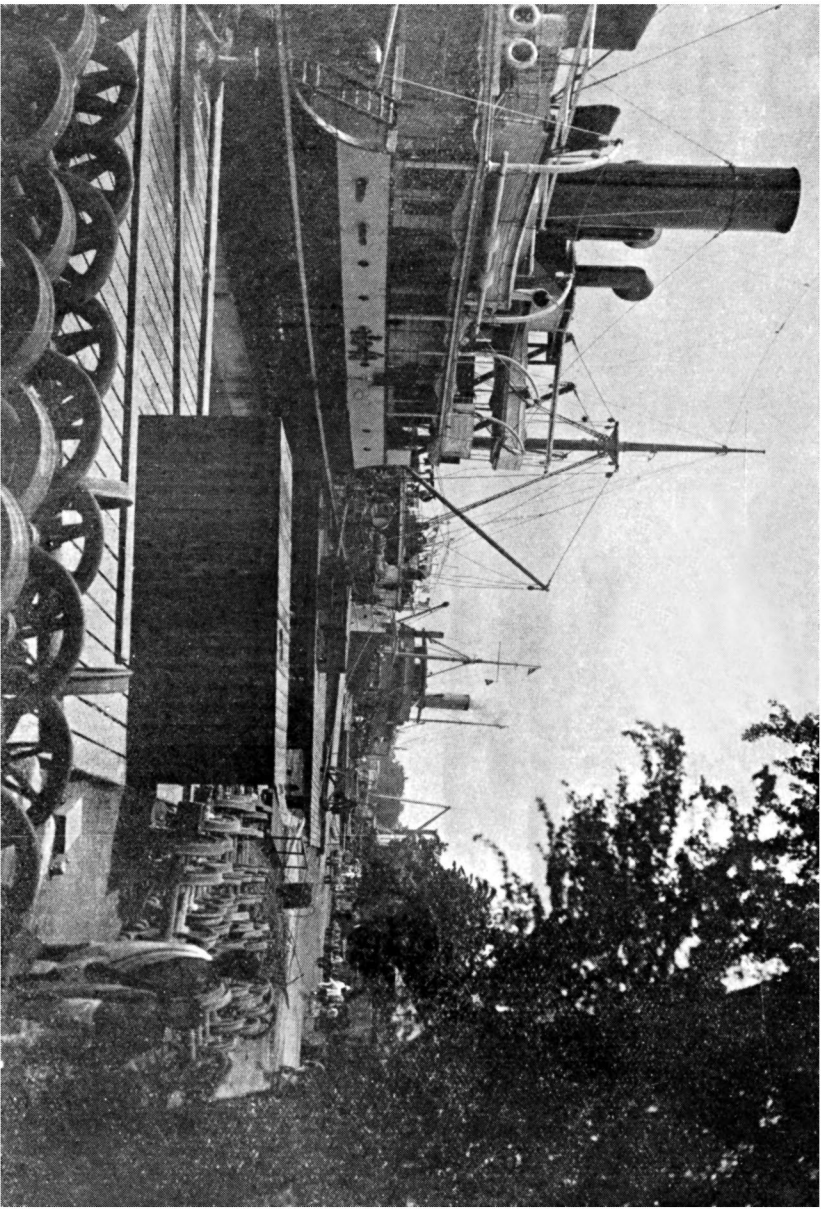
กระทรวงกลาโหม
ถนนสนามไชย และระหว่างถนนบำรุงเมือง
กับถนนหลักเมือง

MINISTRY OF WAR.
SANAM JAYA ROAD AND BETWEEN BAMRUNG MUANG
AND LAK MUANG ROADS.

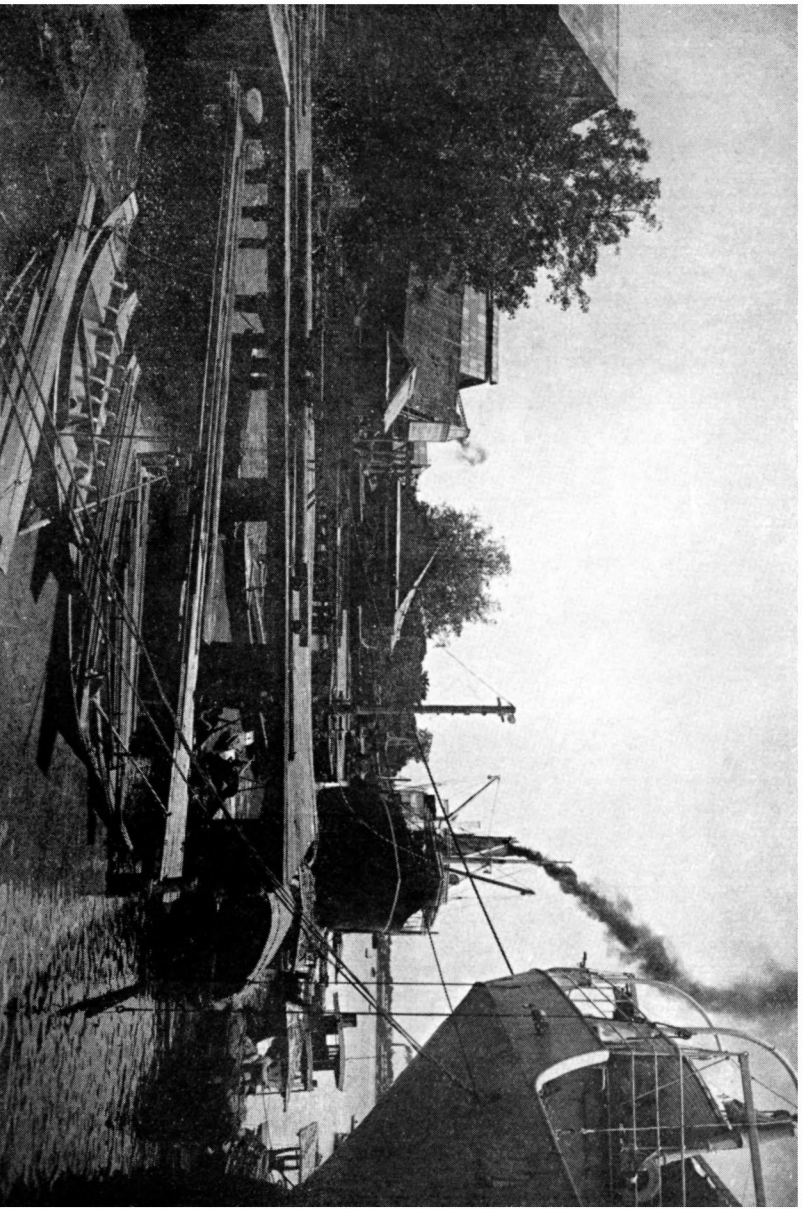
กรมเสนาธิการทหารบก
ถนนบำรุงเมือง

GENERAL STAFF DEPARTMENT OF THE ARMY.
BAMRUNG MUANG ROAD.

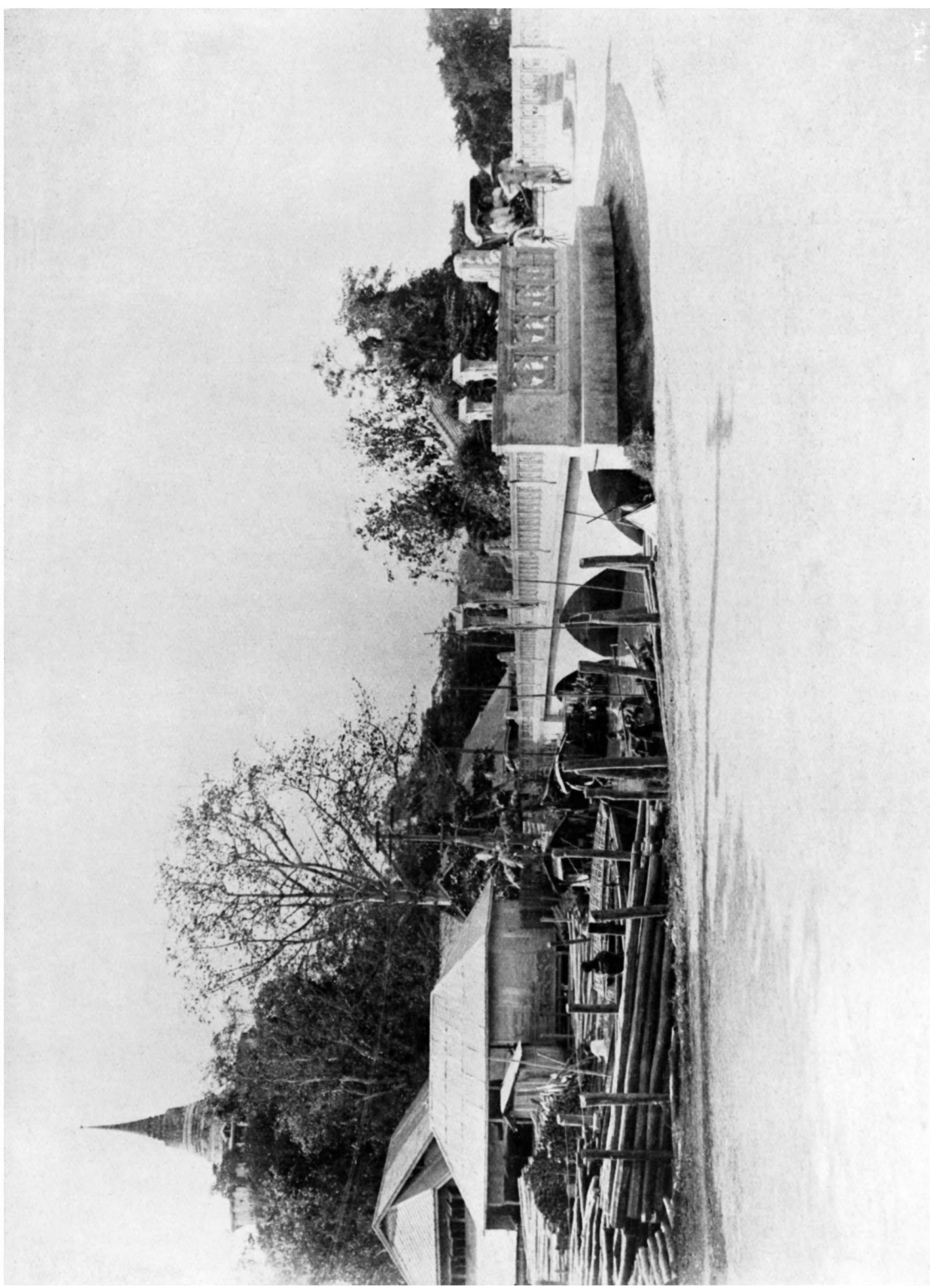
ท่าเรือ ห้างบอเนียวกาปเน่

THE BORNEO COMPANY'S WHARF.

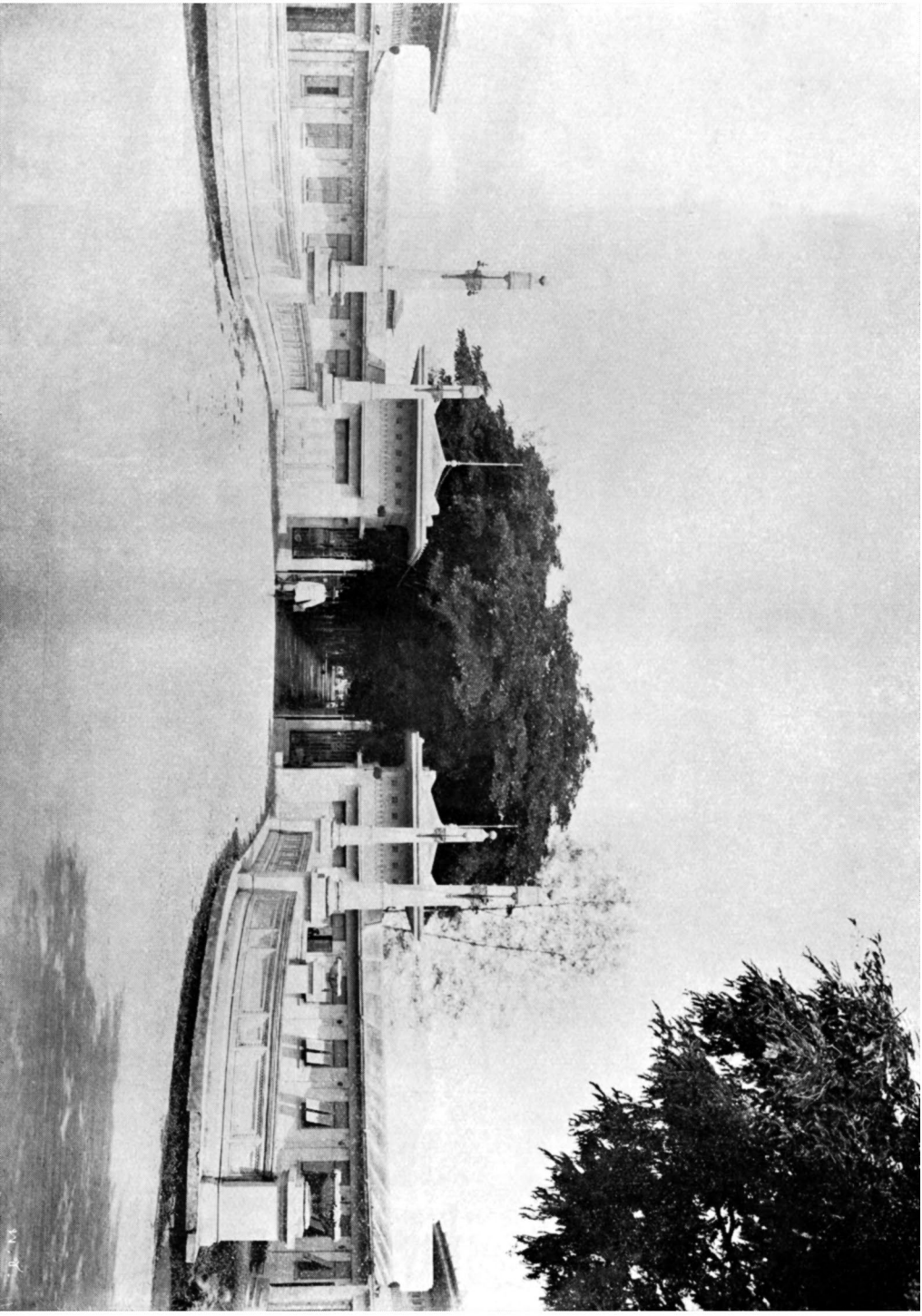
ท่าเรือ ห้างอีสต์เอเชียติก

THE EAST ASIATIC COMPANY'S WHARF.

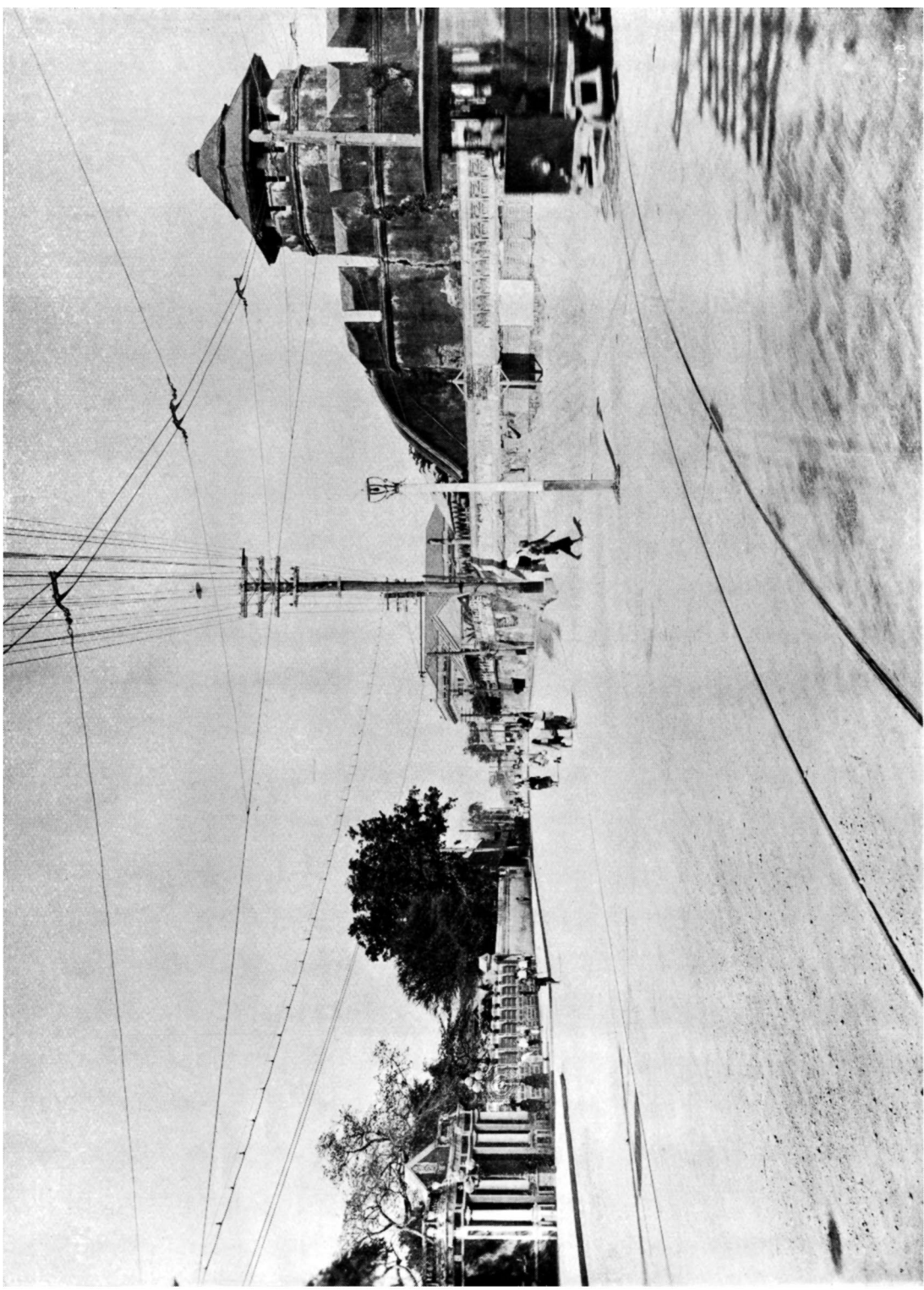
สะพานมหาดไทยอุทิศ
 สร้างเมื่อรัชกาลพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๖
 เป็นทรงกนกแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๕

THE MAHAD-DAYA UDIS BRIDGE,
 BUILT BY H. M. THE KING IN MEMORY OF HIS AUGUST FATHER,
 H. M. THE KING RAMA V.

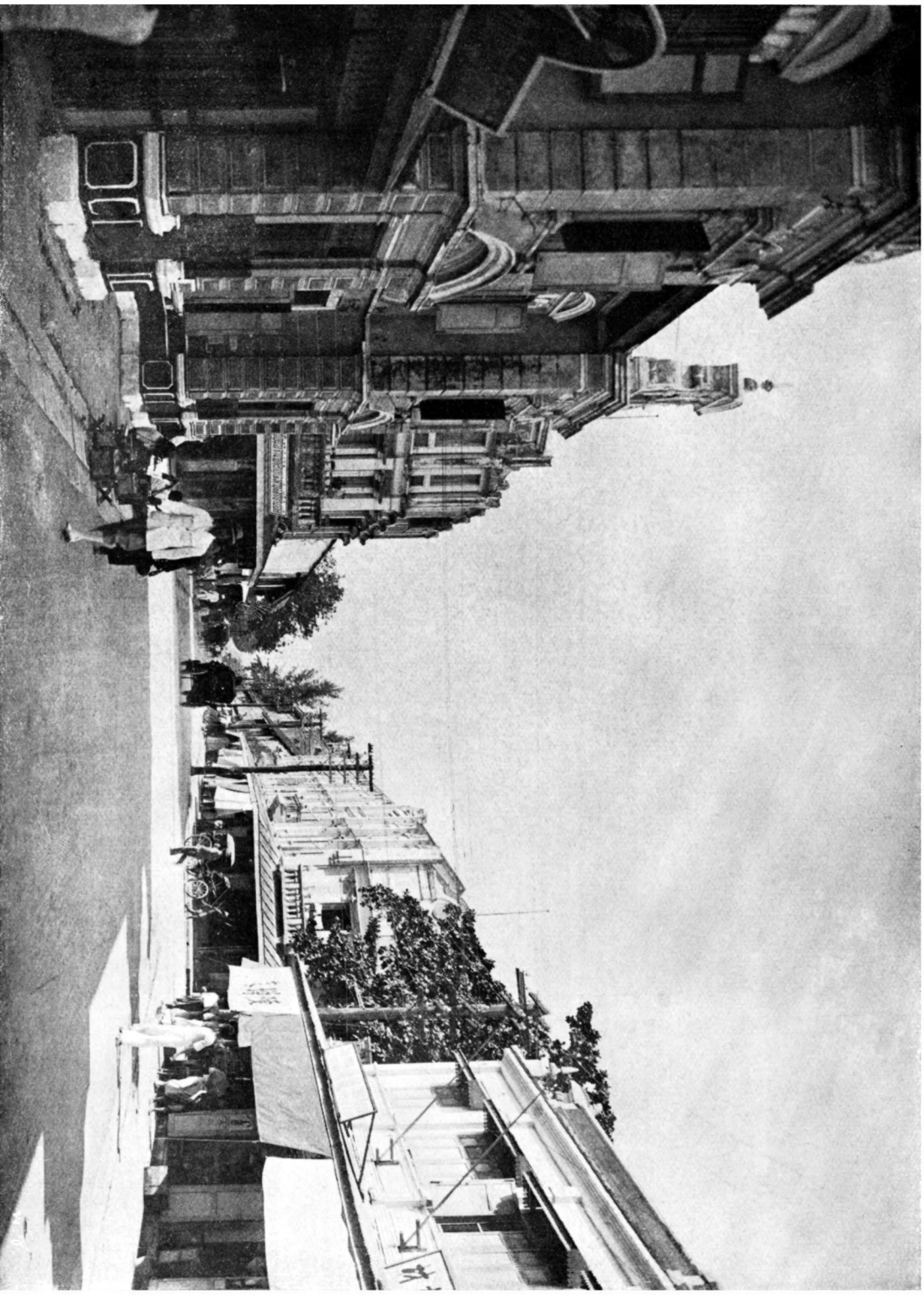
สวนจิตรลดา

CHITRALATA PARK, A RESORT FOR H.M. THE KING.

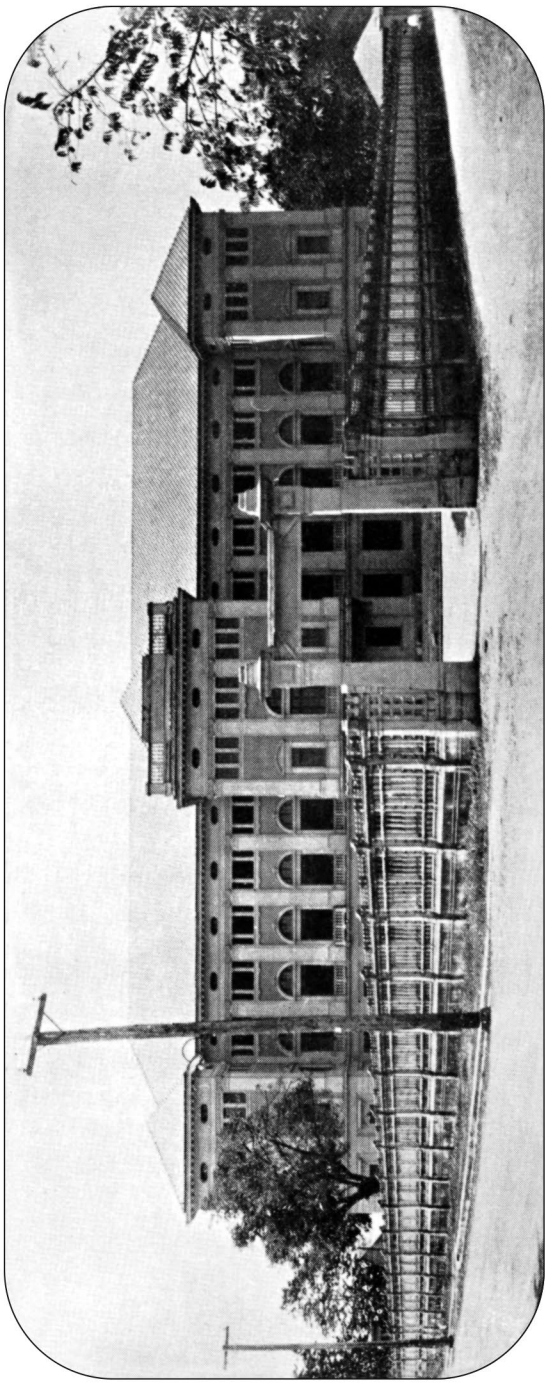
ถนนท้าวไชย ในพระนคร

MAHA JAI ROAD, BANGKOK.

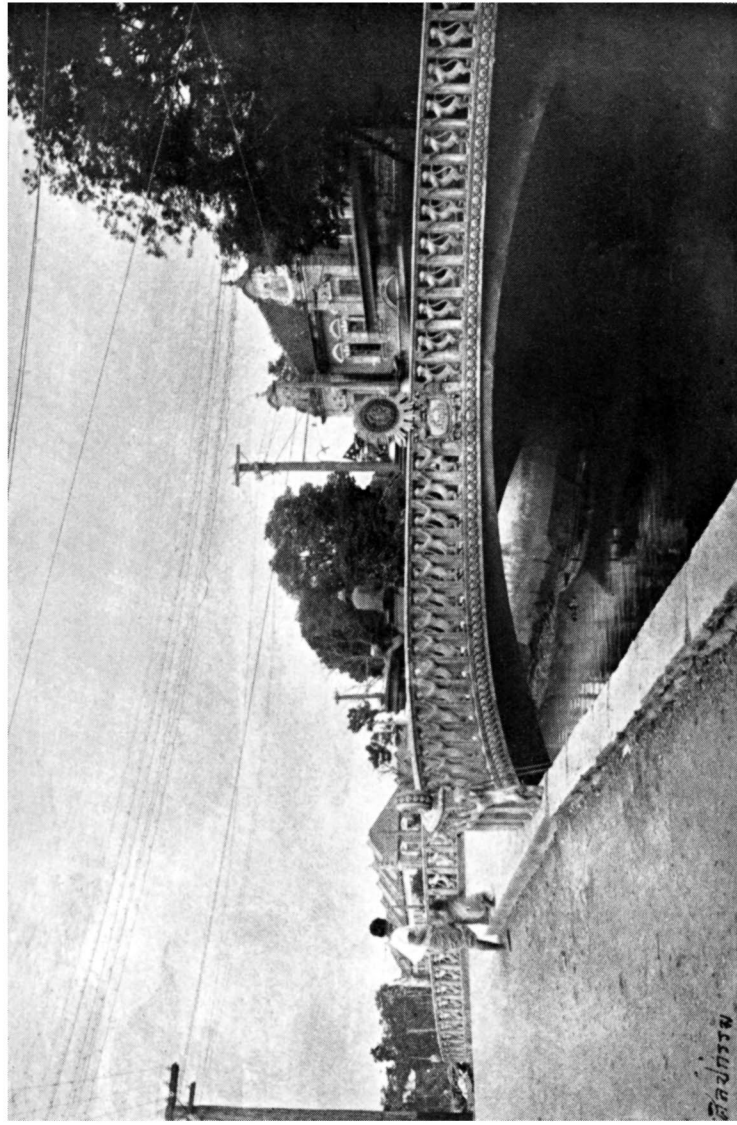
สี่แยกถนนบ้านหม้อ ในพระนคร

BAN MOH SQUARE, BANGKOK.

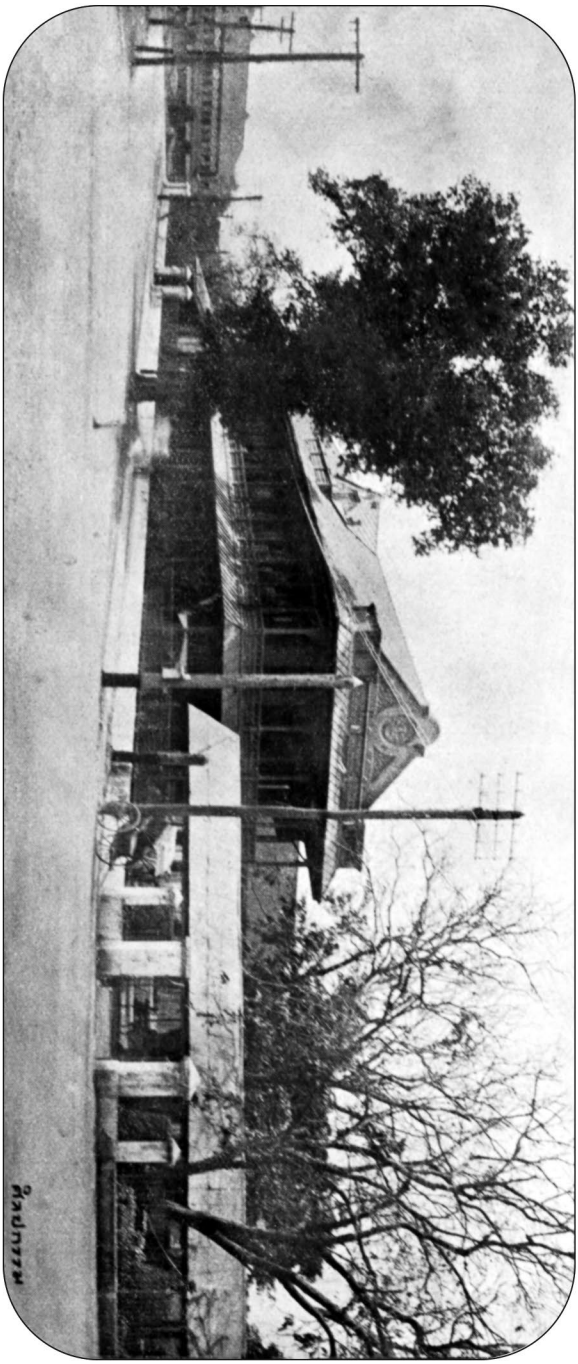
กระทรวงพาณิชย์
ถนนสนามไชย เชิงสะพานเจริญรัฐ

MINISTRY OF COMMERCE.
SANAM JAYA ROAD, AT FOOT OF CHAROENRATH BRIDGE.

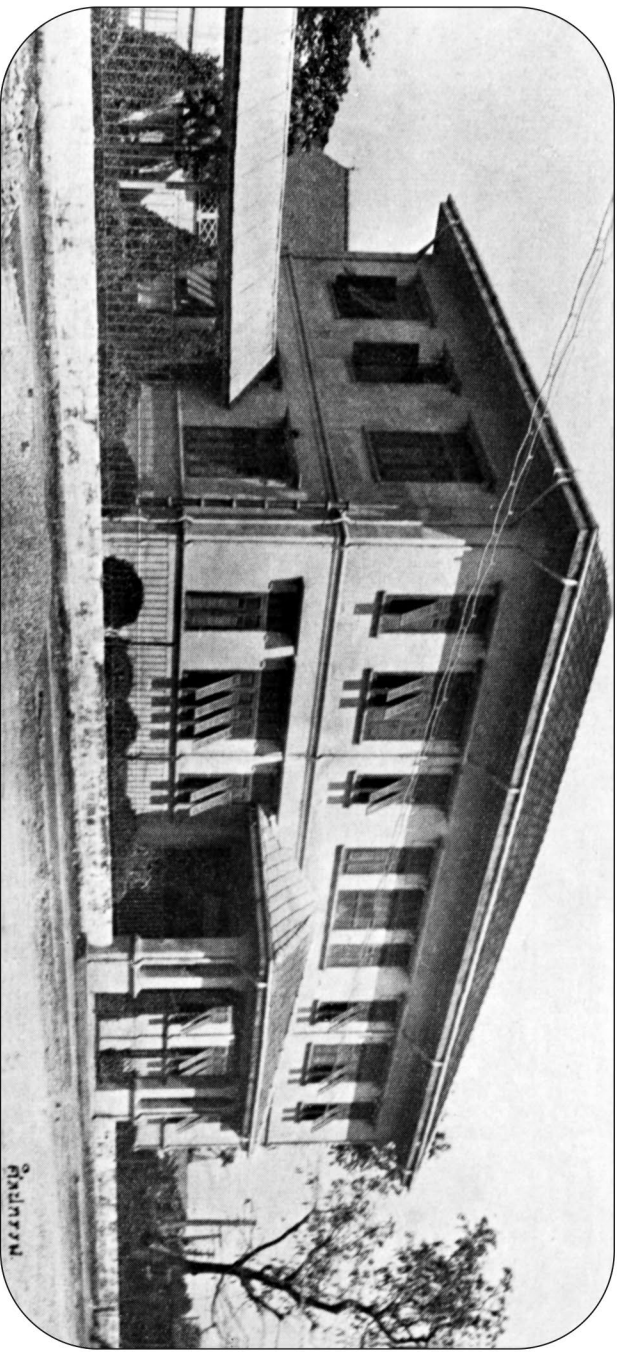
สะพานเจริญรัฐ

CHAROENRATH BRIDGE.

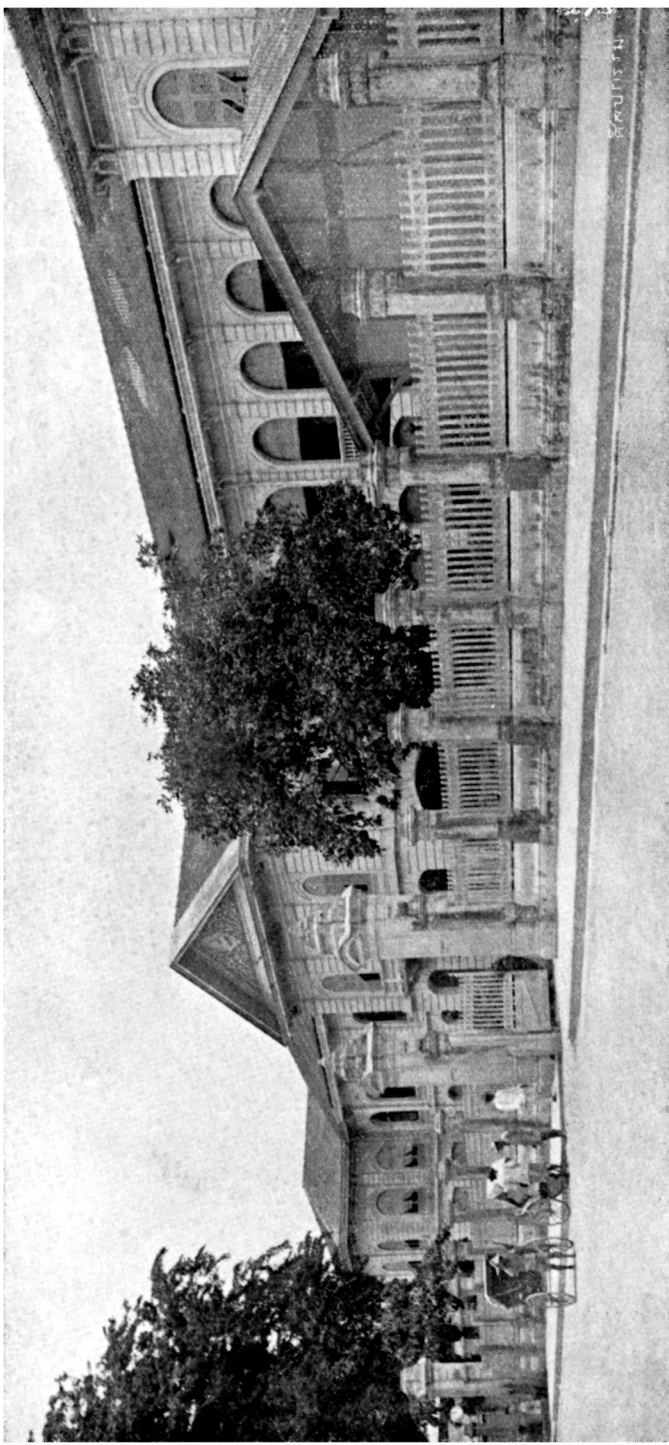
กระทรวงเกษตรธิการ และ หอทะเบียนที่ดิน
ถนนราชินี แล ถนนพระพิทักษ์
เชิงสะพานอุบลรัตน์

MINISTRY OF LANDS AND AGRICULTURE
AND THE
LAND RECORDS DEPARTMENT.
RAJINI AND PHRA BIDAKS ROADS,
AT THE FOOT OF U-BOL RATANA BRIDGE.

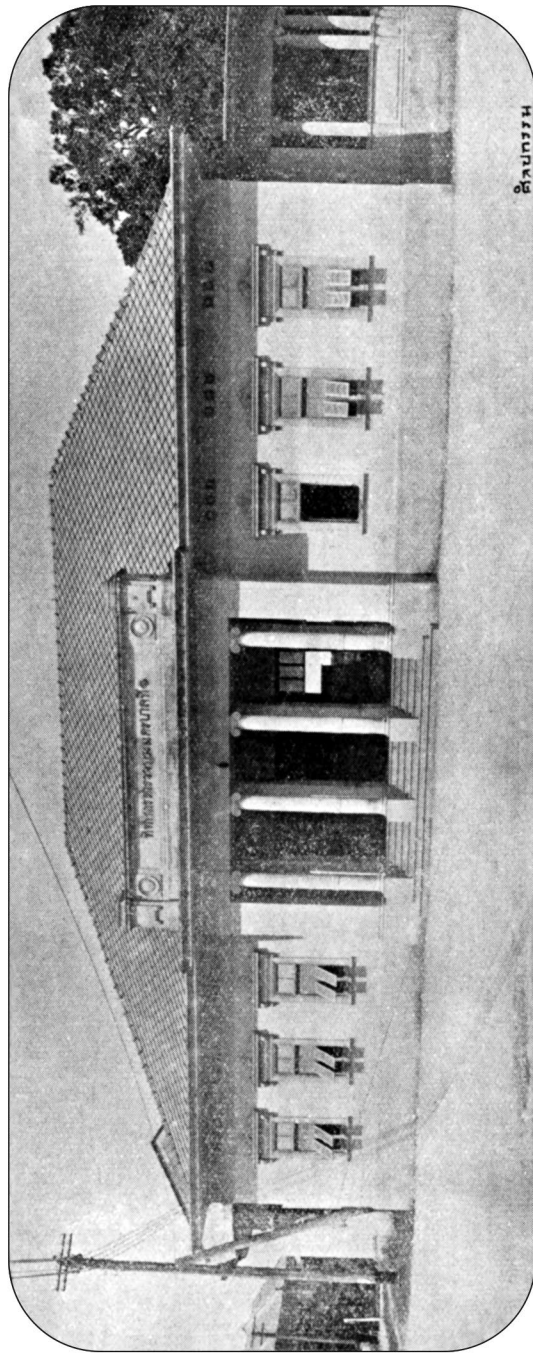
กรมทะเบียนที่ดิน ถนนราชินี

LAND RECORDS DEPARTMENT, RAJINI ROAD.

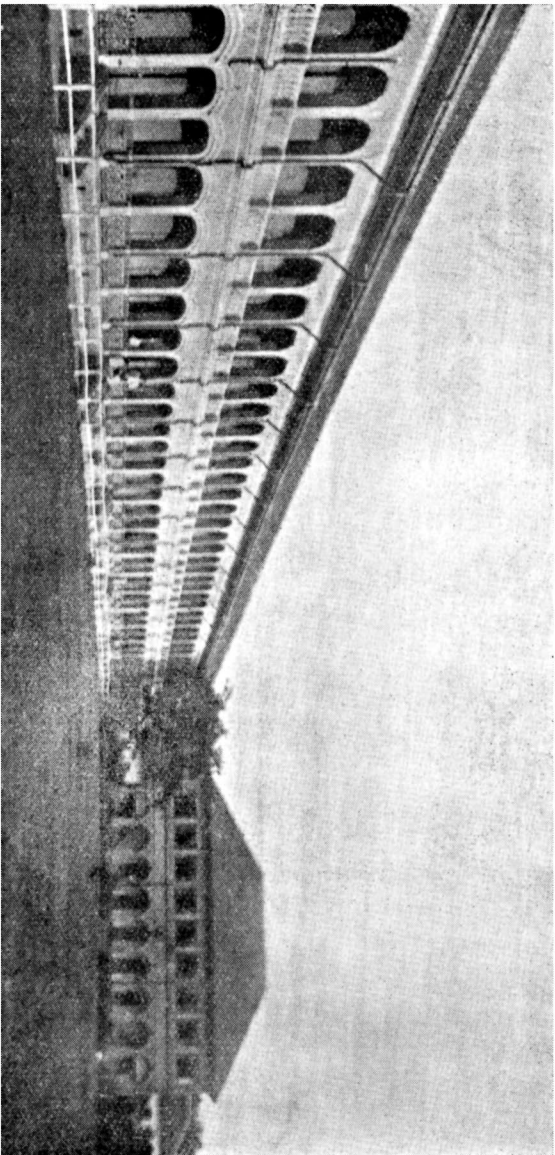
ศาลว่าการนครบาล อยู่ถนนอัษฎางค์เชิงสะพานช้างโรงสี

PREFECTURE OF BANGKOK.

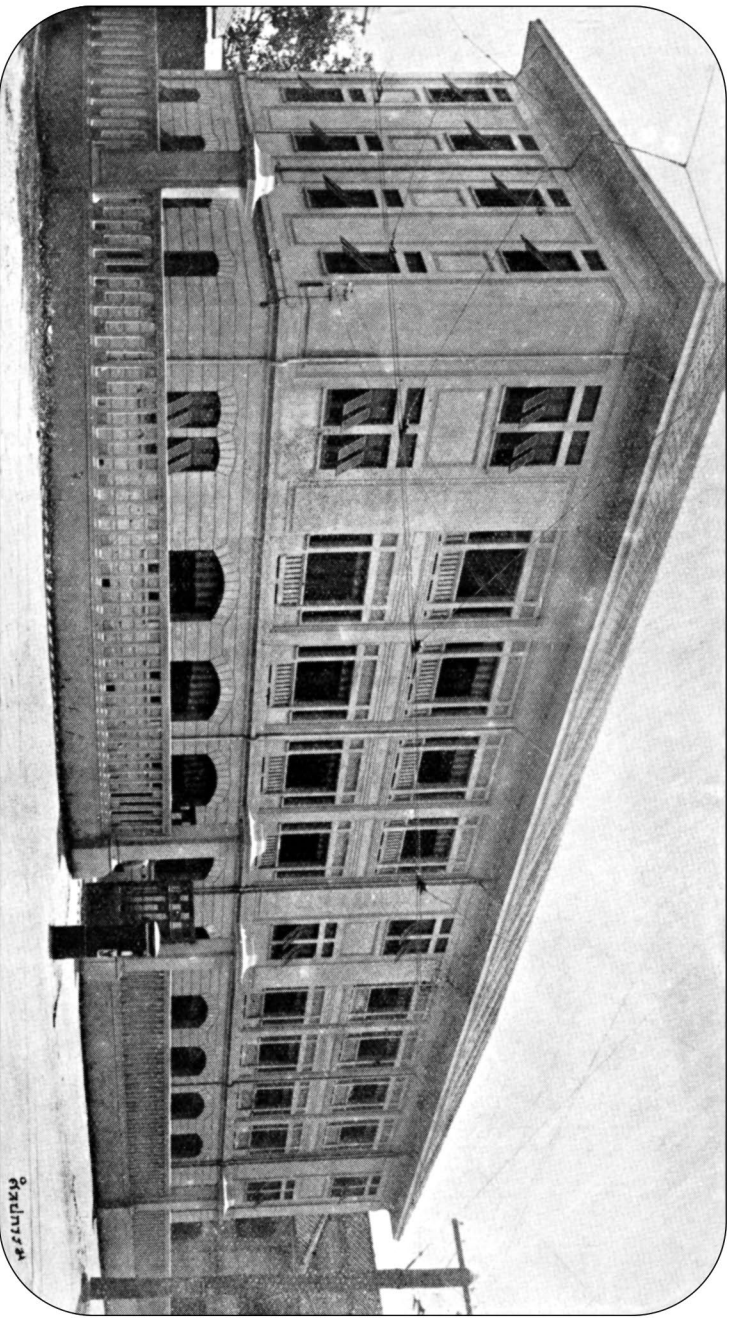
ที่ว่าการตำรวจพระนครบาลที่ ๑ เชิงสะพานเจริญรัฐ

CITY POLICE STATION.

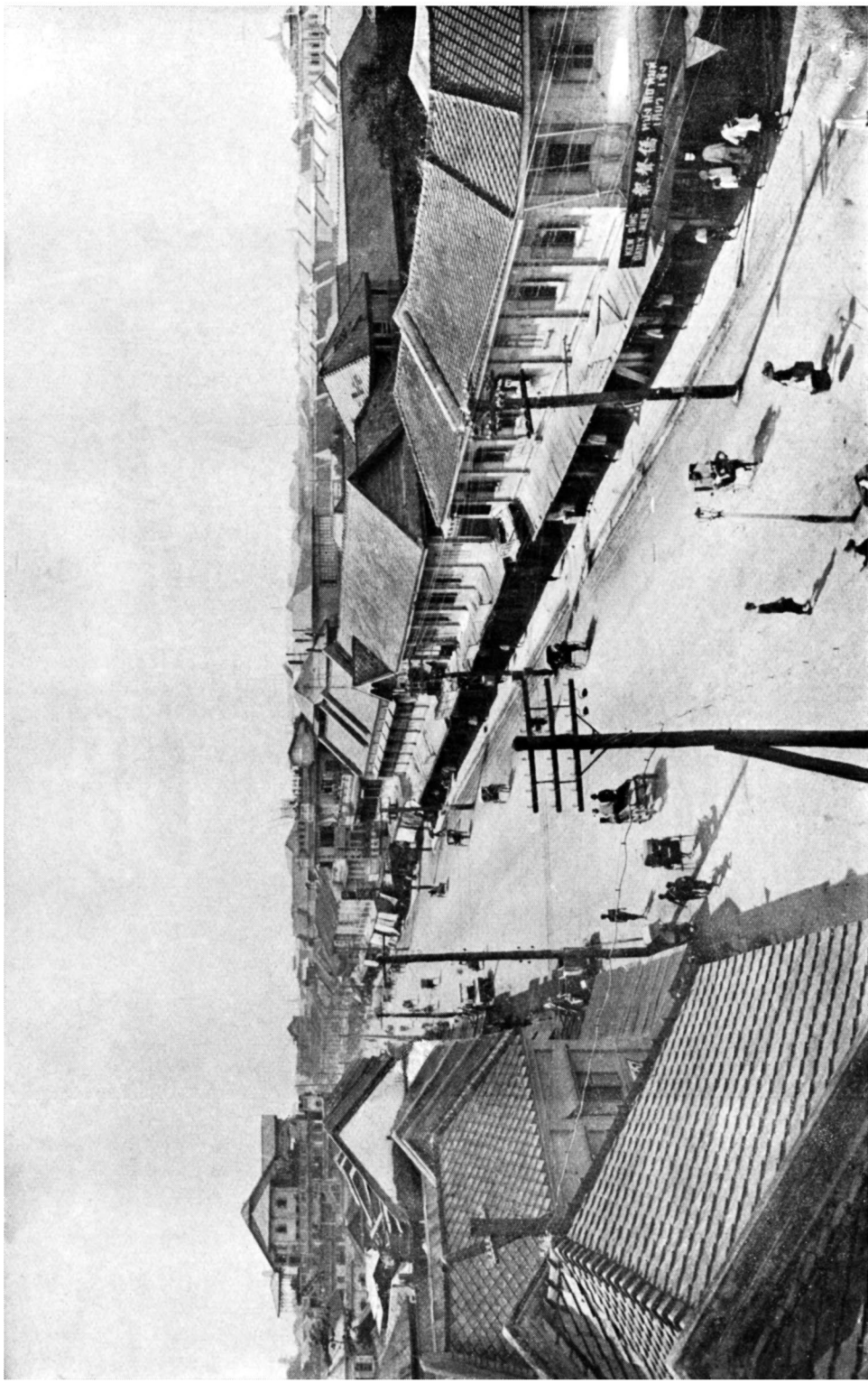
โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ถนนตรีเพชร ๕

SUAN KULAB VIDYALAYA SCHOOL
TRIBETRA ROAD.

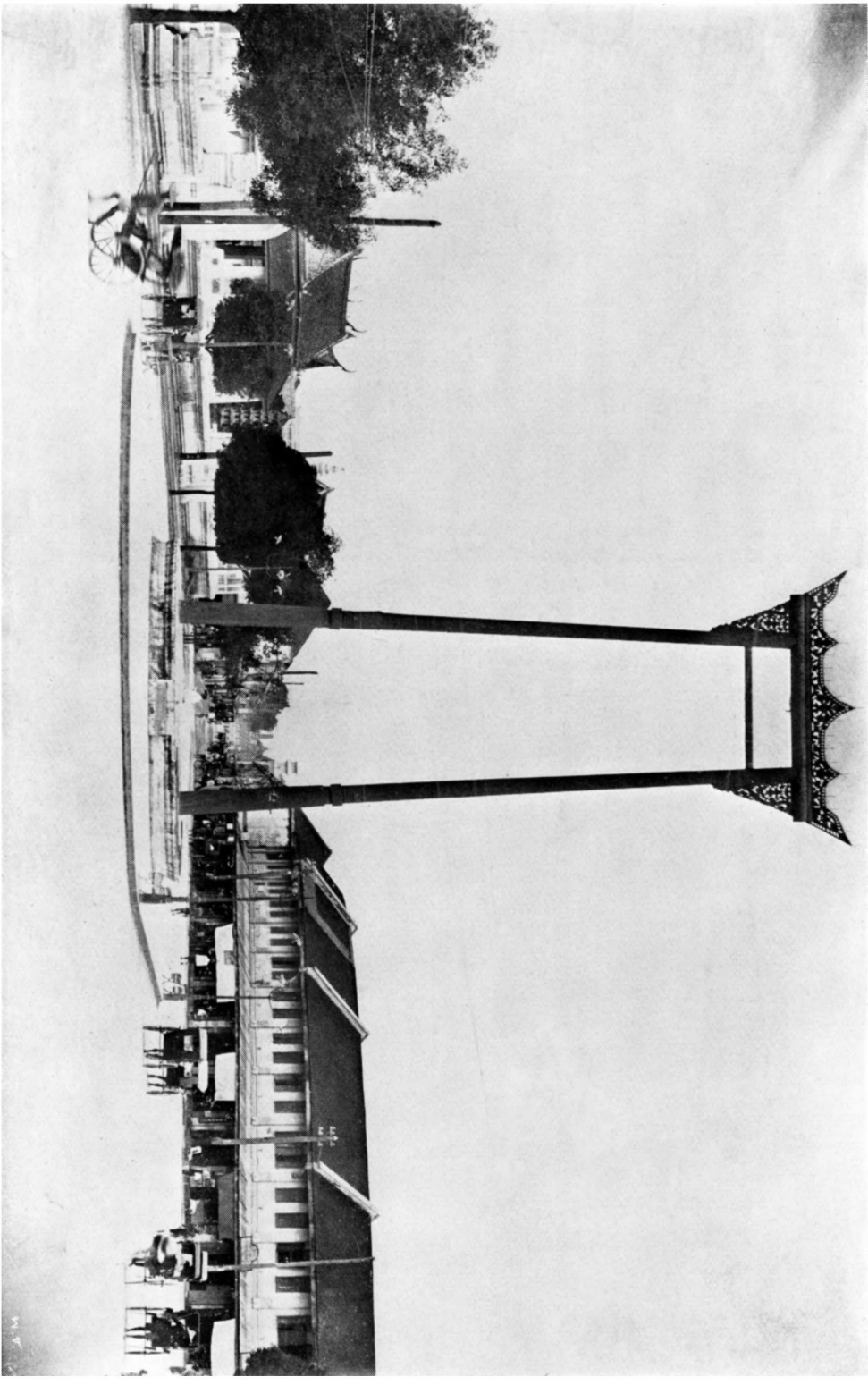
กระทรวงศึกษาธิการ ถนนทหารฯ

MINISTRY OF EDUCATION, MAHARA ROAD.

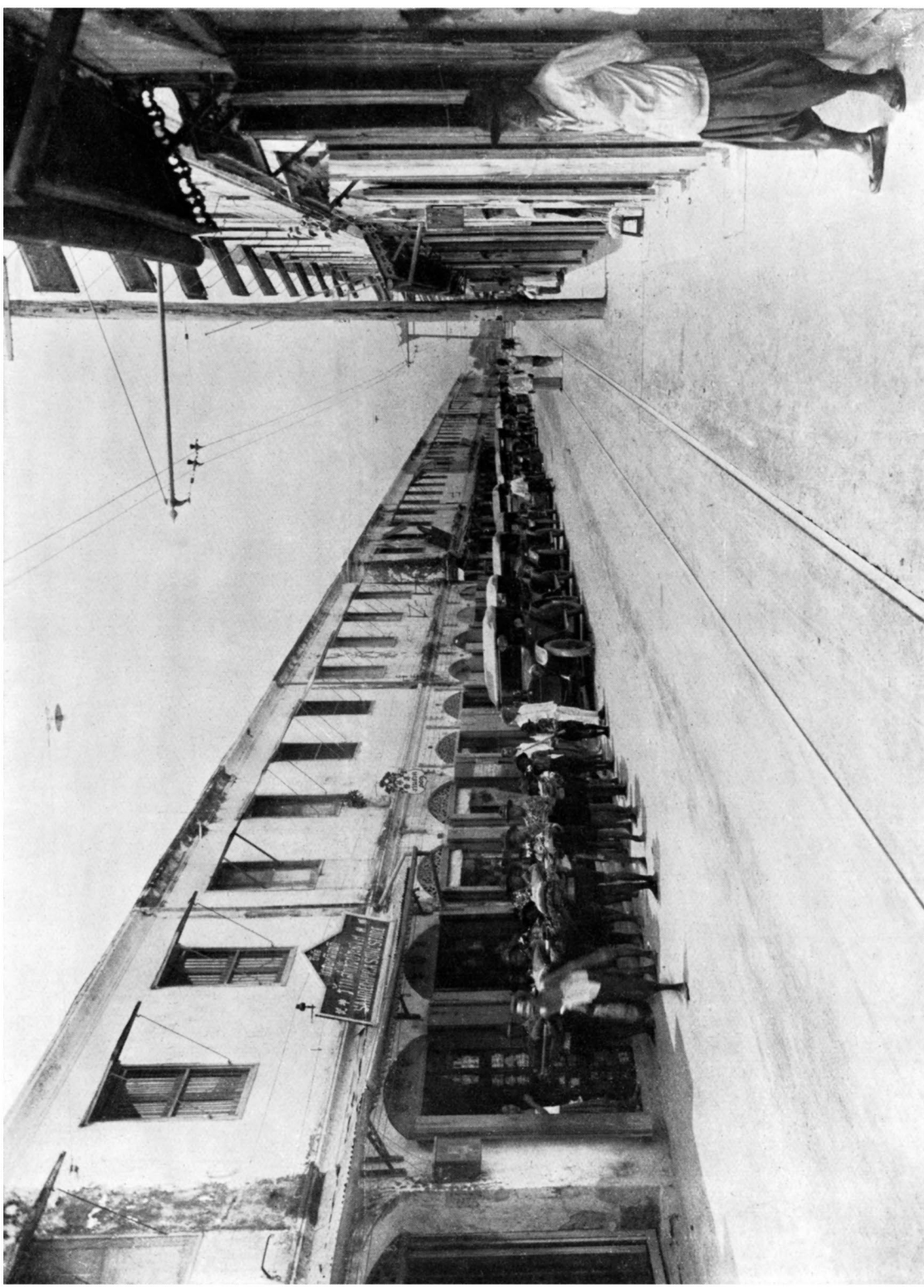
ถนนเยาวราช ดูจากที่สูง

A BIRD'S-EYE VIEW OF YAVARAJ ROAD.

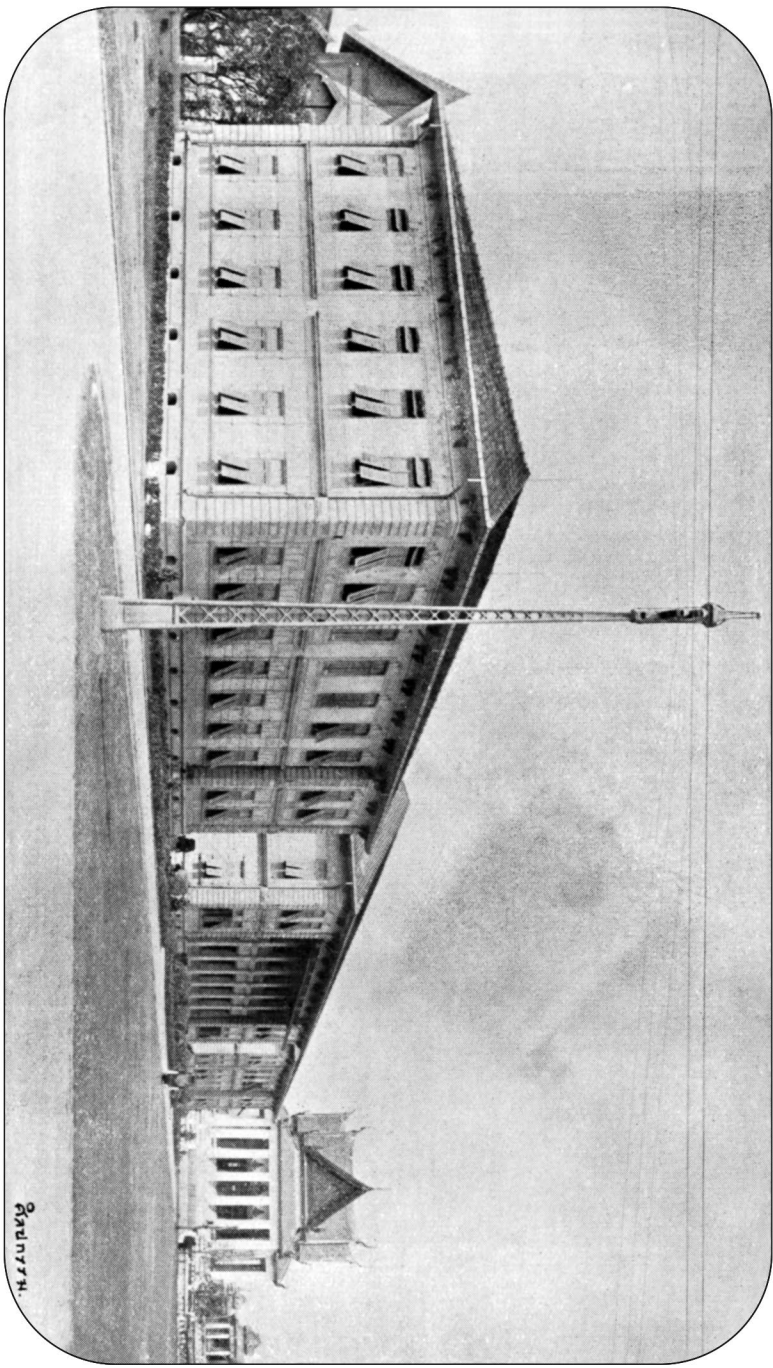
ที่สำหรับพระยายืนชิงช้า เรียกว่าพระราชนิรันตราย
ตั้งอยู่ที่หน้าวัดสุทัศน์เทพวราราม ในพระมหาราม

THE TRAPEZIUM USED IN THE ANNUAL BRAHMIMICAL
SWINGING FESTIVAL, FRONTING WAT SUDHASNA.

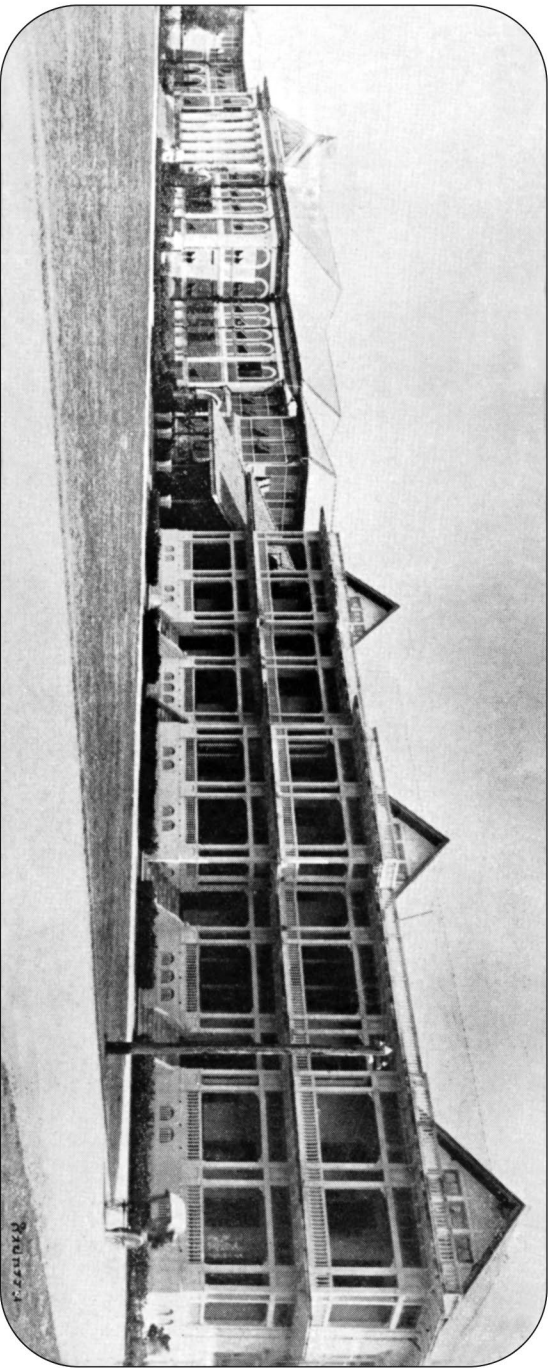
ถนนบำรุงเมืองในพระมหานคร

BAMRUNG MUANG ROAD, BANGKOK.

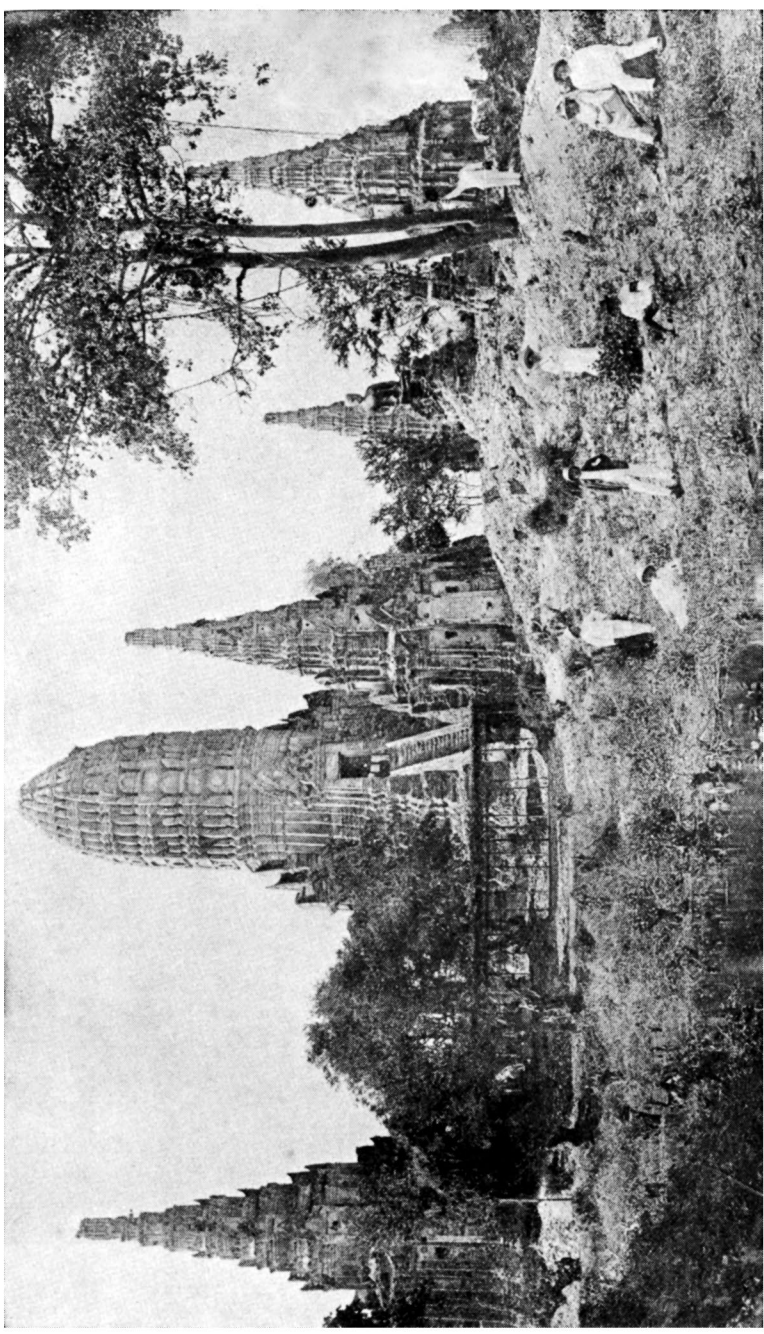
กระทรวงยุติธรรม
ตั้งอยู่ถนนหน้าพระธาตุแถถนนราชินี

MINISTRY OF JUSTICE ON THE NA-PHRA-DHATU
AND RAJINI ROADS.

ศาลแพ่ง ศาลพระราชาอาญา ศาลต่างประเทศ ศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์
กรุงเทพ ฯ ซึ่งรวมเรียกว่า สำนานสถิตยยุติธรรม ตั้งอยู่ที่
ถนนหน้าหีบฝย แถถนนราชดำเนินใน

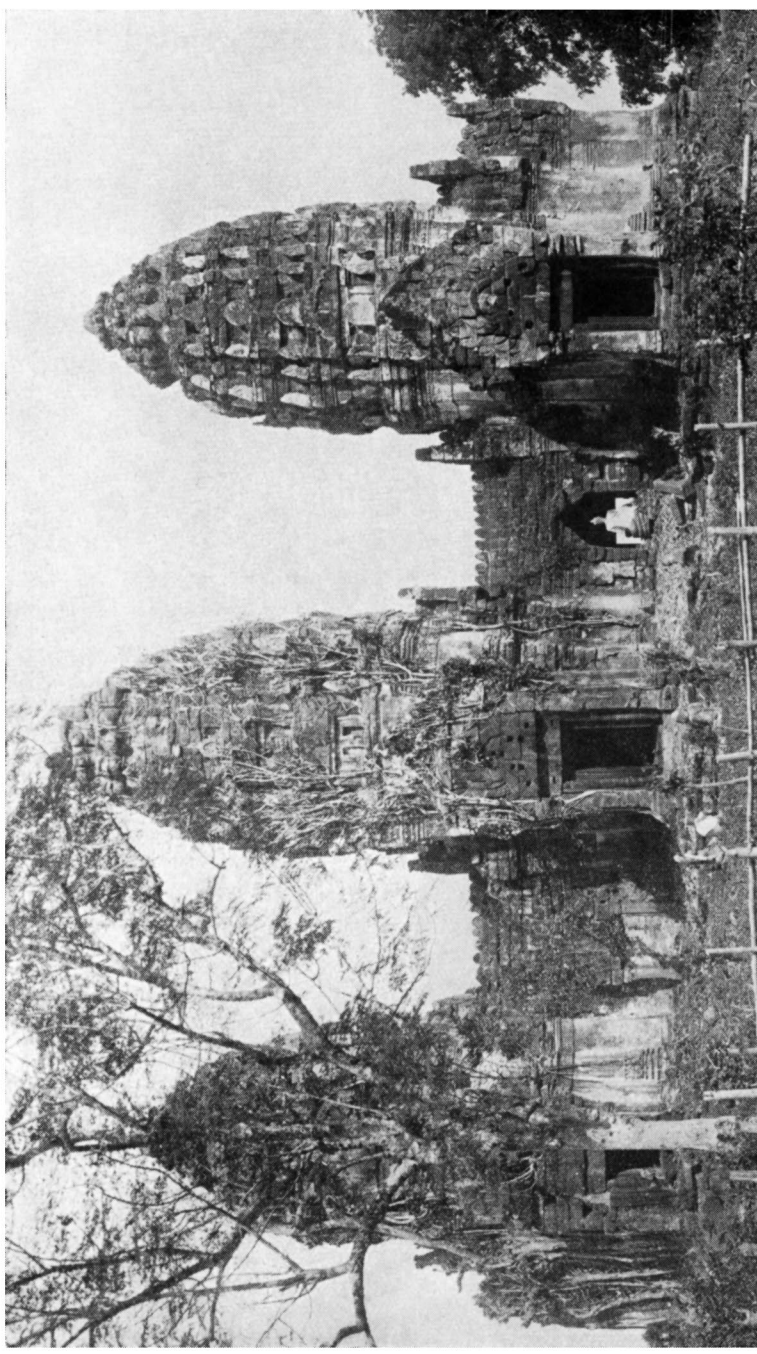
THE LAW COURTS ON THE NA-HAR-PHOEY AND
INNER RAJDAMNERN ROADS.

พระเจดีย์ ๗ แถว อยู่ตอนกลางเมืองสวรรคโลก
องค์กลางเป็นพระมหาธาตุที่บรรจุพระอัฐิธาตุ
แห่งปฐมวงศ์ศรีสุชนาลัย

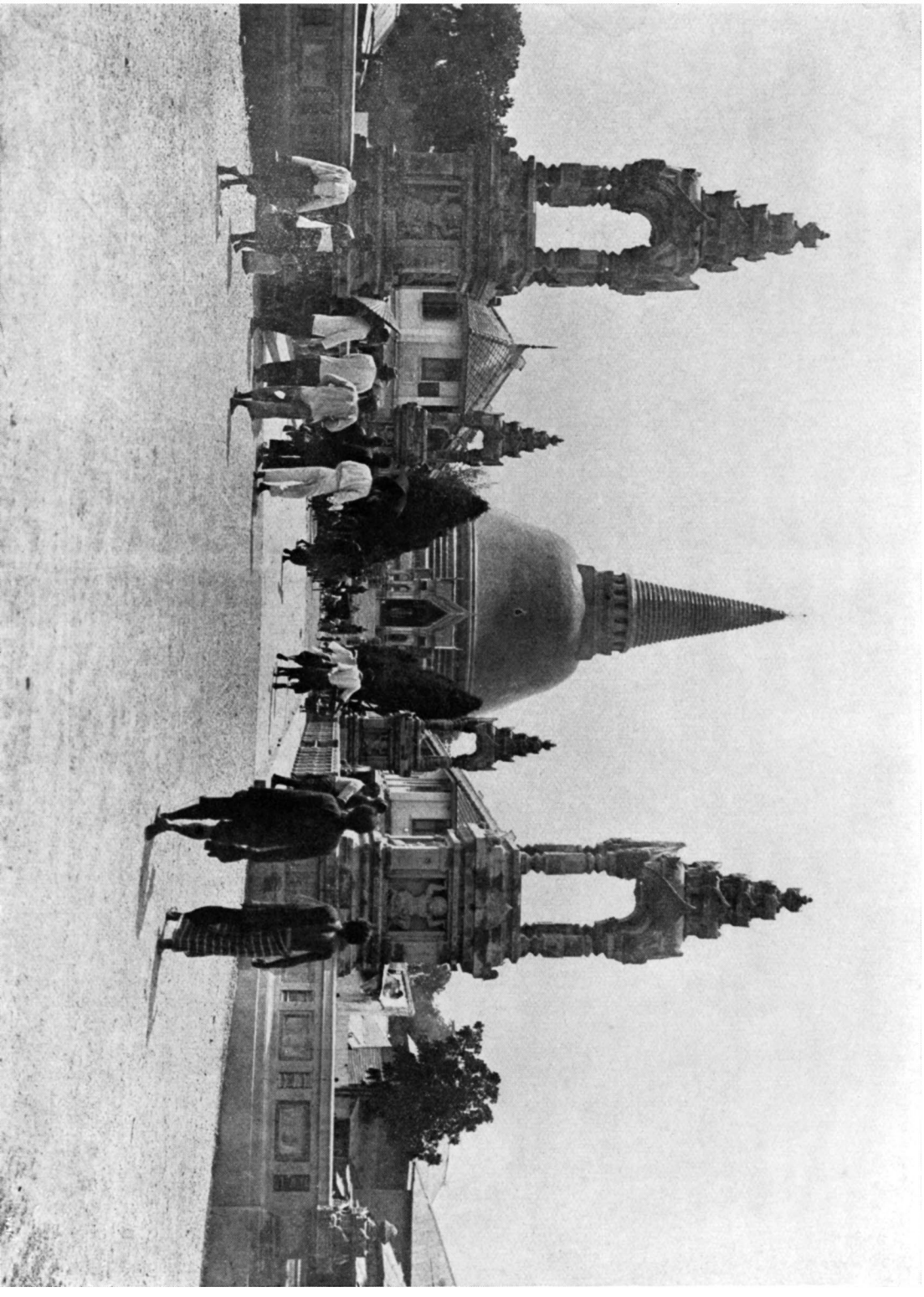
THE SEVEN ROWS OF PAGODAS, SWANKALOK, THE MIDDLE
ONE BEING THE ABIDING PLACE OF THE RELICS OF THE
FIRST OF THE SRI SAJJANALAYA DYNASTY.

หมายเหตุ ภาพ: วัดไชยวัฒนาราม พระนครศรีอยุธยา

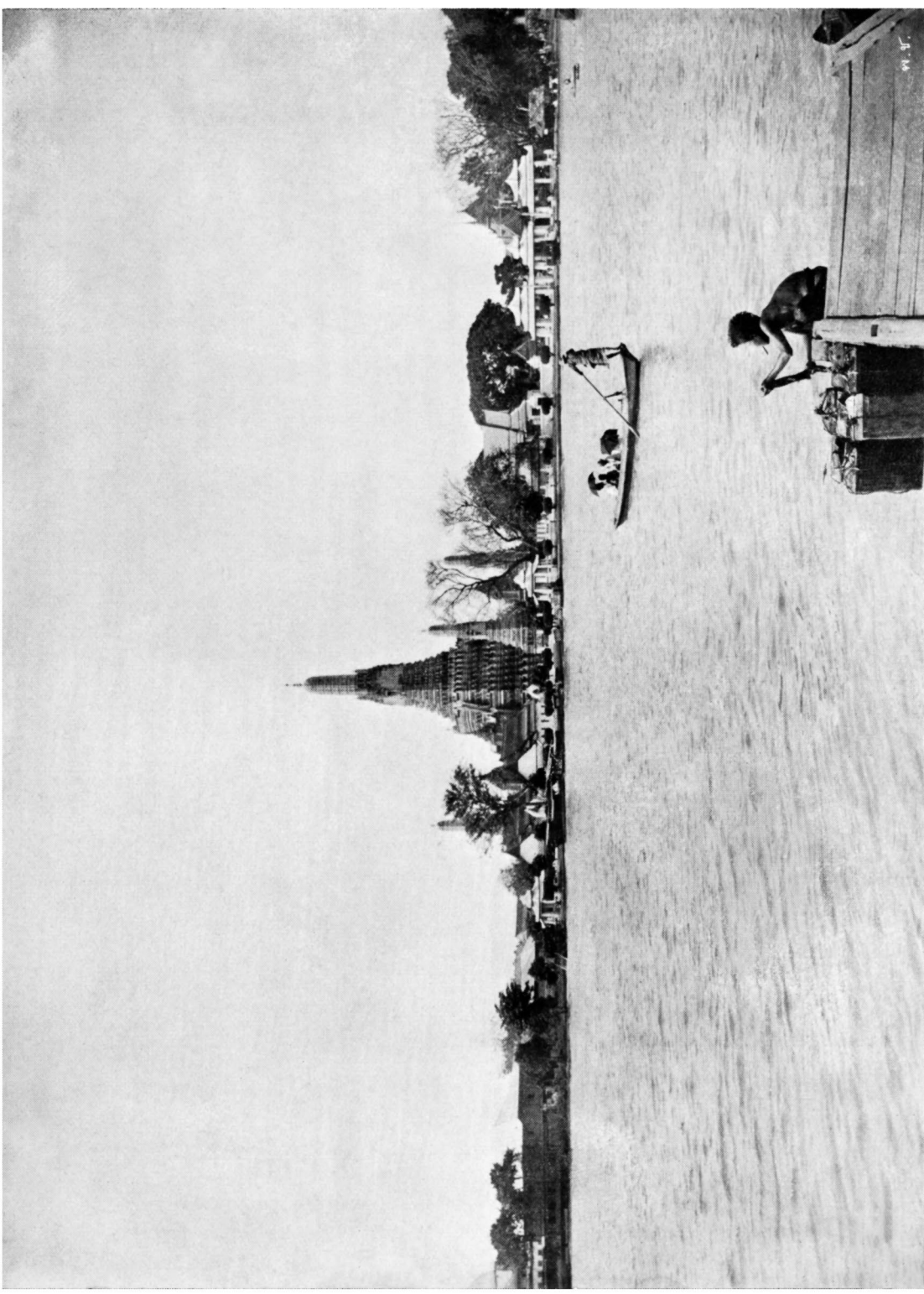
ปราสาทสามยอด อยู่บนเนินริมทางรถไฟสายเหนือ
ข้างทิศตะวันตก ในจังหวัดลพบุรี

THE TRIPLE PHRA PRANG NEAR THE NORTHERN
RAILWAY, WEST OF LOPBURI.

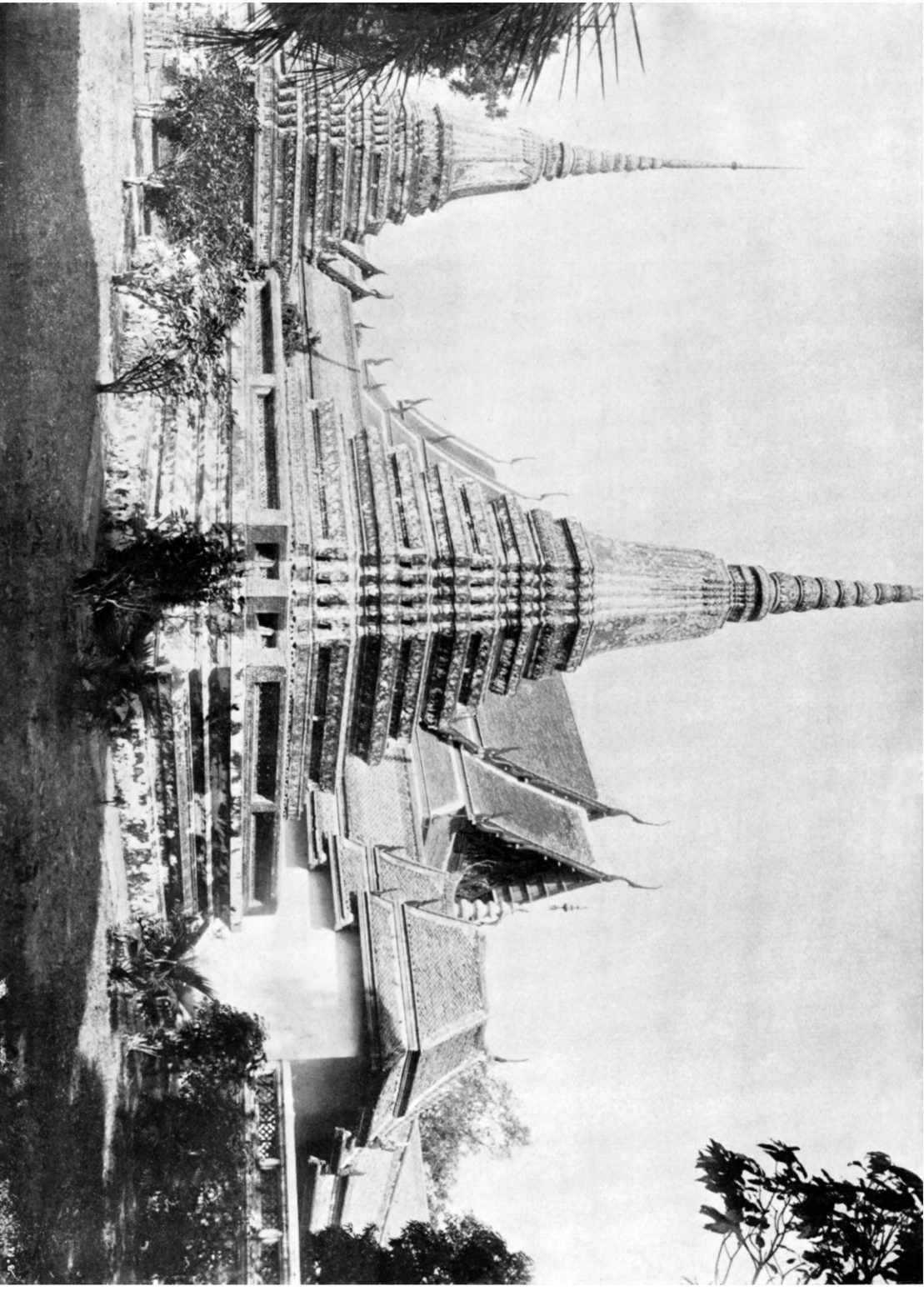
สะพานเจริญสุทธาน จังหวัดนครปฐม

CHAOEN SADDHA BRIDGE, NAGOR PATHOM

วัดอรุณราชวราราม
อยู่ฝั่งตะวันตกแม่น้ำเจ้าพระยา
จังหวัดธนบุรี

ARUN RAJAVARARAM MONASTERY,
ON THE
WEST BANK OF MENAM CHAO PHYA.

พระมหาเจดีย์ศรีสรรเพชญดาญาณ ในบริเวณ
วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

A Big Pagoda in the Phra Jetubon Vimal
Mangalaram Monastery.

หมายเหตุ ภาพ: พระเจดีย์ทรงเครื่อง วัดอรุณราชวราราม

สมุดแสดงภาพที่ระลึก สยามรัฐพิพิธภัณฑ์

พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

ผู้จัดพิมพ์

สำนักงานเลริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล ถนนพิษณุโลก กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐ ๒๒๘๓ ๔๗๑๒, ๐ ๒๒๘๓ ๔๗๕๐

บรรณาธิการ

มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
ในพระบรมราชูปถัมภ์

ที่ปรึกษา

นางยุพา ทวีวัฒนะกิจบวร
ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
นายนพพร บุญแก้ว
รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
นางลวสุตา ศิลากุล
ผู้อำนวยการสำนักงานเลริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
นางจิตติรัตน์ ประกาศสุขการ
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
รักษาการในตำแหน่ง
ผู้เชี่ยวชาญด้านเลริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

คณะทำงาน

ปีที่พิมพ์

จำนวนพิมพ์

ดำเนินการจัดทำ

บริษัท บานาน่า สตูดิโอ จำกัด

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

๒,๐๐๐ เล่ม

บริษัท บานาน่า สตูดิโอ จำกัด

๔๐๘/๑๖ ถนนพระราม ๕

แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต

กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร. ๐๒ ๐๔๐ ๖๔๕๘

พิมพ์ที่

บริษัท อมรินทร์ คอร์เปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

๓๗๖ ถนนชัยพฤกษ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐

โทร. ๐ ๒๔๒๒ ๔๐๐๐

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

สมุดแสดงภาพที่ระลึกสยามรัฐพิพิธภัณฑ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๘.-- กรุงเทพฯ : สำนักงาน
เลริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2569.

116 หน้า.

1. มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2423-2468. 2. ไทย -- ประวัติศาสตร์ -- กรุง
รัตนโกสินทร์ -- รัชกาลที่ 6, 2453-2468. I. ชื่อเรื่อง.

959.3041

ISBN 978-616-235-434-2